

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1965:1

Utrikesdepartementet

Sou

1965: 1 A

SVERIGES SJÖTERRITORIUM

BETÄNKANDE AVGIVET AV
BASLINJEUTREDNINGEN

Stockholm 1965

STATENS
OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1965

Kronologisk förteckning

Utrikesdepartementet

Sveriges sjöterritorium. Kihlström. 135 s. + 1 ut-
viksblad. U.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1965:1

Utrikesdepartementet

SVERIGES SJÖTERRITORIUM

BETÄNKANDE AVGIVET AV BASLINJEUTREDNINGEN

Förklarings till vissa i betänkandet använda begrepp	5
Sammanfattning	7
Förordning om utredning	40
I. Inledning	
Dragning av ett förslag till baslinje	20
Den folkrättsliga bakgrunden	21
Internationella bestämmelser om baslinjer	25
Svenska bestämmelser om baslinjer	27
Såväl exempel på utredning	31
II. Allmänna synpunkter	35
III. Särskilda synpunkter	42
Förslaget till lag om Sveriges sjöterritorium	42
Förslaget till förordning med vissa bestämmelser om territoriahavets beräkning	47
Ändringar i gällande bestämmelser	49
AVSLUTNING	
1. Karta över Sveriges kust med utredningens förslag till rika baslinjer och territoriahavets	60/61
2. Utgångspunkter för utredningens beräkning. Folkrättslig utredning av professor Thorensen	61
3. Yttersta utredningens synpunkter på svenska kusten. Utredning av kapten Axel Thorsen	61
4. Förklarande till svenska sjöterritoriahavets beräkning	78
5. De kvariga utredningens synpunkter, som berör territoriahavets utsträckning	100
6. 1954 års konvention om territoriahavet och tilläggzonerna. Texterna på engelska och franska språk med svensk översättning	100

Innehåll

Förklaringar till vissa i betänkandet förekommande begrepp	6
Sammanfattning	7
Författningsförslag	
Förslag till lag om Sveriges sjöterritorium	10
Förslag till kungörelse med närmare bestämmelser om territorialhavets beräkning	11
Förslag till förordning om ändring av 1 § tullstadgan den 7 oktober 1927 (nr 391)	19
I. Inledning	
Dragning av räta baslinjer enligt svensk rätt	20
Den folkrättsliga utvecklingen intill 1950	24
Internationella domstolens dom 1951 i den brittisk-norska fiskegränstvisten	25
Förenata Nationernas havsrättskonferens 1958. Konventionen angående territorialhavet och tilläggszonen	27
Några exempel på nuvarande statspraxis	31
II. Allmänna motiv	35
III. Särskilda motiv	42
Förslaget till lag om Sveriges sjöterritorium	42
Förslaget till kungörelse med närmare bestämmelser om territorialhavets beräkning	48
Ändringar i gällande författningar	49

BILAGOR	
1. Karta över Sveriges kuster med utredningens förslag till räta baslinjer och territorialgräns	50/51
2. Utgångspunkten för territorialhavets beräkning. Folkrättslig utredning av <i>professor Torsten Gihl</i>	51
3. Vattenståndsförhållandena utmed den svenska kusten. Utredning av <i>sjökapten Arnljot Hegfeldt</i>	91
4. Förklarande skiss rörande territorialhavets beräkning	98
5. Av Sverige ingångna gällande traktater, som berör territorialhavets utsträckning	100
6. 1958 års konvention om territorialhavet och tilläggszonen. Texterna på engelska och franska språken jämte svensk översättning	106

Förklaringar till vissa i betänkandet förekommande begrepp¹

- Rät baslinje** — rät linje utgörande yttergräns för inre vatten.
- Baslinjepunkt** — på landområde belägen punkt från vilken rät baslinje drages.
- Inre vatten** (tidigare vanligen benämnt inre territorialvatten) — insjöar, vattendrag, kanaler samt vid kusterna belägna hamnar, bukter och vikar, ävensom övriga vattenområden, vilka geografiskt är nära anslutna till land.
- Territorialhav** (tidigare vanligen benämnt yttre territorialvatten) — det utanför landområden och inre vatten belägna vattenområde, som är underkastat strandstatens suveränitet (tillhör dess territorium).
- Sjöterritorium** — sammanfattning av inre vatten och territorialhav.
- Högt (lågt) tidvatten** — högt (lågt) vattenstånd till följd av daglig tidvattenväxling.
- Medelvattenstånd** — medeltalet av alla vattenstånd.
- Normalt högt vattenstånd** — medeltalet av de högsta årliga vattenstånden i en fortlöpande serie.
- Normalt lågt vattenstånd** — medeltalet av de lägsta årliga vattenstånden i en fortlöpande serie.
- Lågt vattenstånd** — vattennivå mellan normalt lågt vattenstånd och lägsta observerade vattenstånd.
- Lågvattenlinje** — strandlinjen vid lågt vattenstånd.
- Low-tide elevation** — (enligt i 1958 års konvention om territorialhavet och tilläggssonen förekommande definition, som är avpassad efter tidvattenförhållanden) naturligt bildat landområde, som är omgivet av vatten och beläget över vattenytan vid lågt tidvatten men därunder vid högt tidvatten.
- Landområde** — område som vid lågt vattenstånd höjer sig över vattenytan.
- Ö** — ett naturligt bildat landområde, som är omgivet av vatten och beläget över vattenytan vid medelvattenstånd.

¹ Se även bilagorna 3 och 4.

Till

Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena

Genom beslut den 1 december 1961 bemyndigade Kungl. Maj:t ministern för utrikes ärendena att tillkalla sakkunniga med uppdrag att företaga en översyn av baslinjerna för territorialvattnets beräkning utmed den svenska kusten och därmed sammanhängande frågor.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallades sjöfartsrådet P. O. Fagerholm, ordförande, professor emeritus K. S. T. N. Gihl, kommandören E. H. R. Gottfridsson, numera t.f. lagbyråchefen S. I. Gullnäs, numera utrikesrådet L. E. Hedström, gränschefen N. E. Holm och överdirektören N. E. J. Hult samt som ersättare för denne byråchefen S. Sahlin. Därjämte utsågs sjökaptenen A. Hegfeldt till expert och numera förste ambassadsekreteraren C. S. H. Lidgard till sekreterare. De sakkunniga har antagit benämningen baslinjeutredningen.

Det för utredningen erforderliga geografiska underlaget har i allt väsentligt ställts till förfogande av sjöfartsstyrelsens sjökartebyrå eller införskafts genom denna byrås försorg. Utefter stora delar av kusten har dock särskilda undersökningar måst vidtagas, vilka utförts av ordföranden, experten eller av sjömätningensheter. Vid ett tillfälle har utredningen från fartyg under gång i ytterskärgården vid Södra Kvarken bedrivit studier av principiell betydelse för utredningsarbetet.

Sedan uppdraget slutförts, får utredningen härmed vördsamt överlämna resultatet av sitt arbete i form av ett betänkande "Sveriges sjöterritorium".
Stockholm den 16 december 1964.

Per Olof Fagerholm

Torsten Gihl

Hans Gottfridsson

Ingvar Gullnäs

Lars Hedström

Nils Holm

Jöran Hult

/Curt Lidgard

Sammanfattning

Föreliggande betänkande behandlar i första hand frågan om utgångspunkten för territorialhavets beräkning. Territorialhavet är det havsbälte, som omger kusterna och som jämte rikets inre vatten utgör dess sjöterritorium. Mot det fria havet eller annat lands territorium begränsas sjöterritoriet av territorialgränsen. Eftersom territorialhavet har en viss av kuststaten fixerad bredd, som för Sverige sedan gammalt utgör 4 nautiska mil eller 7408 meter, blir territorialgränsens sträckning direkt beroende av utgångspunkten för territorialhavets beräkning.

Frågan om nämnda utgångspunkt har i Sverige reglerats genom ett Kungl. brev den 4 maj 1934 med därtill fogade sjökort (de s. k. tullkortet), på vilka inlagts de punkter och räta baslinjer, från vilka territorialgränsen beräknats, ävensom gränsens sträckning. Syftet med detta brev var att tillgodose tullväsendets behov av en auktoritativ tolkning av bestämmelserna om tullområdet i 1927 års tullstadga. Bestämmelser om sjöterritoriets utsträckning och om utgångspunkten för territorialhavets beräkning finns dessutom i mer eller mindre likalydande form i ett flertal andra författningar, bl. a. 1925 års tillträdeskungörelse, 1938 års neutralitetskungörelse och 1962 års sjötrafikförordning.

Vid tiden för tullkortens tillkomst rådde avsevärda meningsskiljaktigheter i fråga om folkrättens regler angående utgångspunkten för territorialhavets beräkning vid bukter och skärgårdar. Sedan dess har rättsuppfattningen i dessa frågor genomgått en betydande utveckling, och större enighet kan numera sägas ha nåtts. Bidragande till den rättsliga utvecklingen har varit framför allt Internationella domstolens dom 1951 i en brittisk—norsk fiskegränstvist samt den konvention om territorialhavet och tilläggszonen som antogs vid en av FN anordnad havsrättskonferens i Genève 1958. Genom denna dom och den därav i hög grad influerade konventionen kan kuststaten sägas ha tillerkänts större frihet än tidigare vid bestämning av utgångspunkten för territorialhavets beräkning.

Med hänsyn till det sålunda i viss mån stabiliserade rättsläget har utredningen funnit det motiverat att revidera den i 1934 års tullkort angivna gränsdragningen. En ytterligare anledning har varit att bedömningarna vid utarbetandet av tullkortet vilade på huvudsakligen mycket gamla och ofullständiga sjömätningar jämte osäkra uppgifter om vattennivåerna. Även

den utmed huvuddelen av den svenska kusten förekommande landhöjningen har utgjort ett motiv för revisionen.

Utredningens målsättning har varit att föreslå ett system av räta baslinjer, som — inom ramen för gällande folkrättsliga regler — ger till resultat en klar och enkel territorialgräns utmed de delar av den svenska kusten, där de geografiska förhållandena föranleder användning av ett dylikt system. Utefter övriga delar av kusten utgöres territorialgränsen av cirkelbågar med medelpunkterna på lågvattenlinjen och med territorialhavsbredden som radie.

Sedan utredningen konstaterat, att de principer på vilka det nuvarande svenska gränsdragningsystemet vilar äger folkrättslig giltighet, har den utrett i vilken mån nämnda principer skiljer sig från vad som gäller enligt territorialhavskonventionen. Utredningen har därvid funnit, att såväl de svenska principerna som territorialhavskonventionen väsentligen bygger på geografiska kriterier vid bestämmandet av vad som är att hänföra till inre vatten. Enligt art. 4 i konventionen, som innehåller bestämmelser om dragandet av räta baslinjer vid kust av skärgårdstyp, får emellertid hänsyn i vissa fall tagas till kustbefolkningens ekonomiska intressen, varigenom man vid bestämmandet av inre vatten får gå utöver vad som i geografisk mening har denna karaktär. För att förebygga att den fria sjöfarten skulle komma att lida intrång till följd av att en stat med tillämpning av bl. a. nämnda regel avsevärt flyttade ut gränserna för sina inre vatten, tillskapades en bestämmelse i art. 5 i konventionen, enligt vilken rätt till oskadlig genomfart fortfarande skall gälla, där uppdragandet av räta baslinjer enligt art. 4 medför att områden, vilka tidigare ansetts utgöra en del av territorialhavet eller det fria havet, övergår till att bli inre vatten. Denna bestämmelse liksom de i vissa hänseenden mycket liberala gränsdragningsreglerna i art. 4 kritiserades från svensk sida redan under förarbetena till havsrättskonferensen. Enligt svensk uppfattning skulle nämligen från skilda bevakningssynpunkter betydande svårigheter uppkomma, därest olika delar av inre vatten finge olika rättslig karaktär.

Med hänsyn till nämnda svårigheter och för att undvika att rätt till oskadlig genomfart för främmande fartyg skulle kunna göras gällande i svenskt inre vatten, föreslår utredningen att de hävdvunna svenska reglerna — och således ej art. 4 i territorialhavskonventionen — skall ligga till grund för beräkningen av det svenska territorialhavets utsträckning, även där detta skulle innebära avstående från möjligheter att draga vissa räta baslinjer något längre ut. Huvudprincipen i utredningens förslag blir därför att enbart geografiska hänsyn skall bestämma de räta baslinjernas uppdragande och att dessa linjer alltså skall sammanfalla med yttergränserna för vid kusten belägna inre vatten.

Konventionen har dock ingalunda lämnats obeaktad. I vissa hänseenden är den mera utförlig än de svenska och eljest förekommande reglerna.

Ehuru Sverige ännu icke tagit ställning till frågan om anslutning till konventionen, anser utredningen det värdefullt med hänsyn till dess normerande betydelse — vilken kommit till uttryck bl. a. i den i London den 9 mars 1964 avslutade fiskekonventionen — att hålla sig inom ramen för konventionens regler även i frågor, där man i och för sig har tillräckligt stöd i de hävdvunna svenska principerna. Vissa av territorialhavskonventionens bestämmelser, t. ex. angående "low-tide elevations" i art. 11 och "low-water line" i art. 3, avser dock uppenbarligen förhållanden vid tidvattenskust och har därför endast indirekt kunnat tillämpas på de svenska kusterna, där man ej har tidvatten av någon betydelse.

Beträffande maximilängden av räta baslinjer saknas bindande internationella regler. De föreslagna räta baslinjerna är dock av måttlig längd; de nio längsta är mellan 20 och 30 nautiska mil långa.

De av utredningen föreslagna räta baslinjerna och territorialgränsen har inlagts på en vid detta betänkande fogad karta (bil. 1).

Utredningen har av lagtekniska och andra skäl funnit det motiverat, att de principiella ställningstaganden, som ligger till grund för gränsdragningarna, kommer till uttryck i en lag, som skall ersätta de delvis oenhetliga bestämmelser som finns i olika författningar, bl. a. tullstadgan, tillträdeskungörelsen, neutralitetskungörelsen och sjötrafikförordningen. Denna lag föreslås benämnd "lag om Sveriges sjöterritorium". Vidare föreslår utredningen, att närmare bestämmelser om territorialhavets utsträckning upptages i en till lagen fogad kungörelse med därtill hörande förteckning över baslinjepunkter och medelpunkter för gränscirkelbågar. Dessa nya författningar har befunnits böra föranleda ändringar av i första hand tullstadgan, neutralitetskungörelsen och tillträdeskungörelsen. Därjämte föreslås att 1932 års kungörelse angående omfattningen av Sveriges tullområde i Öresund upphävas.

Författningsförslag

Förslag till lag om Sveriges sjöterritorium

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Sveriges sjöterritorium omfattar rikets inre vatten och territorialhav. Det begränsas mot det fria havet eller annan stats territorium av territorialgränsen.

2 §.

Rikets inre vatten utgöres av

- a) insjöar, vattendrag och kanaler inom riket;
- b) vid rikets kuster belägna hamnar, bukter och vikar; samt
- c) övriga vattenområden, som äro belägna innanför och emellan utmed kusterna liggande öar, holmar och skär, som icke ständigt översköljas av havet.

I Öresund mellan Klagshamns fyr och Kullen utgöra dock endast hamnar inre vatten.

3 §.

Rikets territorialhav utgöres av det utanför rikets landområden och inre vatten belägna vattenområdet med en bredd av fyra nautiska mil eller 7408 meter.

Territorialhavet sträcker sig dock

- a) i området närmast rikets gräns mot Norge intill en linje på ett avstånd av fyra nautiska mil från och parallell med den räta linjen genom det nordligaste bland de med namnet Stora Drammen betecknade skären och den sydost om ön Heja belägna övervattensstenen Hejeknubb;
- b) i Öresund ej utöver den i deklARATIONEN med Danmark den 30 januari 1932 angående vissa gränsförhållanden i Öresund angivna linjen i sundets längdriktning;
- c) i Ålands hav ej utöver rikets gräns mot Finland; samt
- d) i området närmast rikets gräns mot Finland i Bottenviken intill en linje på ett avstånd av fyra nautiska mil från och parallell med den räta linjen från det sydligaste skäret vid ön Letto till det sydligaste skäret vid ön Selkäsarvi.

4 §.

Territorialhavet beräknas vid rikets landområden från strandlinjen vid lågt vattenstånd och vid inre vatten belägna utmed kusterna från dessa vattenområdens yttergränser. Från skär som vid lågt vattenstånd men ej vid medelvattenstånd höjer sig över vattenytan, beräknas territorialhav endast därest skäret ligger på ett avstånd icke överstigande fyra nautiska mil från närmaste till riket hörande landområde, som höjer sig över vattenytan vid medelvattenstånd.

5 §.

Närmare bestämmelser om territorialhavets beräkning meddelas av Koningen.

Denna lag träder i kraft den

Vad i lag eller författning finnes stadgat om svenskt territorialvatten och svenskt farvatten skall härefter i stället avse Sveriges sjöterritorium. Likaledes skall vad som finnes stadgat om inre territorialvatten och inre farvatten i stället avse inre vatten och vad som stadgas om yttre territorialvatten i stället avse territorialhav.

Förslag till

kungörelse med närmare bestämmelser om territorialhavets beräkning

Jämlikt 5 § lagen den _____ om Sveriges sjöterritorium förordnas som följer.

1 §.

Inre vatten avgränsas mot havet av räta linjer mellan de i bifogade förteckning angivna baslinjepunkterna. Vid hamnar på öppen kust sker avgränsningen med räta linjer över hamnmyningarna.

2 §.

Territorialgränsen drages, där ej annat följer av 3 §, andra stycket, lagen om Sveriges sjöterritorium, på ett avstånd av fyra nautiska mil eller 7408 meter från närmaste yttergräns för inre vatten eller från närmaste strandlinje vid lågt vattenstånd såsom denna bestämmes av cirkelbågemedelpunkter enligt bifogade förteckning.

3 §.

Territorialgränsen och i 1 § angivna räta linjer mellan baslinjepunkter skola införas i för allmänheten tillgängliga sjökort.

Denna kungörelse träder i kraft den _____

Förteckning över baslinjepunkter och cirkelbågemedelpunkter

1	2	3	4	5
Baslinjepunkt	Cirkelbågemedelpunkt	Beteckning och beskrivning	Ungefärlig position	
1		Gränsboj 2. Enligt traktat med Norge.	58°56,5' N	10°55,2' O
2*		<i>Stora Drammen</i> . N-punkten	58°55,8' N	10°57,7' O
3*		<i>Stora Drammen V</i> . V-punkten	58°55,8' N	10°57,6' O
4	4	<i>Klävningen—Mörholmen</i> . V-punkten	58°53,3' N	10°57,8' O
5	5	<i>Segelskären</i> . V-punkten	58°46,7' N	10°58,7' O
6	6	<i>Trolleskären</i> . V-punkten	58°32,2' N	11°01,3' O
7		<i>Yttre Brottet</i> . SV-punkten	58°19,7' N	11°12,4' O
8	8	<i>Måseskär</i> . V-punkten	58°05,7' N	11°19,7' O
9	9	<i>Dynan</i> . V-punkten	57°53,7' N	11°26,3' O
10	10	<i>Vinga Ungar</i> . V-punkten	57°38,2' N	11°35,5' O
11	11	<i>Klockfoten</i> . SV-punkten	57°17,8' N	11°53,8' O
12	12	<i>Kläback</i> . SV-punkten	57°09,1' N	12°06,6' O
13		<i>Rödskår</i> . SV-punkten	57°03,8' N	12°14,6' O
14		<i>Lindbåden</i> . V-punkten	56°55,1' N	12°21,5' O
	14:1	Bränning	56°55,1' N	12°21,4' O
15		<i>Marsten</i> . SV-punkten	56°49,8' N	12°31,2' O
16		<i>Busörevan</i> . SV-punkten	56°43,8' N	12°37,4' O
	16:1	Bränning	56°43,7' N	12°37,4' O
17		<i>Tylö</i> . V-punkten	56°38,9' N	12°42,6' O
18	18	<i>Hallands Väderö</i> . V-punkten	56°27,1' N	12°32,6' O
19*	19	<i>Kullen</i> . V-punkten	56°18,2' N	12°26,9' O
	19:1		56°18,1' N	12°26,9' O
	19:2		56°18,1' N	12°27,0' O
	19:3		56°17,9' N	12°27,2' O
	19:4		56°17,7' N	12°27,5' O
	19:5	Bränning	56°16,1' N	12°30,4' O
	19:6	Gaddebådabådan	56°14,9' N	12°31,1' O
	19:7	Bränning	56°13,9' N	12°31,4' O
	19:8	Bränning	56°12,5' N	12°32,1' O
	19:9		56°10,7' N	12°32,8' O
	19:10	Valgrundet	55°50,1' N	12°48,5' O
	19:11	Kulorna	55°45,1' N	12°53,6' O
	19:12		55°44,5' N	12°55,2' O
	19:13		55°43,8' N	12°57,1' O
	19:14		55°43,7' N	12°57,3' O
	19:15		55°37,5' N	12°58,7' O
	19:16	Skälören	55°33,8' N	12°53,5' O
20*		<i>Klagshamn</i> . V-punkten	55°31,2' N	12°53,2' O
	20:1	Bredgrund	55°29,1' N	12°48,2' O
21		<i>Västra Haken</i> . NV-punkten	55°27,2' N	12°50,5' O
	21:1		55°27,0' N	12°49,8' O

* Mellan konsekutiva med asterisk betecknade baslinjepunkter förekommer icke några räta baslinjer utom över hamnmyningar på öppen kust.

Anmärkningar: Vågrätt streck över kolumn 1 betecknar avbrott i systemet av räta baslinjer vilket innebär att territorialgränsen beräknas från strandlinjen. Namn med kursiv stil betecknar baslinjepunkt.

1	2	3	4	5
22	22	<i>Skånör. V-punkten</i>	55°25,0' N	12°49,6' O
23		<i>Falsterbo. SV-punkten</i>	55°22,7' N	12°48,8' O
24*	24	<i>Måkläppen N. V-punkten</i>	55°21,9' N	12°48,4' O
	24:1		55°21,5' N	12°48,3' O
25*		<i>Måkläppen SV. VSV-punkten</i>	55°21,4' N	12°48,5' O
	25:1	<i>Bränning</i>	55°21,0' N	12°48,4' O
26	26	<i>Falsterborev. S-punkten</i>	55°20,2' N	12°49,0' O
27		<i>Segelskären. SO-punkten</i>	55°22,7' N	12°56,1' O
28*	28	<i>Skåre läge. S-punkten</i>	55°22,5' N	13°03,2' O
	28:1	<i>Bränning</i>	55°21,8' N	13°04,2' O
	28:2	<i>Bränning</i>	55°21,8' N	13°04,3' O
	28:3	<i>Bränning</i>	55°22,2' N	13°07,4' O
	28:4	<i>Trelleborg</i>	55°22,0' N	13°09,4' O
	28:5		55°21,8' N	13°11,3' O
	28:6	<i>Gislövsläge</i>	55°21,2' N	13°13,9' O
	28:7		55°20,6' N	13°16,5' O
	28:8		55°20,6' N	13°16,7' O
	28:9		55°20,5' N	13°18,2' O
	28:10		55°20,2' N	13°20,7' O
	28:11	<i>Smygehuk</i>	55°20,2' N	13°21,6' O
	28:12	<i>Bränning</i>	55°20,3' N	13°22,0' O
	28:13	<i>Bränning</i>	55°20,3' N	13°22,3' O
	28:14		55°21,2' N	13°25,5' O
	28:15		55°21,4' N	13°25,8' O
	28:16		55°22,6' N	13°28,3' O
	28:17		55°23,1' N	13°31,7' O
	28:18	<i>Hörte</i>	55°23,1' N	13°33,0' O
	28:19	<i>Hörte udde</i>	55°23,0' N	13°34,1' O
	28:20	<i>Haken</i>	55°23,2' N	13°36,0' O
	28:21	<i>Bränning</i>	55°23,4' N	13°36,5' O
	28:22		55°24,9' N	13°40,7' O
	28:23		55°25,2' N	13°41,6' O
	28:24		55°25,4' N	13°46,3' O
	28:25		55°25,2' N	13°47,8' O
	28:26		55°25,0' N	13°50,2' O
	28:27		55°25,2' N	13°50,6' O
	28:28		55°25,0' N	13°59,1' O
	28:29		55°24,8' N	13°59,7' O
	28:30		55°24,3' N	14°00,6' O
	28:31		55°23,9' N	14°01,4' O
	28:32		55°23,3' N	14°02,5' O
	28:33		55°22,8' N	14°03,5' O
	28:34		55°22,9' N	14°03,7' O
	28:35		55°22,8' N	14°07,6' O
	28:36		55°22,7' N	14°08,5' O
	28:37		55°22,6' N	14°09,2' O
	28:38		55°22,7' N	14°10,5' O
	28:39		55°22,8' N	14°11,4' O
	28:40		55°23,0' N	14°11,9' O
	28:41		55°23,3' N	14°12,3' O
	28:42		55°24,0' N	14°12,9' O
	28:43		55°24,5' N	14°13,2' O
	28:44		55°25,0' N	14°13,6' O
	28:45		55°25,5' N	14°14,1' O
	28:46	<i>Bränning</i>	55°26,9' N	14°16,2' O
	28:47	<i>Bränning</i>	55°27,4' N	14°17,0' O
	28:48	<i>Bränning</i>	55°29,1' N	14°19,4' O
	28:49		55°30,5' N	14°20,9' O
	28:50		55°30,7' N	14°21,1' O
	28:51		55°30,8' N	14°21,3' O
	28:52		55°32,3' N	14°21,7' O

1	2	3	4	5
	28:53		55°32,6' N	14°21,8' O
	28:54		55°33,2' N	14°21,8' O
	28:55		55°33,3' N	14°21,8' O
	28:56		55°33,5' N	14°21,8' O
	28:57		55°33,5' N	14°21,7' O
	28:58		55°34,7' N	14°20,5' O
	28:59		55°35,0' N	14°20,3' O
	28:60		55°35,3' N	14°20,0' O
	28:61		55°36,7' N	14°18,1' O
	28:62		55°38,7' N	14°16,8' O
	28:63		55°39,7' N	14°16,9' O
	28:64	Stenshuvud	55°39,9' N	14°16,9' O
	28:65	Bränning	55°40,2' N	14°16,7' O
	28:66		55°40,5' N	14°15,9' O
	28:67	Bränning	55°40,6' N	14°16,4' O
	28:68		55°40,7' N	14°15,9' O
	28:69		55°40,8' N	14°15,8' O
	28:70		55°43,1' N	14°12,2' O
	28:71		55°44,4' N	14°11,9' O
	28:72		55°45,2' N	14°11,9' O
	28:73		55°46,0' N	14°12,1' O
	28:74		55°46,5' N	14°12,2' O
	28:75		55°46,9' N	14°12,3' O
	28:76		55°47,4' N	14°12,4' O
	28:77		55°48,1' N	14°12,7' O
	28:78		55°49,1' N	14°13,1' O
	28:79		55°49,7' N	14°13,4' O
	28:80		55°50,5' N	14°13,8' O
	28:81		55°50,9' N	14°14,1' O
	28:82		55°51,4' N	14°14,4' O
	28:83		55°51,9' N	14°14,7' O
	28:84		55°52,6' N	14°15,2' O
	28:85		55°53,2' N	14°15,8' O
29*		<i>Revhaken. S-punkten</i>	55°54,4' N	14°18,4' O
	29:1	Bränning	55°55,0' N	14°21,6' O
30		<i>Kräknabben. SO-punkten</i>	55°59,6' N	14°43,4' O
31*	31	<i>Hanö S. S-punkten</i>	56°00,0' N	14°50,7' O
	31:1		56°00,1' N	14°51,0' O
	31:2		56°00,2' N	14°51,4' O
32*	32	<i>Hanö SO. SO-punkten</i>	56°00,3' N	14°51,6' O
33		<i>Tärnö. SSO-punkten</i>	56°06,6' N	14°58,5' O
34		<i>Vitbåden. SV-punkten</i>	56°04,8' N	15°28,7' O
35*		<i>Utklippan SV. SV-punkten på det sydvästligaste skäret i ögruppen.</i>	55°56,8' N	15°42,1' O
	35:1	Bränning	55°56,8' N	15°42,1' O
36*	36	<i>Utklippan SO. SO-punkten på det sydostligaste skäret i ögruppen</i>	55°56,9' N	15°42,4' O
	37	<i>Utlången. SO-punkten</i>	56°00,7' N	15°47,6' O
	37:1	<i>Klotet. Bränning</i>	56°00,5' N	15°47,8' O
	37:2	Bränning	56°11,2' N	16°23,3' O
38*		<i>Ölands södra udde. SO-punkten.</i>	56°11,7' N	16°24,3' O
	38:1	Bränning	56°11,8' N	16°25,1' O
	38:2		56°12,1' N	16°25,5' O
	38:3		56°13,2' N	16°28,0' O
	38:4		56°14,1' N	16°29,2' O
	38:5	Össbygrund	56°16,8' N	16°31,9' O
	38:6	Bränning	56°19,0' N	16°32,6' O
	38:7	Bränning	56°19,6' N	16°33,0' O
	38:8		56°21,1' N	16°33,8' O
	38:9		56°21,2' N	16°33,8' O
	38:10	Bränning	56°21,8' N	16°34,4' O

1	2	3	4	5
	38:11	Bränning	56°22,2' N	16°34,4' O
	38:12	Bränning	56°22,3' N	16°34,4' O
	38:13	Bränning	56°23,3' N	16°34,4' O
	38:14		56°23,8' N	16°34,5' O
	38:15	Bränning	56°24,8' N	16°34,9' O
	38:16	Bränning	56°25,8' N	16°35,4' O
	38:17		56°27,2' N	16°36,7' O
	38:18	Bränning	56°28,1' N	16°37,1' O
	38:19	Bränning	56°29,0' N	16°37,5' O
	38:20	Bränning	56°30,4' N	16°38,3' O
	38:21	Bränning	56°31,5' N	16°39,0' O
	38:22		56°34,5' N	16°41,2' O
	38:23	Bränning	56°34,9' N	16°41,9' O
	38:24	Bränning	56°35,0' N	16°42,2' O
	38:25	Bränning	56°35,7' N	16°42,6' O
	38:26		56°36,0' N	16°42,7' O
	38:27	Bröttorpören	56°37,8' N	16°42,7' O
	38:28		56°38,3' N	16°43,0' O
	38:29	Holmsudd	56°38,8' N	16°43,2' O
	38:30	Båden	56°40,1' N	16°44,0' O
	38:31		56°41,5' N	16°44,7' O
	38:32		56°43,5' N	16°45,7' O
39*		<i>Långlöt. Ostligaste skäret OSO om Långlöts kyrka.</i>	56°44,0' N	16°46,0' O
	39:1	Knösgrund	56°47,6' N	16°50,1' O
40		<i>Kapelludden. OSO-punkten</i>	56°49,2' N	16°51,0' O
41	41	<i>Långöreudde. O-punkten</i>	56°50,8' N	16°52,3' O
42	42	<i>Kesnäsudden. O-punkten</i>	57°10,7' N	17°04,6' O
43		<i>Strandtorp. O-punkten</i>	57°13,7' N	17°05,2' O
44*	44	<i>Ångjärnsudden. O-punkten</i>	57°18,5' N	17°09,3' O
	44:1		57°19,5' N	17°08,7' O
	44:2		57°20,1' N	17°08,3' O
	44:3		57°21,0' N	17°08,0' O
45*	45	<i>Ölands nordöstra udde. NO-punkten</i>	57°21,4' N	17°07,8' O
46		<i>Lilla Båden. O-punkten</i>	57°35,7' N	16°49,9' O
47	47	<i>Kungsgrundet. Fyren</i>	57°41,1' N	16°54,4' O
48		<i>Storkläppen. O-punkten</i>	57°50,6' N	16°51,1' O
49		<i>Sandsänkan. O-punkten</i>	58°18,6' N	17°10,0' O
	49:1		58°18,7' N	17°10,3' O
		<i>Torsken. S-punkten</i>	58°32,1' N	17°13,3' O
51		<i>Yttre Karvasen. SSO-punkten</i>	58°42,7' N	17°58,4' O
	51:1	Bränning	58°42,5' N	17°58,1' O
52		<i>Yttre Karvasen. SO-punkten</i>	58°42,8' N	17°58,5' O
53		<i>Roxen. SO-punkten</i>	58°43,9' N	18°01,4' O
	53:1		58°43,9' N	18°01,5' O
	53:2		58°57,2' N	18°34,9' O
	53:3		58°57,3' N	18°35,1' O
54		<i>Västerbommen. SO-punkten</i>	58°57,5' N	18°35,4' O
55	55	<i>Stora Ivarn. SO-punkten</i>	58°58,3' N	18°37,0' O
56	56	<i>Själberget. SO-punkten</i>	59°04,0' N	18°48,3' O
57		<i>Österskär. SO-punkten</i>	59°18,4' N	19°11,6' O
58		<i>Söderbåden. SO-punkten</i>	59°25,1' N	19°30,1' O
	58:1	Piskan	59°25,2' N	19°30,9' O
59	59	<i>Ytterberget.</i>	59°37,2' N	19°38,7' O
60		<i>Längden. NNO-punkten</i>	59°44,3' N	19°27,8' O
	60:1		59°44,4' N	19°28,0' O
	60:2	Olof Larssonsgrund.	59°45,0' N	19°27,1' O
61	61	<i>Tjärven. NO-punkten</i>	59°47,6' N	19°22,4' O
62		<i>Björkarbådan. NO-punkten</i>	59°53,6' N	19°05,8' O
63		<i>Bysholmen. O-punkten</i>	60°02,4' N	18°51,7' O
64	64	<i>Halsaren. O-punkten</i>	60°13,3' N	18°55,0' O

1	2	3	4	5
65	65	<i>Travarbulten (Travarn). O-punkten</i>	60°14,4' N	18°55,2' O
66		<i>Understen. O-punkten</i>	60°16,6' N	18°55,5' O
67		<i>Klacken. NO-punkten</i>	60°25,7' N	18°49,7' O
	67:1		60°28,8' N	18°50,8' O
68	68	<i>Högkallegrund. NO-punkten</i>	60°31,0' N	18°30,2' O
69		<i>Järngrund. NO-punkten</i>	60°38,5' N	18°01,3' O
70		<i>Löfgrunds rabbar. NO-punkten</i>	60°49,3' N	17°31,3' O
71		<i>Storskvalpet. O-punkten</i>	61°10,5' N	17°20,6' O
72	72	<i>Hällgrund. Fyren</i>	61°16,7' N	17°24,1' O
73		<i>Agö. O-punkten</i>	61°32,6' N	17°28,3' O
74	74	<i>Gåshällan. OSO-punkten</i>	61°43,4' N	17°33,6' O
75		<i>Gran. O-punkten</i>	62°01,0' N	17°38,8' O
	75:1	<i>Lillgrund</i>	62°02,7' N	17°39,9' O
76		<i>Brämön. O-punkten</i>	62°13,1' N	17°44,9' O
77		<i>Svenskär. O-punkten</i>	62°30,7' N	17°53,8' O
78	78	<i>Härnöklubb. SO-punkten</i>	62°36,0' N	18°03,6' O
79		<i>Guldgrundet. SO-punkten</i>	62°51,3' N	18°28,3' O
80		<i>Gnäggen. SO-punkten</i>	62°56,7' N	18°37,5' O
81		<i>Skags Flasor. SO-punkten</i>	63°12,3' N	19°05,4' O
82		<i>Själbådan. SO-punkten</i>	63°15,1' N	19°12,0' O
83	83	<i>Norra Långrogrundet. SSO-punkten</i>	63°19,3' N	19°40,9' O
84		<i>Sydvästbrotten. SO-punkten</i>	63°24,8' N	20°01,8' O
	84:1	<i>Södra Sydostbrotten</i>	63°21,7' N	20°04,9' O
	84:2	<i>Södra Sydostbrotten</i>	63°21,9' N	20°05,1' O
	84:3	<i>Mellersta Sydostbrotten</i>	63°23,2' N	20°06,2' O
	84:4	<i>Mellersta Sydostbrotten</i>	63°23,6' N	20°06,7' O
85	85	<i>Sönnerstgrundkallen. SO-punkten</i>	63°34,5' N	20°44,6' O
86	86	<i>Svaritbådahällan. SO-punkten</i>	63°35,3' N	20°47,2' O
	86:1		63°37,7' N	20°51,2' O
	86:2		63°38,7' N	20°54,4' O
87		<i>Jägarstenen.</i>	63°40,4' N	20°55,5' O
	87:1		63°40,4' N	20°55,7' O
	87:2		63°40,7' N	20°56,1' O
88		<i>Idmanskallen. OSO-punkten</i>	63°41,0' N	20°56,2' O
	88:1	<i>Splittran. Bränning</i>	63°41,4' N	20°56,7' O
	88:2	<i>N. Storgrund. Bränning</i>	63°45,9' N	21°01,1' O
	88:3	<i>N. Storgrund. Bränning</i>	63°46,1' N	21°01,0' O
89*		<i>Stora Fjäderägg O. O-punkten</i>	63°48,6' N	21°01,2' O
	89:1	<i>Bränning</i>	63°48,6' N	21°01,4' O
90*		<i>Stora Fjäderägg NO. ONO-punkten</i>	63°48,8' N	21°01,0' O
91		<i>Blankhällan. O-punkten</i>	63°59,0' N	20°54,9' O
92		<i>Yttre Vänskär. SO-punkten</i>	64°09,7' N	21°08,1' O
93	93	<i>Blackkallen. SO-punkten</i>	64°20,1' N	21°31,2' O
94	94	<i>Grundskaten. OSO-punkten</i>	64°26,0' N	21°37,1' O
95		<i>Kapagrund. O-punkten</i>	64°27,3' N	21°37,4' O
	95:1	<i>Bredgrund</i>	64°28,4' N	21°38,3' O
96		<i>Skötgrönnan. O-punkten</i>	64°35,7' N	21°30,6' O
	96:1	<i>Bränning</i>	64°35,8' N	21°30,7' O
97		<i>Storgrundet. SO-punkten</i>	64°52,2' N	21°18,2' O
98		<i>Rönnskär. SO-punkten</i>	65°01,9' N	21°34,1' O
99		<i>Södra Bondökallarna. SO-punkten</i>	65°07,7' N	21°53,4' O
100		<i>Marakallen. SO-punkten</i>	65°16,9' N	22°37,0' O
	100:1		65°16,7' N	22°37,2' O
101		<i>Mänshällorna. S-punkten</i>	65°27,8' N	22°46,2' O
102		<i>Malören. SSO-punkten</i>	65°31,2' N	23°33,7' O
	102:1	<i>Porro</i>	65°31,1' N	23°34,3' O
	102:2	<i>Kjukan</i>	65°31,8' N	23°37,8' O
103		<i>Letto S-punkten</i>	65°35,2' N	23°57,2' O
	103:1		65°35,0' N	23°57,8' O
	103:2		65°35,2' N	24°04,5' O
	103:3		65°35,0' N	24°06,9' O

1	2	3	4	5
(104)		<i>Selkäsarvi</i> . Den finska baslinjepunkten närmast gränsen	65°36,2' N	24°12,2' O
		Märket		
	111	Märketskallen	60°18,9' N	19°06,4' O
	112	Märket S	60°18,1' N	19°08,1' O
		Gotska Sandön		
	121		58°23,8' N	19°10,6' O
	122		58°23,5' N	19°10,8' O
	123		58°22,6' N	19°11,5' O
	124		58°21,7' N	19°12,2' O
	125	<i>Hamnudden</i> . Bränning	58°20,3' N	19°13,0' O
	126		58°20,1' N	19°14,0' O
	127		58°20,1' N	19°15,3' O
	128		58°20,4' N	19°17,2' O
	129		58°20,6' N	19°17,8' O
	130	<i>Kyrkudden</i> . Bränning	58°21,9' N	19°19,8' O
	131		58°23,0' N	19°17,5' O
	132		58°23,6' N	19°15,0' O
	133		58°23,6' N	19°13,9' O
	134		58°23,9' N	19°11,8' O
	135		58°23,9' N	19°10,9' O
		Gotland		
	141	<i>Nyrevsudden</i> . VNV-punkten	57°32,1' N	18°06,5' O
	141:1	Bränning	57°31,7' N	18°06,3' O
	141:2	Scharlakansgrund. Bränning	57°28,2' N	18°05,3' O
	141:3	Scharlakansgrund. Bränning	57°28,6' N	18°05,2' O
	142	<i>Utholmen</i> . V-punkten	57°25,9' N	18°05,3' O
	142:1	Bränning	57°25,9' N	18°05,2' O
	143*	<i>Lilla Karlsö</i> V. V-punkten	57°18,7' N	18°03,2' O
	143:1	Stora Karlsö. N-punkten	57°17,7' N	17°58,3' O
	143:2	Stora Karlsö. NV-punkten	57°17,5' N	17°57,6' O
	143:3	Stora Karlsö. V-punkten	57°17,1' N	17°57,5' O
	143:4	Stora Karlsö. SV-punkten	57°16,8' N	17°57,7' O
	143:5	Stora Karlsö. S-punkten	57°16,7' N	17°58,5' O
	144*	<i>Lilla Karlsö</i> . VSV-punkten	57°18,6' N	18°03,3' O
	145	<i>Hammarudd</i> . V-punkten	57°15,5' N	18°05,6' O
	146	<i>Näsrevet</i> . V-punkten	57°03,3' N	18°09,5' O
	147*	<i>Hoburg</i> . V-punkten	56°55,2' N	18°07,5' O
	147:1		56°54,8' N	18°07,5' O
	147:2		56°54,7' N	18°07,6' O
	147:3		56°54,4' N	18°07,8' O
	147:4		56°54,4' N	18°09,4' O
	147:5	<i>Flytan</i> . Bränning	56°54,0' N	18°11,7' O
	148*	<i>Barshageudd</i> . S-punkten	56°54,4' N	18°11,7' O
	149	<i>Heligholmen</i> . SO-punkten	56°55,3' N	18°17,3' O
	149:1	Lillgrund	56°56,5' N	18°20,5' O
	150	<i>Raudehunden</i> . SO-punkten	56°57,6' N	18°21,4' O
	150:1	Espebådan	56°57,5' N	18°22,7' O
	151	<i>Faludden</i> . SO-punkten	56°59,7' N	18°24,1' O
	151:1		56°59,6' N	18°24,2' O
	152	<i>Närsholmen</i> . SO-punkten	57°13,4' N	18°42,1' O
	153*	<i>Östergarn</i> S. S-punkten	57°25,8' N	18°59,3' O
	153:1		57°26,1' N	18°59,5' O
	153:2		57°26,4' N	18°59,6' O
	153:3		57°26,7' N	18°59,6' O
	154*	<i>Östergarn</i> NO. NO-punkten	57°26,8' N	18°59,5' O
	155	<i>Kyrkebingegrund</i> . O-punkten	57°33,7' N	18°49,3' O

1	2	3	4	5
156		<i>Rute Missloper. SO-punkten</i>	57°45,9' N	19°05,6' O
157*	157	<i>Holmudden. SO-punkten</i>	57°57,5' N	19°21,2' O
	157:1		57°57,8' N	19°21,3' O
	157:2	Tornbullshällan	57°59,8' N	19°21,7' O
	157:3	Bränning	58°01,7' N	19°21,6' O
158*		<i>Skärsändan. N-punkten</i>	57°59,2' N	19°18,5' O
159	159	<i>Norsholmen. N-punkten</i>	57°59,9' N	19°14,6' O
160	160	<i>Langhammarshammaren. N-punkten</i>	58°00,0' N	19°11,4' O
161*	161	<i>Hallshuk. N-punkten</i>	57°55,9' N	18°43,6' O
	161:1	Bränning	57°55,6' N	18°42,3' O
	161:2	Bränning	57°55,5' N	18°42,1' O
	161:3		57°54,4' N	18°40,4' O
	161:4	Bränning	57°53,8' N	18°38,4' O
	161:5	Bränning	57°53,4' N	18°37,7' O
	161:6	Bränning	57°53,0' N	18°37,3' O
	161:7	Bränning	57°50,8' N	18°34,1' O
	161:8	Bränning	57°50,5' N	18°32,9' O
	161:9		57°49,9' N	18°29,9' O
	161:10		57°49,8' N	18°29,5' O
	161:11	Bränning	57°49,5' N	18°28,3' O
	161:12		57°49,3' N	18°28,0' O
	161:13		57°49,2' N	18°27,7' O
	161:14		57°48,7' N	18°27,2' O
	161:15		57°48,3' N	18°26,9' O
	161:16		57°47,8' N	18°26,6' O
	161:17		57°47,3' N	18°26,0' O
	161:18		57°47,0' N	18°25,8' O
	161:19		57°46,2' N	18°25,2' O
	161:20		57°45,8' N	18°25,0' O
	161:21		57°44,9' N	18°24,5' O
	161:22		57°44,1' N	18°23,8' O
	161:23	Bränning	57°43,1' N	18°22,5' O
	161:24	Bränning	57°42,9' N	18°22,4' O
	161:25		57°41,6' N	18°21,2' O
	161:26		57°41,2' N	18°20,7' O
	161:27		57°40,5' N	18°20,0' O
	161:28		57°40,3' N	18°19,7' O
	161:29		57°39,7' N	18°18,9' O
	161:30		57°39,5' N	18°18,7' O
	161:31		57°38,9' N	18°18,0' O
	161:32		57°38,2' N	18°16,9' O
	161:33		57°36,4' N	18°13,7' O
	161:34	Högklint	57°36,0' N	18°12,3' O
	161:35		57°35,9' N	18°12,0' O
	161:36	Bränning	57°35,5' N	18°11,1' O
	161:37	Korpklint	57°35,1' N	18°10,4' O
	161:38		57°34,8' N	18°10,0' O
	161:39		57°34,2' N	18°09,2' O
	161:40		57°34,0' N	18°08,7' O
	161:41	Stavklint	57°33,7' N	18°08,3' O
	161:42		57°33,1' N	18°07,8' O
	161:43		57°32,9' N	18°07,5' O
	161:44		57°32,5' N	18°07,0' O

Förslag till

förordning om ändring av 1 § tullstadgan den 7 oktober 1927 (nr 391)

Härigenom förordnas att 1 § tullstadgan den 7 oktober 1927 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

1 §.

Sveriges tullområde, varmed förstås svenskt territorium, där tullverket har att fullgöra sina uppgifter, omfattar

- a) rikets landområden;
- b) insjöar, vattendrag och kanaler inom riket;
- c) vid rikets kuster belägna hamnar, hamninlopp och vikar ävensom i övrigt till saltsjön hörande vatten, vilka äro belägna innanför och mellan de utmed kusterna liggande öar, holmar eller skär, som icke ständigt översköljas av havet; samt
- d) de till saltsjön hörande vatten, vilka sträcka sig intill ett avstånd av fyra nautiska mil, eller 7,408 meter, från rikets landområden eller från linjer, som mot havet bilda gräns för de under c) nämnda vattenen.

Tullområdet sträcker sig i Öresund till hälften av sundet samt närmast rikets sjögräns mot Norge intill ett avstånd av fyra nautiska mil från den å den svenska sidan om sjögränsen fallande delen av en rät linje, som sammanbinder det nordligaste bland de med namnet Stora Drammen betecknade skären och den sydost om ön Heja belägna övervattensstenen Hejeknubb.

Denna förordning träder i kraft den _____, då kungörelsen den 29 april 1932 (nr 84) angående omfattningen av Sveriges tullområde i Öresund och kungörelsen den 21 augusti 1924 (nr 397) angående omfattningen av svenskt farvatten, i vad avser området närmast sjögränsen mellan Sverige och Norge skola upphöra att gälla.

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Sveriges tullområde omfattar rikets landområden samt dess sjöterritorium, sådant detta angivits i lagen om Sveriges sjöterritorium.

I. Inledning

Dragning av räta baslinjer enligt svensk rätt

Till en vid havet belägen stats territorium har sedan århundraden hänförs ett område av havet närmast dess kuster. Om bredden av detta havsbälte, det s. k. territorialhavet, har dock rättsuppfattningen varierat under tidernas lopp och från land till land. Skiftande meningar har även rått om utgångspunkten för territorialhavets beräkning. Denna senare fråga behandlas i föreliggande utredning.

Såvitt avser äldre svenska bestämmelser rörande territorialhavet och utgångspunkten för dess beräkning ges i professor Torsten Gihls utredning "Gränsen för Sveriges territorialvatten" (SOU 1930:6) en utförlig redogörelse. I det följande skall, främst på grundval av nämnda utredning, därför endast lämnas en kort sammanfattning av den viktigare historiska utvecklingen av dessa bestämmelser.¹

Det svenska territorialhavet beräknas till skillnad från vad som gäller i flertalet länder med havskust ej huvudsakligen från strandlinjen utan från räta baslinjer, som dragits mellan längst ut mot havet belägna öar, skär eller uddar. Anledningen härtill är att den svenska kusten till övervägande del är omgiven av skärgårdar eller sönderskuren av bukter och vikar.

En antydning om att man ansett sig kunna beräkna territorialhavet från dylika räta linjer ges bl. a. i ett Kungl. brev från 1758. I detta förklaras nämligen, att vattnet inom ett avstånd av tre (tyska eller svenska) mil från svenska vatten ut i öppna havet skall räknas för svenskt dominium. Denna bestämmelse synes nämligen kunna tolkas så, att det däri nämnda tremils-avståndet endast omfattar öppet hav och sålunda icke vattenområden av karaktären inre vatten belägna inomskärs. En liknande uppfattning har antagits möjligen ligga till grund för bihanget till instruktionen för befälhavaren å den 1779 till svenska handelsns skydd utgående eskadern. Däri säges nämligen att det avstånd av fyra nautiska mil, som då för första gången fastställdes som gräns för Sveriges territorialhav, skall räknas "utom de yttersta övervattensklippor och skär".

¹ Dessa frågor behandlas även i som bil. 2 härtill fogade folkrättsliga utredning av professor Gihl, "Utgångspunkten för territorialhavets beräkning".

I 1860 års (nr 60 sid. 1) liksom i 1877 års (nr 36 sid. 1) tullstadga anges "land eller . . . yttersta skären på svenska kusten" som utgångspunkt för beräkningen av "svenskt farvatten". I 1904 års tullstadga (nr 35 sid. 1) förekommer uttrycket "kusten eller ytterst därutanför liggande holmar och skär, som icke ständigt af vattnet öfversköljas" för att ange samma utgångspunkt. Även i äldre fiskeriförfattningar finnes stöd för ovannämnda uppfattning. I den första svenska bestämmelsen angående gränsen utåt havet för det område, där fisket är rikets inbyggare uteslutande förbehållet, nämligen kungörelsen den 5 maj 1871 (nr 21 sid. 2), som endast avser västkusten, sättes denna gräns till ett avstånd av en geografisk mil (varmed avsågs en måttenhet motsvarande cirka fyra nautiska mil) "från land eller ytterst från Svenska kusten beläget skär, som icke ständigt av hafvet öfversköljes". På grundval av jämförelser med de svensk-danska fiskeriöverenskommelserna 1899 och 1907 har den nämnda regeln ansetts böra tolkas så, att fiskegränsen utefter Kattegattkusten bör beräknas med utgångspunkt från räta linjer, dragna över mynningarna av bukter och vikar samt mellan skärgårdens yttersta öar eller skär. Denna regel har enligt 1910 års kungörelse (nr 75 sid. 1) angående tillämpningen av 1871 års kungörelse fastslagits beträffande den del av västkusten, som ligger närmast riksgränsen mot Norge. Som utgångspunkt för beräkning av fiskegränsen därstädes har nämligen tagits den svenska delen av den i 1909 års skiljedom i den svensk-norska s. k. Grisbådatvisten åberopade räta linjen som sammanbinder det norska skäret Hejeknubb med det svenska skäret Stora Drammen.

Bland nyare författningar kan först nämnas kungörelsen den 20 december 1912 (nr 346) med vissa bestämmelser i avseende å Sveriges neutralitet under krig mellan främmande makter och den samma dag utfärdade kungörelsen (nr 401) angående främmande örlogsfartygs tillträde till samt lotsning i svenska hamnar och annat svenskt territorialvatten. I dessa kungörelser definieras för första gången uttrycket "inre territorialvatten". Därmed skulle förstås "hamnar, hamninlopp, redder och vikar, äfvensom vatten beläget emellan och innanför öar, holmar och skär, som icke ständigt af hafvet öfversköljas". I Öresund skulle dock endast hamnar och hamninlopp utgöra inre territorialvatten.

I kungörelsen den 21 augusti 1924 (nr 397) angående omfattningen av svenskt farvatten, i vad avser området närmast sjögränsen mellan Sverige och Norge, anges på motsvarande sätt som i ovannämnda 1910 års kungörelse, att gränsen för "svenskt farvatten" drages parallellt med den å den svenska sidan om gränsen fallande delen av den i Grisbådadomen omnämnda räta linjen, som sammanbinder Hejeknubb med Stora Drammen.

En ny definition på svenskt inre vatten, som något avviker från den i 1912 års tillträdeskungörelse, lämnas i kungörelsen den 21 november 1925 (nr 467) angående främmande örlogsfartygs och militära luftfartygs till-

träde i fred till svenskt territorium (nedan benämnd tillträdeskungörelsen). Med "svenskt inre territorialvatten" förstås i denna kungörelse:

"a) svenska insjöar, vattendrag och kanaler; b) svenska hamnar, hamninlopp och vikar; samt c) de delar av svenskt territorialvatten, som äro belägna innanför och emellan svenska öar, holmar och skär, som icke ständigt av havet översköljas; dock att i Öresund norr om den genom Klagshamns fyr dragna latitudparallellen endast svenska hamnar och hamninlopp äro att betrakta såsom svenskt inre territorialvatten."

Den betydelsefulla skillnaden mellan 1912 års neutralitetskungörelse och 1925 års tillträdeskungörelse är att i den senare kungörelsen "redder" icke medtagits bland de vattenområden, som räknas till svenskt inre territorialvatten.

Definitionen i tillträdeskungörelsen återkommer med huvudsakligen samma ordalag i tullstadgan den 7 oktober 1927 (nr 391), vars 1 § har följande lydelse:

"Sveriges tullområde, varmed förstås svenskt territorium, där tullverket har att fullgöra sina uppgifter, omfattar

- a) rikets landområden;
- b) insjöar, vattendrag och kanaler inom riket;
- c) vid rikets kuster belägna hamnar, hamninlopp och vikar ävensom i övrigt till saltsjön hörande vatten, vilka äro belägna innanför och mellan de utmed kusterna liggande öar, holmar eller skär, som icke ständigt översköljas av havet; samt
- d) de till saltsjön hörande vatten, vilka sträcka sig intill ett avstånd av fyra nautiska mil, eller 7,408 meter, från rikets landområden eller från linjer, som mot havet bilda gräns för de under c) nämnda vattnen.

Tullområdet sträcker sig i Öresund till hälften av sundet samt närmast rikets sjögräns mot Norge intill ett avstånd av fyra nautiska mil från den å den svenska sidan om sjögränsen fallande delen av en rät linje, som sammanbinder det nordligaste bland de med namnet Stora Drammen betecknade skären och den sydost om ön Heja belägna övervattensstenen Hejeknubb."

I brev den 4 maj 1934 till generaltullstyrelsen förklarade Kungl. Maj:t, att bestämmelserna i 1 § tullstadgan skulle förstås på sätt som framgick av de gränslinjer, vilka av chefen för dåvarande sjökarteverket inlagts på särskilda sjökort för rikets kustområden. De på dessa sjökort — de s. k. tullkorten — inlagda gränslinjerna avsåg såväl gränsen mellan de inre vattnen och territorialhavet, dvs. räta baslinjer, som ock gränsen för det i 1 § tullstadgan angivna tullområdet. Därigenom erhöi man för första gången på sjökort klart markerade gränser av ifrågavarande slag utmed hela den svenska kusten. Det är emellertid att märka, att det Kungl. brevet med de därtill fogade sjökorten endast hade till uppgift att utgöra en tolkning av 1 § tullstadgan.

1912 års neutralitetskungörelse ersattes av kungörelsen den 27 maj 1938 (nr 187) innefattande vissa neutralitetsbestämmelser. I denna kungörelse,

(nedan benämnd neutralitetskungörelsen) definieras "svenskt territorium" i en fotnot till § 1 på följande sätt:

"Med svenskt territorium förstås allt svenskt land och vatten samt luftområdet däröver. Till sjöss sträcker sig svenskt territorium intill ett avstånd av fyra nautiska mil, eller 7,408 meter, från rikets landområden eller från linjer, som mot havet bilda gräns för inre territorialvatten; se Tullstadga den 7 oktober 1927, § 1, samt Kungl. brev den 4 maj 1934 angående fixerande av gränsen för rikets tullområde med därtill hörande kartor."

Vidare definieras i § 2 punkt 2, andra stycket, "svenskt inre territorialvatten" — i detta betänkande kallat *inre vatten* — så, att i kungörelsen därmed skall förstås:

"...svenska hamnar, hamninlopp, bukter och vikar ävensom de delar av svenskt territorialvatten, som äro belägna innanför och emellan svenska öar, holmar och skär, som icke ständigt av havet översköljas; dock att i Öresund norr om den genom Klagshamns fyr dragna latitudparallellen endast hamnar och hamninlopp skola betraktas såsom inre territorialvatten."

Formuleringen av sistnämnda definition överensstämmer nästan ordagrant med 1925 års tillträdeskungörelse bortsett från att "svenska insjöar, vattendrag och kanaler", som nämndes i denna kungörelse, utelämnats i 1938 års neutralitetskungörelse. Som ovan nämnts byggde även formuleringarna i 1 § 1927 års tullstadga på tillträdeskungörelsen.

En definition av "svenskt territorialvatten" gavs vidare i kungörelsen den 9 februari 1945 (nr 31) med vissa bestämmelser angående sjötrafiken inom svenskt territorialvatten. I 2 § av denna kungörelse, som upphävts genom kungörelsen den 25 maj 1962 (nr 267) med särskilda bestämmelser för sjötrafiken, stadgades:

"Med svenskt territorialvatten förstås i denna kungörelse:

- a) svenska insjöar, vattendrag och kanaler;
- b) hamnar, hamninlopp och vikar vid rikets kuster ävensom i övrigt till saltsjön hörande vatten, vilka äro belägna innanför och mellan de utmed kusterna liggande öar, holmar och skär, som icke ständigt översköljas av havet; samt
- c) till saltsjön eljest hörande vatten intill ett avstånd av fyra nautiska mil eller 7,408 meter, från rikets landområden eller från linjer, som mot havet bilda gräns för de under b) nämnda vattnen, dock längst intill gränsen mot annat lands territorialvatten sådan denna särskilt blivit bestämd."

Texten ansluter nära till 1 § tullstadgan.

Slutligen må nämnas sjötrafikförordningen den 18 maj 1962 (nr 150), vari "svenskt farvatten" — här kallat *sjöterritoriet* — och "inre farvatten" — här kallat *inre vatten* — definieras i 1 § på följande sätt:

"I denna förordning förstås med

svenskt farvatten:

- a) insjöar, vattendrag och kanaler inom Sverige;
- b) vid rikets kuster belägna hamnar, hamninlopp och vikar ävensom i övrigt till

saltsjön hörande vatten, vilka äro belägna innanför och mellan de utmed kusterna liggande öar, holmar eller skär, som icke ständigt översköljas av havet; samt

- c) de till saltsjön hörande vatten, vilka sträcka sig intill ett avstånd av fyra nautiska mil, eller 7 408 meter, från rikets landområden eller från linjer, som mot havet bilda gräns för de under b) nämnda vattnen, dock längst intill gränsen mot annat lands territorialvatten sådan denna särskilt blivit bestämd; *inre farvatten*: de ovan under a) och b) nämnda vattnen."

I den förutnämnda kungörelsen med särskilda bestämmelser för sjötrafiken användes endast termen svenskt farvatten.

Av ovan återgivna författningsbestämmelser framgår klart, att enligt svensk uppfattning territorialhavet räknas icke blott från fastland, öar och andra landområden utan även från de räta linjer, som utåt havet bildar gräns för inre vatten. Därjämte framgår att vattenområdet i skärgårdarna intill dessas ytterlinje, liksom innanför vid kusten belägna öar, såsom t. ex. Kalmarsund, eller i vikar har karaktären av inre vatten.

Den folkrättsliga utvecklingen intill 1950

Inom den folkrättsliga doktrinen synes, såsom framhålles i professor Gihls till detta betänkande fogade folkrättsliga utredning, problemen rörande utgångspunkten för territorialhavets beräkning vid skärgårdskust ha blivit förhållandevis obetydligt beaktade intill det senaste decenniet. [Jämför även en utredning av Jens Evensen, "Certains aspects juridiques de la question relative à la délimitation des eaux territoriales des archipels". Document préparatoire nr 15 till FN:s havsrättskonferens 1958 (A/Conf. 13/37, sid. 290—303)].

Fram till 1950-talet hade försöken att kodifiera folkrättens regler rörande utgångspunkten för territorialhavets bestämning ej lett till något positivt resultat. Arbetet därpå hade bedrivits dels inom internationella samman slutningar av enskild karaktär såsom Institut de Droit International och International Law Association, dels inom Nationernas Förbund.

Beträffande nämnda arbete må hänvisas till professor Gihls redogörelse. Här skall blott nämnas, att under förarbetena till en av Nationernas Förbund anordnad kodifikationskonferens i Haag 1930 berördes frågan om de särskilda förhållandena vid skärgårdar såvitt gällde utgångspunkten för territorialhavets beräkning. En förberedande kommitté utformade på grundval av de svar som erhållits på en rundfråga till de olika staternas regeringar ett antal satsar som skulle tjäna som diskussionsunderlag. Beträffande territorialhavets beräkning kring öar uttalades därvid, att varje ö skulle omges av ett eget territorialhav samt att i fråga om en grupp öar, tillhörande en och samma stat och vilkas inbördes avstånd icke översteg dubbla territorialhavsbredden, territorialhavet skulle räknas med utgångs-

punkt från de yttersta öarna i gruppen. Vattenområdet inuti ögruppen skulle anses som territorialhav, ehuru rätten till oskadlig genomfart genom sådant område skulle vara väsentligt inskränkt. Samma regel skulle gälla, då öarna befann sig på ett avstånd från kusten av högst dubbla territorialhavsbredden. Beträffande bukter föreslogs största baslinjelängden till tio nautiska mil, där ej hävd för större längder kunde åberopas.

Emellertid kunde man vid kodifikationskonferensen ej uppnå tillräcklig majoritet för beslut om några regler i detta ämne. I en underkommitté, till vilken frågan remitterats av plenarmötet vid konferensen, formulerades en förklaring av innebörd att majoriteten ansåg, att konferensen borde beträffande ögrupper och öar belägna utmed kusten fastställa tio nautiska mil som största längd för räta baslinjer vid beräkning av territorialhavet ut mot fria havet. Beträffande karaktären av vattenområdet i en sådan ögrupp uttalade sig undergruppen ej.¹ Frågan om territorialvatten i skärgårdsområden kom emellertid ej upp till ytterligare diskussion vid konferensens plenarmöte.

Internationella domstolens dom 1951 i den brittisk-norska fiskegränstvisten

Av stor betydelse för den fortsatta rättsutvecklingen blev den Internationella domstolens i Haag dom den 18 december 1951 i en tvist mellan Norge och Storbritannien om fiskegränsen i Nord-Norge².

Tvisten gällde formellt en norsk Kungl. resolution av den 12 juli 1935 rörande det norska fiskeområdet, men enligt domstolens dom kunde det ej råda tvivel om att det område som blivit avgränsat genom denna resolution var det vattenområde, som Norge ansåg vara sitt sjöterritorium.

Enligt nämnda resolution, vars folkrättsliga giltighet bestreds från brittisk sida, fastställdes räta baslinjer jämte gränslinjer för det norska fiskeområdet för den del av Norge som ligger norr om 66°28,8' nordlig bredd. Av dessa räta baslinjer är vissa av ansenlig längd, den längsta — över Lopp-havet — 44 nautiska mil. De stod därigenom enligt brittisk uppfattning ej i överensstämmelse med folkrättens regler. Från brittisk sida framställdes påståenden i 14 punkter gentemot de norska bestämmelserna, men domstolen godtog ej en enda av dessa punkter utan konstaterade i sitt domslut dels (med tio röster mot två) att den metod som lagts till grund för 1935 års norska resolution om fiskeområdets gränser icke stred mot folkrätten, dels (med åtta röster mot fyra) att icke heller de baslinjer, som fastställdes i resolutionen och som byggde på denna metod, stred mot folkrätten.

I domsmotiveringen gjordes vissa uttalanden, som är av särskilt intresse

¹ Se Rapport de la Deuxième Commission, Sér P.S.D.N., 1930 V. 16, sid. 219.

² Se International Court of Justice, Reports of judgments, advisory opinions and orders, 1951, sid. 116—206.

beträffande uppfattningen av folkrättens regler om utgångspunkten för territorialhavets bestämning, även om domstolens avgöranden i princip ej har prejudicerande verkan.

Domstolen fann i sin beskrivning av den norska kustens utseende, att fastlandets kustlinje icke — som förhållandet sades vara i praktiskt taget alla andra länder — utgjorde en klar skiljelinje mellan landet och havet. Det norska fastlandet avgränsades i sin västra del genom skärgården, som bildade en helhet med fastlandet. Det var därför skärgårdens yttre linje, som skulle tagas till utgångspunkt för avgränsningen av det norska territorialhavet. Efter att ha förkastat den s. k. parallella gränsdragningsmetoden ("tracé parallèle") konstaterade domstolen, att som helhet betraktad krävde en kust som den norska, att man använde en metod med baslinjer som i rimlig omfattning tilläts avvika från den fysiska kustlinjen. Beträffande den av britterna hävdade cirkelbågemetoden ("courbe tangente") förklarade domstolen, att den ej var rättsligt förpliktande. Vidare sade sig domstolen ej kunna dela en på brittisk sida hävdad mening, att Norge skulle ha rätt att draga räta baslinjer endast över bukter. Därest territorialhavsbältet måste följa skärgårdens ytterlinje och metoden med räta baslinjer måste godtagas i vissa fall, fanns det ingen giltig anledning att draga dem endast över bukter som i Östra Finnmarken. Sådana linjer borde enligt domstolen kunna dragas även mellan öar, holmar och skär tvärs över de vattenområden som skilde dem, även om sådana områden ej föll under begreppet bukt. Det förklarades vara tillräckligt att dessa vattenområden var belägna mellan skärgårdens öformationer, "inter fauces terrarum".

Beträffande de räta baslinjernas maximala längd hade på brittisk sida hävdats, att den enligt folkrättslig uppfattning var tio nautiska mil. Domstolen accepterade dock ej heller detta påstående utan framhöll, att statspraxis ej berättigade till formulering av en generell rättsregel. De försök, som gjorts att underkasta ögrupper eller kustarkipelager liknande villkor som dem vilka gällde i fråga om bukter (nämligen att avståndet mellan öarna icke fick överstiga dubbla territorialhavsbredden eller tio eller tolv nautiska mil), förklarades ej ha nått utöver förslagsstadiet.

I de fall räta baslinjer kunde tänkas dragna på olika sätt ansåg domstolen, att ifrågavarande kuststat bäst kunde bedöma de lokala förhållanden som låg till grund för valet.

Domstolen förklarade vidare beträffande beroendet mellan sjöterritoriet och landområdet, att en viss stat visserligen måste beviljas nödigt utrymme ("la latitude qui doit lui appartenir") för att kunna anpassa gränsdragningen efter praktiska behov och lokala krav, men att de räta baslinjerna ej i nämnvärd grad fick avvika från kustens huvudriktning. En annan grundläggande synpunkt, som enligt domstolen var av särskild vikt i den brittisk-norska tvisten, var det mer eller mindre nära samband som bestod mellan vissa vattenområden och de landområden, som åtskilde eller omgav

dem. Det egentliga spörsmålet som uppställdes sig vid dragandet av räta baslinjer var i själva verket huruvida vattenområden, som låg innanför dessa linjer, var tillräckligt nära anslutna till land för att kunna underkastas de rättsregler, som gällde för inre vatten. Slutligen förklarades en synpunkt med räckvidd utöver rent geografiska faktorer ej böra förbises, nämligen hänsynen till bestämda ekonomiska intressen, som var karakteristiska för ett område och vilkas förekomst och vikt blivit klart visade genom hävd. Det sista argumentet fick särskild betydelse genom att domstolen ytterst stödde sig på detta, då den godkände den över Lopp havet dragna räta baslinjen, som var särskilt lång.

Förenta Nationernas havsrättskonferens 1958. Konventionen angående territorialhavet och tilläggszonen

Förenta Nationernas generalförsamling beslöt genom en under dess elfte session den 21 februari 1957 antagen resolution (nr 1105), att en internationell diplomatisk konferens skulle sammankallas med uppgift att behandla folkrättens regler om havet. Konferensen skulle därvid icke blott taga hänsyn till de rättsliga utan även till de tekniska, biologiska, ekonomiska och politiska aspekterna av ämneskomplexet. Resultatet av konferensens arbete avsågs utgöra en eller flera konventioner eller andra rättsliga instrument.

Bakgrunden till generalförsamlingens beslut var en slutrapport i ämnet, som till samma session avgivits av FN:s kommission för internationell rätt (International Law Commission, "ILC"). Alltsedan sin tillkomst 1949 hade detta FN:s särskilda organ för utveckling och kodifiering av folkrätten varit sysselsatt med en systematisk kodifiering av de folkrättsliga reglerna om havet. Kommissionens rapportör i ämnet hade varit den nederländske folkrättsspecialisten, professor J. P. A. François. I form av ett utkast om sammanlagt 73 artiklar hade ILC framlagt regler om det fria havet, territorialhavet, kontinentalsockeln, tilläggszonen samt bevarandet av havets levande tillgångar.¹

I ILC:s utkast behandlades även frågan om territorialhavets beräkning vid skärgårdar. Utkastets art. 5 upptog sålunda en bestämmelse rörande dragande av räta baslinjer, "därest omständigheterna nödvändiggjorde särskilda regler till följd av djupa inskränningar i kusten eller öar belägna i kustens omedelbara närhet". Utan att det direkt utsades framgick, att vattenområden belägna inom sådana områden enligt utkastet förutsattes ha karaktär av inre vatten. Bestämmelserna utvisade ett klart inflytande från 1951 års dom i den brittisk-norska fiskegränstvisten. Beträffande bukter föreslogs enligt art. 6, att maximala längden av en rät baslinje över en buktnyning skulle vara 15 nautiska mil utom vad gällde historiska bukter.

¹ General Assembly, Official Records: Eleventh session, supplement No. 9 (A/3159).

FN:s medlemsstater hade redan under ILC:s beredning av ämnet givits tillfälle att till sekretariatet avge yttranden över skilda aspekter på frågan. Fyra sådana yttranden avgavs av den svenska regeringen, nämligen den 30 maj 1952, den 7 maj 1953, den 12 april 1955 och den 4 februari 1956. Därjämte begagnade sig svenska regeringen av tillfället att yttra sig över det slutliga utkastet, vilket skedde med skrivelse den 31 augusti 1957. I denna skrivelse gjordes följande kommentarer¹ till art. 5 i utkastet:

Bestämmelserna i denna artikel har utförligt kommenterats av svenska regeringen i tidigare yttranden. Vad svenska regeringen särskilt ville framhålla och som den önskar än en gång understryka är att begreppet inre vatten är framför allt geografiskt. Med inre vatten förstås framför allt de vattenområden, som är tillräckligt anslutna till fasta landet för att kunna assimileras därmed. Detta medför vissa omedelbara juridiska konsekvenser. Eftersom dessa vatten sammanhör med fasta landet, gäller samma rättsregler för dem. Härav följer att det ej kan bli fråga om rätt till oskadlig genomfart i de inre vattnen i motsats till vad som gäller territorialhavet. Likaledes följer härav att de räta baslinjer, som bildar yttre gräns för de inre vattnen, bör på samma sätt som det fasta landet utgöra utgångspunkt för avgränsning av territorialhavet.

Kommissionens för internationell rätt utkast, som grundar sig huvudsakligen på dessa principer, förutser emellertid även, att man skall kunna i förekommande fall taga hänsyn till kustbefolkningens ekonomiska intressen. Såsom svenska regeringen redan understrukit i sin skrivelse den 4 februari 1956, anser den att den i utkastet föreslagna lösningen i denna del är mycket diskutabel. Om man önskar tillgodose kustfiskarnas intressen eller rättare sagt gynna en kuststats fiskare på bekostnad av andra kuststaters fiskare, förefaller det vara mera adekvat att välja en metod, som klart uttrycker vad det i själva verket gäller, nämligen en utflyttning av territorialhavets yttre gräns.

Svenska regeringen önskar även göra förbehåll beträffande den av kommissionen förordade regeln, enligt vilken baslinjerna ej skall dragas från skär, som emellanåt täckes av havet. Sådana tjänar ibland som utgångspunkt för dragandet av baslinjer för det svenska territorialhavet, och en förändring i detta hänseende skulle erbjuda vissa olägenheter. Svenska regeringen kan ej finna det berättigat att införa en sådan skyldighet och skulle följaktligen föredraga, om utkastet ändrades i sådant hänseende, att texten utsade, att dylika föremål "kan" tjäna till utgångspunkt för baslinjer. Detta skulle dessutom bereda den fördelen, att ifrågasvarande artikel skulle bringas i överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i artikel 11, som föreskriver att skär, som emellanåt täckes av havet och som befinner sig i territorialhavet, kan tjäna till utgångspunkt för att bestämma utsträckningen därav.

Havsrättskonferensen ägde rum i Genève under tiden den 24 februari—27 april 1958 i närvaro av representanter för 86 stater. Som resultat av konferensen antogs fyra konventioner, nämligen om territorialhavet och tilläggszonen, om det fria havet, om fisket och bevarandet av de levande tillgångarna i det fria havet samt om kontinentalsockeln. Därjämte antogs ett fakultativt protokoll om obligatoriskt skiljedomsförfarande samt nio resolutioner,

¹ Kommentarererna återges här i en icke officiell översättning till svenska av den franska originaltexten.

av vilka de viktigaste gällde: atombombsförsök över det fria havet; samråd för lösning av problem i samband med bl. a. utsläppandet av radioaktivt vatten; samarbete med internationella fiskerierorganisationer i olika skyddsfrågor; särskilda åtgärder som är påkallade då ett område är i överväldigande grad beroende av kustfisket (det s. k. isländska problemet); samt studiet av historiska bukter. Däremot lyckades konferensen ej i sin säkerligen viktigaste uppgift, nämligen att fastställa regler rörande territorialhavets bredd. I stället antogs en resolution, vari hemställdes att FN:s generalförsamling vid sin påföljande session skulle studera önskvärdheten av att en ny konferens sammankallades för att söka lösa de frågor, som 1958 års konferens icke förmått lösa. Enligt generalförsamlingens beslut sammankallades en ny havsrättskonferens i Genève 1960. Ej heller då lyckades man emellertid uppnå erforderlig majoritet för beslut om territorialhavsbredden.

Av de 1958 antagna fyra konventionerna har i november 1964 samtliga utom den om fiske m. m. trätt i kraft. För ikraftträdande krävs 22 ratifikationer eller anslutningar. Konventionen om territorialhavet och tilläggszonen har antagits av 23 stater, konventionen om det fria havet av 29 stater, konventionen om fiske m. m. av 17 stater samt konventionen om kontinentalsockeln av 24 stater. Sverige har hittills ej biträtt någon av konventionerna.

Konventionen om territorialhavet och tilläggszonen behandlar frågor rörande sjöterritoriets rättsliga status, utgångspunkten för territorialhavets beräkning, rätten för utländska fartyg till oskadlig genomfart genom territorialhavet samt de särskilda rättigheterna inom en s. k. tilläggszon. ILC:s textutkast i dessa frågor föranledde en utdragen behandling vid konferensen men godkändes slutligen efter en rad mer eller mindre betydande ändringar. En kortfattad redogörelse för konventionen skall lämnas i det följande. Dess text på engelska och franska språken jämte svensk översättning bifogas som bil. 6 till detta betänkande.

Art. 1 är en allmän bestämmelse, vari anges att kuststatens suveränitet sträcker sig utöver dess landterritorium och inre vatten till ett område av hav i anslutning till dess kust, benämnt territorialhavet. I art. 2 stadgas, att suveräniteten över territorialhavet sträcker sig även till luftrummet däröver ävensom till havsbotten och dennas underlag. Art. 3—13 har som rubrik territorialhavets gränser. De innehåller emellertid huvudsakligen regler om huru territorialhavet skall beräknas i olika fall. I art. 3 sägs att den normala baslinjen för beräkningen av territorialhavsbredden, där ej annat bestäms i konventionen, utgöres av lågvattenlinjen utmed kusten, så som den angivits i storskaliga sjökort, vilka officiellt erkänts av kuststaten.

Art. 4 innehåller regler om räta baslinjer. Enligt dessa regler må, då kusten är djupt inskuren eller kantad av skärgård, räta baslinjer dragas mellan lämpliga punkter för bestämning av territorialgränsen. Dessa baslinjer får dock icke avsevärt avvika från kustens huvudriktning, och de

vattenområden som ligger innanför baslinjerna måste vara så nära anslutna till land, att de kan vara underkastade de rättsregler som gäller för inre vatten. Rätta baslinjer får vidare icke dragas från upphöjningar synliga endast vid lågt tidvatten (low-tide elevations), såvida ej fyror eller liknande installationer, som ständigt är belägna över vattenytan, har uppförts på dem.¹ Vidare sägs, att vid fastställandet av rätta baslinjer hänsyn må tagas även till speciella ekonomiska intressen, som hänför sig till det berörda området, om dessa intressens förekomst och vikt klart ådagalagts genom hävd. Sistnämnda bestämmelse, som härleder sig från domen i den brittisk-norska fiskegränstvisten, hade — som redan framgått — före konferensen kritiserats från svensk sida. Av hänsyn till de betydande intressen för Norge, Island, Färöarna och Grönland, som är knutna till en sådan regels införande, motsatte sig likväl icke den svenska delegationen denna bestämmelse vid konferensen. I artikeln sådan den antogs vid kommitté-behandlingen stadgades vidare, att ingen rät baslinje fick vara längre än femton nautiska mil. Denna bestämmelse ströks emellertid till följd av en delomröstning vid plenarbehandlingen.

I art. 4 föreskrives vidare att rätta baslinjer ej får dragas så, att en annan stats territorialhav därigenom avstänges från det fria havet. Slutligen förklaras, att kuststaten skall tydligt ange rätta baslinjer i sjökort, som skall offentliggöras.

I art. 5 sägs, att vattnet innanför rät baslinje utgör en del av kuststatens inre vatten. Vidare stadgas — vilket som ovan nämnts kritiserats från svensk sida — att om dragandet av en rät baslinje skulle ha till följd att såsom inre vatten inneslutes vattenområde, som tidigare räknats till territorialhavet eller det fria havet, rätt till oskadlig genomfart skall finnas i området.

Art. 6, som är identisk med lydelsen enligt ILC:s utkast, anger att territorialhavets yttre gräns skall utgöras av en linje, där varje punkt befinner sig på ett avstånd lika med territorialhavsbredden från närmaste punkt på baslinjen.

I art. 7 behandlas bukter, vilkas kuster tillhör en och samma stat. I artikeln anges villkoren för vad som i detta sammanhang skall räknas som bukt. Bl. a. sägs att buktens yta skall vara minst så stor som ytan av en halvcirkel med en diameter motsvarande längden av en linje tvärs över buktmynningen. Vattnet i en sålunda bestämd bukt får räknas till kuststatens inre vatten innanför en rät linje över mynningen, vars bredd enligt ILC:s förslag ej skulle få överstiga 15 nautiska mil, men som enligt en vid konferensen beslutad ändring må uppgå till 24 nautiska mil. Därest bredden vid buktens mynning överstiger 24 nautiska mil, får en rät baslinje om

¹ Eftersom tidvattenvariationerna kan vara mycket stora, kan vid lågt tidvatten strandlinjen komma att flyttas ut många kilometer och långt från kusten belägna rev och bankar friläggas.

högst 24 nautiska mil dragas inne i bukten. Därjämte innehåller artikeln undantag för s. k. historiska bukter. Som tidigare nämnts antogs vid konferensen en resolution med hemställan om särskild utredning vilka bukter, som skulle anses vara "historiska". Denna utredning pågår för närvarande inom ILC.

Art. 8 behandlar beräkningen av territorialhavet vid hamnanläggningar. I art. 9 sägs att redder skall utgöra del av territorialhavet, även om de enligt eljest givna regler helt eller delvis skulle ligga utanför territorialgränsen.

En ö definieras i art. 10 som ett naturligt bildat landområde omgivet av vatten och beläget över vattenytan vid högt tidvatten. Vidare sägs att territorialhavet kring öar skall beräknas i enlighet med konventionens allmänna regler.

Art. 11 avser upphöjningar, vilka befinner sig över vattenytan vid lågt tidvatten men ej vid högt tidvatten. Sådana formationer, vilka benämnes "low-tide elevations" (jfr sid. 38), får användas som utgångspunkt för beräkning av territorialhav, då de ligger på ett avstånd från kusten eller en ö motsvarande högst territorialhavsbredden. Längre ut liggande "low-tide elevations" saknar eget territorialhav.

Beräkningen av territorialhavet, då två staters kuster ligger mitt emot eller intill varandra, behandlas i art. 12, som går tillbaka på ett norskt förslag vid konferensen och utgör en sammanslagning av två av ILC föreslagna artiklar. Enligt denna artikel skall, i avsaknad av mellan sådana stater träffade särskilda avtal av annan innebörd eller då historiska eller andra speciella skäl ej talar däremot, ingen av staterna äga utsträcka sitt territorialhav utöver en linje, på vilken varje punkt är lika nära de närmaste punkterna på de baslinjer, från vilka de två staternas territorialhav beräknas. Avgränsningslinjen skall i sådant fall införas i storskaliga sjökort, som officiellt erkänts av kuststaten.

Art. 13 anger att om en flod rinner direkt ut i havet, skall baslinjen utgöra en rät linje över flodmynningen mellan punkter på lågvattenlinjen på stränderna.

Art. 14—23 innehåller regler om främmande fartygs rätt till oskadlig genomfart genom territorialhavet. I art. 24 ges bestämmelser om tilläggszonen samt i art. 25—32 slutbestämmelser.

Några exempel på nuvarande statspraxis

Norge

Genom Kungl. resolutioner den 12 juli 1935 och den 18 juli 1952 har ett baslinjesystem i detalj fastställts för hela den norska kusten. Som ovan nämnts ledde den förstnämnda resolutionen till den brittisk-norska fiske-

gränstvisten inför Internationella domstolen i Haag 1951, medan den andra resolutionen utfärdades som en omedelbar följd av den för den norska ståndpunkten mycket förmånliga domen den 18 december 1951 i denna tvist. I allt består det norska systemet av 123 räta baslinjer, av vilka de längsta är 45,5, 44, 40 och 38,8 nautiska mil. Huvudprinciperna för det norska systemet är följande¹:

a) Längs kusten drages räta baslinjer mellan de ytterst mot havet belägna punkterna i skärgården, däribland skär som ömsom befinner sig över och under vattenytan.

b) Ingen maximilängd är fastställd, utan var och en av de räta baslinjerna är dragen med hänsyn till kustens konfiguration.

c) De räta baslinjerna följer kustens huvudriktning.

d) Ingen hänsyn tages till förhållandet mellan de räta baslinjernas längd och territorialhavsbredden.

e) Innanför de räta baslinjerna belägna vattenområden är inre vatten.

f) Territorialgränsen drages parallellt med de räta baslinjerna på ett avstånd av fyra nautiska mil.

Danmark

Territorialhavet beräknas från strandlinjen och räta baslinjer. Enligt den danska tillträdeskungörelsen den 25 juli 1951 utgöres danska farvatten av inre och yttre territorialfarvatten. Som inre territorialfarvatten räknas enligt kungörelsens § 3 "danske havne, havneindløb, rede, bugter og fjorde og de dele av dansk territorialt farvand, som er beliggende indenfor og imellem danske øer, holme og rev (stenrøser), som ikke till stadighet overskyldes af havet". Dock anses i Stora Bält och Öresund endast hamnar, hamninlopp, redder, bukter och fjordar samt vissa andra i kungörelsen särskilt uppräknade områden som inre territorialfarvatten. Danmark hävdar en territorialhavsbredd av tre nautiska mil.

För Grönland finnes ett genom kungörelse den 27 maj 1963 fastställt system av räta baslinjer, vilket utgör utgångspunkt för beräkning av såväl territorialhavet som en fiskezon om 12 nautiska mil.

För Färöarna finnes ett baslinjesystem, fastställt genom kungörelse den 24 april 1963, som gäller endast för beräkning av en fiskezon om 12 nautiska mil.

Island

Baslinjesystemet längs Islands kuster har reviderats jämlikt en förordning om fiskegränserna den 11 mars 1961. I förordningen anges 38 punkter, mellan vilka dragits räta baslinjer. Dessa är delvis av betydande längd, sålunda är de båda längsta 75 och 68 nautiska mil. Den av Island hävdade fiskezonen utanför baslinjerna har en bredd av tolv nautiska mil.

¹ Redogörelsen bygger på Evensens tidigare nämnda uppsats inför Genève-konferensen 1958.

Finland

Enligt lagen den 18 augusti 1956 om gränserna för Finlands territorialvatten skall territorialhavets yttre gräns beräknas från bl. a. en serie räta baslinjer dragna mellan punkter angivna i en samma dag utfärdad tillämpningsförfordning. Territorialhavets bredd skall vara fyra nautiska mil. Enligt lagen skall de räta baslinjernas längd ej överskrida dubbla territorialhavsbredden. Antalet baslinjepunkter i det finska systemet utgör 180. Beträffande baslinjepunkterna sägs vidare i lagen, att de skall utväljas så, "att de befinna sig ovan vattenytan vid sådant lågt vattenstånd, att vattenytan under den tioårsperiod, som omedelbart föregått året för denna lags ikraftträdande, stått vid denna nivå och under densamma i medeltal endast under ett halft dygn årligen". Ett annat kriterium vid urvalet av baslinjepunkter är "att det inre territorialvattnet blir så vidsträckt som möjligt". Baslinjepunkterna skall justeras med 30 års mellanrum.

I konventionen den 20 oktober 1921 angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering finns en bestämmelse om territorialhav med tre nautiska mils bredd. Under förhandlingarna därom förklarade Finland uttryckligen att det förbehöll sig rätten att fastställa utsträckningen av sitt territorialhav. Konventionens nämnda bestämmelse anses därför uteslutande hänföra sig till icke-befästandet och neutraliseringen.

Ett undantag från fyramilsgränsen göres likväl enligt 1956 års lag, nämligen för det fall att ö, klippa, skär eller av sådana formationer bildad grupp är belägen så långt ut till havs, att den ligger utanför det inre vattnets yttre gräns, dvs. de räta baslinjerna. En sådan ö, klippa etc. har i sådant fall eget territorialhav, vars bredd dock endast är tre nautiska mil.

I propositioner till 1964 års riksdag har den finska regeringen föreslagit dels att 1958 års territorialhavskonvention skall ratificeras, dels att 1956 års lag skall ändras i vissa hänseenden så att den bringas i överensstämmelse med den nämnda konventionen. I enlighet med sistnämnda förslag skall baslinjepunkterna utväljas bl.a. så, "att de befinna sig ovan den medelvattenståndsnivå, som beräknats på basen av de vattenståndsmätningar, vilka verkställts under den tioårsperiod, som närmast föregått året för denna lags ikraftträdande, likväl så att även en under denna nivå befintlig, åtminstone tidvis synlig punkt må tagas till baspunkt, såvida i den är uppförd en fyrbåk eller annan anläggning, som varaktigt befinner sig ovan havsytan".

Storbritannien

Den brittiska uppfattningen rörande utgångspunkten för territorialhavets beräkning torde, före fiskegränstvisten med Norge 1951, ha varit att varje ö i en kustarkipelag även av skärgårdstyp skall ha sitt eget territorialhav, som bestämmes genom att man drar cirkelbågar med centrum på sådan ö och med territorialhavsbredden som radie. Under intryck av Internatio-

nella domstolens dom samt 1958 års havsrättskonferens har den brittiska uppfattningen numera modifierats. Vid utarbetandet av den fiskerikonvention, som på brittiskt initiativ ingicks mellan ett antal västeuropeiska länder i London den 9 mars 1964, klargjordes från brittisk sida att man avsåg att draga räta baslinjer i överensstämmelse med 1958 års territorialhavskonvention. Enligt vad som förklarades från regeringshåll vid behandlingen i det brittiska parlamentet i juni 1964 av den proposition, som avsåg införandet av nya fiskegränser i överensstämmelse med Londonkonventionen, var dragandet av baslinjer ett kungligt prerogativ, varför frågan därom ej behövde underställas parlamentet. Ett nytt system av räta baslinjer har trätt i kraft den 1 oktober 1964 omfattande delar av de brittiska öarna.

Irland

Genom en med stöd av 'Maritime Jurisdiction Act, 1959' utfärdad förordning, kallad 'Maritime Jurisdiction Act, 1959 (Straight Baselines) Order, 1959', fastställdes nya gränser för Irlands territorialhav i enlighet med reglerna om räta baslinjer i 1958 års territorialhavskonvention. Sådana baslinjer har dragits från en punkt på fastlandet i grevskapet Donegal motsols längs nordvästra, västra och södra kusterna till en punkt på fastlandet vid Wexford i sydöst. Irland hävdar en territorialhavsbredd om tre nautiska mil.

Förenta Staterna

Detta land har traditionellt tillhört de länder som mest konsekvent fasthållit vid cirkelbågemetoden. Någon omsvängning i denna inställning har ej erfarits.

Jugoslavien

Enligt en lag den 1 december 1948 beräknas territorialgränsen från räta baslinjer längs den jugoslaviska kusten. Lagen fastställer ingen maximal längd för dessa baslinjer. Territorialhavsbredden är sex nautiska mil.

Canada

Territorialgränsen i havet utefter den kanadensiska kusten har hittills beräknats enligt cirkelbågemetoden utom vid New Foundland, som infördes med Canada först 1949. Vid New Foundland tillämpas systemet med räta baslinjer. Emellertid har i juli 1964 utfärdats en lag, enligt vilken landets fisketerritorium utsträckts till tolv nautiska mil från kusten, varjämte regeringen bemyndigats draga räta baslinjer utefter landets kuster, varifrån såväl territorialhavet som fiskezonen skall beräknas. Detta bemyndigande har ännu ej begagnats.

II. Allmänna motiv

Utredningen har sett som sin främsta uppgift att föreslå ett system av rätta baslinjer, som inom ramen för gällande folkrättsliga regler ger till resultat en klar och enkel territorialgräns utmed de delar av den svenska kusten, där de geografiska förhållandena föranleder användning av ett dylikt system. Utefter övriga delar av kusten utgöres territorialgränsen av cirkelbågar med medelpunkterna på lågvattenlinjen och med territorialhavsbredden som radie. För den rättsliga bedömningen av frågan har utredningen närmare studerat den folkrättsliga utveckling, som ägt rum under senare år, bl. a. genom Internationella domstolens dom i den brittisk-norska fiskegränstvisten 1951 och konventionen rörande territorialhavet och tilläggszonen 1958. Den tekniska grundvalen för utredningens arbete har varit tillgängliga sjömätningsdata kompletterade i vissa fall med observationer på platsen.

De frågor, som utredningen haft att arbeta med, berör viktiga statsintressen. I fredstid föranleder dessa intressen övervakning inom sjöterritoriet i form av t. ex. tullbevakning, fisketillsyn och övervakning av sjötrafiken. Dessa uppgifter måste ofta utföras till sjöss under besvärliga yttre förhållanden och med svårigheter att bestämma positionen, vilket understryker behovet av en klar och enkel territorialgräns. I orostid, då försvarets intressen träder i förgrunden, framträder detta behov ytterligare. I samband med neutralitetens hävdande vid en incident är det av yttersta vikt att snabbt, enkelt och säkert kunna fastställa, huruvida platsen ligger innanför eller utanför territorialgränsen. Klara gränslinjer krävs också för sjöfartsskyddet under neutralitet, då livlig sjöfart, även av utländska fartyg, kan förväntas på svenskt territorialvatten. Det trygga framförandet av denna sjöfart kan vara en förutsättning för landets försörjning liksom för neutralitetens upprätthållande. Även förberedelserna för ett invasionsförsvar, vid vilket bl. a. minvapnet kan antagas få allt större betydelse, ställer krav på en tydlig territorialgräns. Utredningen har vid val av utgångspunkt för territorialhavets beräkning sökt att så vitt möjligt taga hänsyn till dessa intressen.

Utgångspunkten för territorialhavets beräkning har emellertid betydelse icke endast för territorialgränsens sträckning. Som regel användes sålunda samma utgångspunkt för beräkning av kuststats fisketerritorium eller fiske-

zon. Detta kommer till uttryck bl. a. i den multilaterala fiskerikonventionen i London den 9 mars 1964. Vidare skall enligt art. 6 i 1958 års konvention om kontinentalsockeln gränserna för denna, när den gränsar till antingen mittemot eller intill varandra liggande stater och inget annat avtalats mellan dessa, i allmänhet bestämmas från baslinjerna för beräkning av territorialhavets bredd.

Såsom tidigare nämnts har frågan om utgångspunkten för territorialhavets beräkning reglerats genom de till Kungl. brevet den 4 maj 1934 fogade sjökorten (de s. k. tullkorten). Uppenbarligen var avsikten med detta brev ej att definitivt fastställa den svenska territorialgränsens sträckning. Detta framgår bl. a. därav, att brevet hade det begränsade syftet att tillgodose tullväsendets behov av en auktoritativ tolkning av bestämmelserna om tullområdet i 1927 års tullstadga. Vid tiden för brevet tillkomst rådde avsevärda meningsskiljaktigheter, både inom den folkrättsliga doktrinen och mellan staterna, icke bara i fråga om territorialhavets bredd utan även om utgångspunkten för dettas beräkning vid bl. a. bukter och skärgårdar. Med hänsyn till att dessa frågor internationellt sett då var mycket omstridda och oklara, måste gränsdragningen i tullkorten anses ha haft en restriktiv och provisorisk karaktär. En revision av gränsdragningen framstår som särskilt motiverad, eftersom större enighet numera nåtts om internationella regler i ämnet.

En ytterligare anledning till att gränsdragningen enligt 1934 års tullkort bör överses är att bedömningarna då vilade på huvudsakligen mycket gamla och ofullständiga sjömätningar jämte osäkra uppgifter om vattennivåerna. Nu föreligger betydligt säkrare uppgifter. Även genom landhöjningen, som i Stockholms skärgård uppgår till 40 cm och på vissa delar av Norrlandskusten ända upp till 100 cm på 100 år, sker förändringar, som kräver regelbundet återkommande revisioner av baslinjesystemet. I 1956 års lag om gränserna för Finlands territorialvatten har man tagit hänsyn till motsvarande förhållanden och föreskrivit, att baslinjepunkterna skall justeras med 30 års mellanrum (4 §). Utredningen har funnit motsvarande behov av periodiskt återkommande översyn föreligga också för Sveriges del. Även detta utgör ett motiv för att de nu 30-åriga svenska räta baslinjerna överses.

Ovan har anmärkts, att det folkrättsliga läget med avseende på territorialhavets beräkning var oklart vid tidpunkten för de räta baslinjernas uppdragande på tullkorten, men att rättsläget numera i vissa avseenden klarnat. En primär uppgift för utredningen måste vara att närmare klarlägga vilka folkrättsliga regler, som bör läggas till grund för en översyn av det nuvarande baslinjesystemet. Den första fråga som därvid uppkommer är huruvida de principer på vilka detta system vilar kan anses äga folkrättslig giltighet. Om så befinnes vara fallet, bör nästa fråga vara huruvida nämnda principer skiljer sig från vad som gäller enligt territorialhavskonventionen.

Såsom professor Gihl klarlagt i sin vid detta betänkande fogade folk-rättsliga utredning, torde någon tvekan ej råda om att de principer, som ligger till grund för det nuvarande svenska baslinjesystemet, äger folk-rättslig giltighet. Författningsmässigt har dessa principer kommit till uttryck främst i 1927 års tullstadga, 1925 års tillträdeskungörelse (i dess enligt ändring 1938 gällande lydelse), 1938 års neutralitetskungörelse och 1962 års sjötrafikförordning.

Inför en jämförelse med territorialhavskonventionen är det nödvändigt att klargöra den väsentliga innebörden av de principer som ligger till grund för de svenska räta baslinjerna. Det mest framträdande draget är, såsom Gihl närmare utvecklats, de geografiska kriteriernas utslagsgivande betydelse för vad som är att hänföra till inre vatten. Enligt § 3 tillträdeskungörelsen skall de inre vattnen bl. a. vara belägna "innanför och emellan svenska öar, holmar och skär, som icke ständigt av havet översköljas". Så belägna vattenområden har sin givna karaktär. De är starkt anknutna till landområdet, och detta inverkar på arten av den sjöfart, som där normalt förekommer.

Även territorialhavskonventionen bygger väsentligen på geografiska kriterier. Av art. 4, som innehåller bestämmelser om dragandet av räta baslinjer vid kust av skärgårdstyp, framgår emellertid att vid bestämmandet av räta baslinjer hänsyn i vissa fall får tagas till kustbefolkningens ekonomiska intressen. Denna regel — art. 4 punkt 4 — är uppenbarligen tänkt att berättiga till att vid bestämmandet av inre vatten gå utöver vad som i geografisk mening har denna karaktär. Därjämte torde bestämmelsen i art. 4 punkt 2 — om baslinjedragning med hänsyn till kustens huvudriktning — kunna leda till extensiv tolkning av begreppet inre vatten, därest bestämmelsen ses mot bakgrunden av Internationella domstolens dom 1951.

För att förebygga att den fria sjöfarten skulle komma att lida intrång till följd av att en stat med tillämpning av nyssnämnda liberala regler i art. 4 avsevärt flyttade ut gränserna för sina inre vatten, tillkom bestämmelsen i art. 5 punkt 2. I denna sägs som tidigare nämnts att där uppdragandet av räta baslinjer enligt art. 4 medför att områden, vilka tidigare ansetts utgöra en del av territorialhavet eller det fria havet, övergår till att bli inre vatten, skall rätten till oskadlig genomfart fortfarande gälla i sådana områden. Denna bestämmelse — liksom de i vissa hänseenden mycket liberala gränsdragningsreglerna i art. 4 — rönt stark kritik från svensk sida redan under förarbetena till konventionen. Enligt svensk uppfattning skulle nämligen från såväl marin synpunkt som tull- och annan bevakningssynpunkt betydande svårigheter uppkomma, därest olika delar av inre vatten finge olika rättslig karaktär.

Med hänsyn till dessa svårigheter och för att undvika att rätt till oskadlig genomfart för främmande fartyg skall kunna göras gällande i svenskt inre vatten, har utredningen funnit övervägande skäl tala för att Sverige vid

beräkning av territorialhavets utsträckning utgår från de hävdvunna svenska principerna och icke söker utnyttja de genom tillämpning av art. 4 i territorialhavskonventionen givna möjligheterna att draga räta baslinjer längre ut.

Utredningen föreslår alltså, att enbart geografiska hänsyn skall bestämma de räta baslinjernas uppdragande och att dessa linjer skall sammanfalla med yttergränserna för vid kusten belägna inre vatten. Avgörande har varit kustens konfiguration, medan utredningen helt bortsett från djupförhållandena i området, liksom från den ekonomiska verksamhet, som där bedrivits av kustbefolkningen. När utredningen föreslår, att de räta baslinjerna i vissa fall skall dragas längre ut än på 1934 års tullkort, innebär detta ej införandet av några nya principer utan att man tagit hänsyn till landhöjningen och att man i ljuset av den senare utvecklingen funnit sig kunna anlägga en något mindre restriktiv syn på vad som skall hänföras till inre vatten än man gjorde vid dragningen av baslinjen på tullkorten.

Även om utredningen sålunda icke lagt konventionen omedelbart till grund för sina förslag till räta baslinjer, har den likväl beaktats i väsentliga avseenden. Den har bl. a. ansetts fylla en viktig funktion genom att den är mera utförlig än de svenska och eljest förekommande folkrättsliga reglerna. Detta gäller särskilt spörsmålen i vilka områden ett system med räta baslinjer får tillämpas och mellan vilka punkter räta baslinjer må dragas. Ehuru Sverige ännu icke tagit ställning till frågan om en anslutning till konventionen, anser utredningen det värdefullt att, även i frågor där den i och för sig har tillräckligt stöd i de hävdvunna svenska principerna, samtidigt hålla sig inom ramen för konventionens regler.

När det gäller frågan i vilka områden ett system med räta baslinjer må tillämpas längs den svenska kusten, synes resultatet bli i allt väsentligt detsamma, vare sig man följer konventionen eller de svenska principerna. Utredningen har funnit ett sådant system vara tillämpligt utmed huvuddelen av kusten. En jämförelse med 1934 års tullkort visar, att man då gjort i stort sett samma bedömning.

De utanför fastlandet belägna punkter, mellan vilka räta baslinjer får dragas, kan enligt de svenska författningarna — se exempelvis 1 § tullstadgan — vara belägna på öar, holmar eller skär, som icke ständigt översköljes av havet. I art. 4 punkt 3 i konventionen anges, att räta baslinjer ej får dragas till eller från "low-tide elevations" (enligt definitionen i art. 11 punkt 1: naturligt bildade landområden, som är omgivna av vatten och belägna över vattenytan vid lågt tidvatten men därunder vid högt tidvatten), därest ej på dessa uppförts fyrar eller liknande inrättningar, som ständigt befinner sig över vattenytan. Denna bestämmelse i konventionen har emellertid utformats med hänsyn till förhållandena vid tidvattenskuster och är ej direkt tillämplig på svenska förhållanden. Tidvattensförändringarna vid de svenska kusterna är synnerligen obetydliga såväl i Öster-

sjön som på Västkusten och överträffas helt av sådana vattennivåförändringar, som förorsakas av meteorologiska faktorer. Det skulle därför i och för sig ej finnas anledning att frångå den svenska regeln, som ju sedan länge varit erkänd. Utredningen har likväl ansett den icke helt klara överensstämmelsen med konventionen påkalla försiktighet vid bestämmandet av baslinjepunkter. Dessa har därför i allmänhet utvalts så, att de skall vara synliga över vattenytan vid medelvattenstånd. I några fall har utnyttjats skär synliga endast vid lågt vattenstånd förutsatt att på skäret uppförts fyr eller annan liknande fast inrättning.

I detta sammanhang må med några ord beröras även en annan tolkningsfråga, nämligen avseende uttrycket "lågwaterlinje" (low-water line) i konventionens art. 3. I artikeln stadgas bl. a., att i de fall konventionen ej föreskriver annorlunda, skall den normala utgångspunkten för territorialhavet utgöras av lågwaterlinjen utmed kusten. Även detta uttryck hänför sig till tidvattenskust och synes, eftersom det inte närmare definierats i konventionen, lämna en tämligen vid marginal för beräkning av territorialhavet. Till grund för utredningens ställningstagande ifråga om tillämpningen på svenska förhållanden av uttrycket "low-water line" ligger närmast den som bil. 3 bifogade analysen av vattenståndsforhållandena utmed den svenska kusten. Utredningen har funnit, att det obestämda begreppet "low-water line" i detta sammanhang närmast motsvaras av strandlinjen vid "lågt vattenstånd", dvs. vid en vattennivå som ligger mellan "normalt lågt vattenstånd" och "lägsta observerade vattenstånd".

Beträffande maximilängden av räta baslinjer innehåller de svenska författningarna ingen begränsande bestämmelse. På svensk sida har man motsatt sig införandet av dylika bestämmelser i internationella överenskommelser. Vid Genèvekonferensen accepterade Sverige dock en begränsning till 24 nautiska mil så vitt avser baslinje över buktmyrning. En bestämmelse av denna innebörd intogs i art. 7 punkt 4 i konventionen, som däremot ej innehåller någon regel om maximal längd för baslinjer i skärgårdsområden. I sammanhanget må erinras, att längsta baslinjen i det nordnorska baslinjesystemet är 44 nautiska mil, och att Haagdomstolen ej fann anledning att anmärka däremot. Domstolen uttalade i principfrågan, som redan nämnts, att statspraxis beträffande maximala längden för räta baslinjer i skärgårdar ej berättigade till formulering av någon generell folkrättsregel. De försök som dittills gjorts sades icke ha nått över förslagsstadiet. I dessa avseenden har utredningen sålunda ej varit bunden av internationella regler. Av de föreslagna baslinjerna är de nio längsta mellan 20 och 30 nautiska mil långa.¹

Slutligen må nämnas, att i områden utefter kusten, där utredningen funnit skäl föreslå räta baslinjer, har för bestämning av territorialgränsen

¹ Till jämförelse kan ytterligare nämnas, att den längsta räta baslinjen i baslinjesystemet kring de brittiska öarna är ca 40 nautiska mil.

i vissa fall cirkelbågar slagits från punkter på skär belägna utanför de räta baslinjerna men inom ett avstånd av fyra nautiska mil från fastland eller ö. I dessa fall kan ifrågavarande punkter visserligen anses uppfylla villkoret i de hävdvunna svenska reglerna för baslinjepunkter, nämligen att ej vara ständigt översköljda av havet. Eftersom ifrågavarande punkter befunnits nå över vattenytan endast vid lågt vattenstånd, har utredningen dock ej ansett dem uppfylla villkoren för att kunna utnyttjas som baslinjepunkter enligt vad som rimligen får antagas vara syftet med bestämmelsen angående "low-tide elevations" i art. 4 punkt 3 i konventionen. I flertalet fall utgöres dessa punkter av bränningar strax utanför sådana öar eller utskjutande delar av fastlandet, vilka valts till baslinjepunkter. Territorialgränsen får vid dessa ställen därför en utbuktning, där cirkelbågen går utanför en med den räta baslinjen parallellt dragen fyramilslinje. Att liknande punkter enligt konventionen får begagnas för beräkning av territorialhavet genom dragande av cirkelbågar framgår av art. 11. I punkt 2 i denna artikel sägs dessutom, att en dylik punkt icke får vara belägen på längre avstånd än territorialhavsbredden från ö eller fastland.

Utredningens nu redovisade överväganden har utmynnat i ett förslag till baslinjesystem. De räta baslinjerna och territorialgränsen har inlagts på en vid betänkandet fogad karta (bil. 1).

De principiella ställningstaganden, som ligger till grund för dragningen av baslinjerna, bör enligt utredningens mening komma till uttryck i en särskild författning i vilken meddelas generella bestämmelser om utsträckningen av och gränserna för rikets sjöterritorium. Någon motsvarande författning finns, som tidigare nämnts, ej för närvarande. Det tidigare omnämnda Kungl. brevet den 4 maj 1934 innehåller endast en förklaring av innebörd, att bestämmelserna i 1 § tullstadgan angående omfattningen av Sveriges tullområde skall förstås på sätt som framgår av de gränslinjer, vilka inlagts på vissa till brevet hörande sjökort för rikets kustområden. Därjämte innehåller vissa författningar, likaledes för speciella ändamål, bestämmelser motsvarande men ej helt likalydande med 1 § tullstadgan. Sådana bestämmelser finns som tidigare sagts i bl. a. tillträdeskungörelsen, neutralitetskungörelsen och sjötrafikförordningen.

Den författningsmässiga regleringen bör enligt utredningens mening ske i form av en lag. Till lagen bör fogas en kungörelse i vilken upptages närmare bestämmelser om territorialhavets utsträckning.

Genom att huvudreglerna för sjöterritoriets utsträckning nedläggas i en författning av lags dignitet, uppnås bland annat vissa lagstiftningstekniska fördelar. Även i andra länder, där bestämmelser under senare år antagits om sjöterritoriet eller eljest om territorialhavets beräkning, som t. ex. i Finland och Irland, har man stannat för att fästa huvudreglerna i särskild lag.

Ett behov av att ändra de nu ifrågavarande bestämmelserna i tullstadgan, tillträdeskungörelsen, neutralitetskungörelsen och sjötrafikförordningen föreligger även till följd av den oenhetliga terminologi, som användes i dessa författningar. Vidare finnes endast i tillträdeskungörelsen och neutralitetskungörelsen särskilda bestämmelser om vad som skall räknas till inre vatten i Öresund och endast i tullstadgan bestämmelser om territorialhavets maximala utsträckning i Öresund.

Vad beträffar den till lagen om Sveriges sjöterritorium anknutna kungörelsen, torde såsom tidigare nämnts en regelbundet — förslagsvis vart trettionde år — återkommande revision av förteckningen över baslinjepunkter m. m. föränledas av bland annat landhöjningen. Någon motsvarande översyn av lagen torde däremot icke bli erforderlig.

I fråga om de enskilda bestämmelserna i de föreslagna författningarna hänvisas till specialmotiveringen i vilken även behandlas frågan om följdförändringar i andra författningar m. m.

III. Särskilda motiv

Förslaget till lag om Sveriges sjöterritorium

Lagens rubrik är avfattad med hänsyn till att lagen avses innehålla bestämmelser inte endast om territorialgränsen utan bland annat även om de delar, varav sjöterritoriet består, samt regler för avgränsning av inre vatten och om territorialhavets bredd.

1 §.

I paragrafen anges till en början, att Sveriges sjöterritorium omfattar rikets inre vatten och territorialhav. Begreppet sjöterritorium har avsetts motsvara vad i andra författningar benämnts *svenskt territorialvatten* (bl. a. 1938 års neutralitetskungörelse och 1925 års tillträdeskungörelse), *rikets vattenområden* [1954 års fiskeristadga (nr 607)] och *svenskt farvatten* [bl. a. 1962 års sjötrafikförordning]. I vilken utsträckning här uppräknade uttryck föreslås skola bibehållas i gällande författningar anges i efterföljande avsnitt angående övergångsbestämmelserna till den föreslagna lagen.

Beteckningarna "inre vatten" och "territorialhav" föreslås av utredningen träda i stället för andra motsvarande uttryck, som förekommer i olika gällande författningar. Som exempel därpå kan nämnas, som motsvarighet till inre vatten, *inre territorialvatten* (bl. a. tillträdeskungörelsen och neutralitetskungörelsen) och *inre farvatten* (bl. a. sjötrafikförordningen) samt, som motsvarighet till territorialhav, *yttre territorialvatten* (tillträdeskungörelsen och neutralitetskungörelsen).

Anledningen till att utredningen vill förorda uttrycken inre vatten och territorialhav är ej endast att de är kortare och att de klarare än de nu förekommande uttrycken anger karaktären av ifrågavarande vattenområden, utan även att de närmare ansluter sig till det internationella språkbruket. Inre vatten motsvaras i territorialhavskonventionens engelska och franska texter av *internal waters* resp. *eaux intérieures* samt territorialhav av *territorial sea* resp. *mer territoriale*. Även i motsvarande finska lag förekommer benämningen territorialhav.

Utöver vad nu nämnts har i paragrafen ansetts lämpligt att bestämma uttrycket territorialgräns, som återkommer i tillämpningskungörelsen.

2 §.

I paragrafen anges omfattningen av inre vatten i ordalag, som närmast ansluter till motsvarande bestämmelser i tillträdeskungörelsen och sjötrafikförordningen. Utredningen har övervägt en helt ny formulering av dessa bestämmelser men har likväl stannat för ordalag, som återfinnes i svenska författningar sedan åtskilliga decennier tillbaka. Därmed har också markerats att baslinjedragningen främst grundar sig på traditionella svenska regler.

Att insjöar, vattendrag och kanaler inom riket räknas som inre vatten är självklart. Som komplettering till hamnar nämnes i nu gällande författningar hamninlopp. Utredningen har dock funnit, att vid hamnar belägna vattenområden, vilka ligger utanför till hamnarna hörande pirar, vågbrytare eller andra fasta anläggningar, ej kan betecknas som inre vatten. Beträffande bukter och vikar må erinras om att sådana enligt art. 7 i territorialhavskonventionen får räknas som inre vatten i huvudsak endast, för så vitt de tränger in i landet till ett djup, som står i sådant förhållande till mynningens bredd, att de innefattar ett vattenområde, som är omslutet av land. Ytan av sådant vattenområde skall därjämte vara minst lika stor som en halvcirkel, vars diameter är en linje tvärs över mynningen. I samma artikel säges vidare, att uppmätningen av ytan skall ske från lågvattenlinjen utefter stranden i inbuktingen och en linje som förbinder lågvattenpunkterna vid dess naturliga mynning. Om bukten till följd av öar har mera än en mynning, skall halvcirkeln dragas med en diameter motsvarande summan av längden av linjerna tvärs över de olika mynningarna. Öar i bukten skall inbegripas, som om de vore en del av dess vattenområde. Slutligen stadgas, att buktmynningen får vara högst 24 nautiska mil och att, om den är bredare, det inre vattnet ej får räknas längre ut än till en baslinje av högst denna längd, som dragits inne i bukten.

Enligt utredningens uppfattning bör det svenska begreppet "bukter och vikar" i förevarande paragraf tolkas i överensstämmelse med det refererade avsnittet ur konventionen. Någon anledning att i den föreslagna lagen inskriva stadgandet synes dock ej föreligga. Enligt konventionen äger nämnda bestämmelser rörande bukter och vikar ej tillämpning i skärgårdsområden, varför de utmed den svenska kusten får betydelse endast i ett fåtal fall, vilka beaktats i utredningens förslag till baslinjer.

Den i första stycket under c) angivna regeln om begränsningen av de inre vattnen utåt havet vid utmed kusterna liggande öar, holmar eller skär, som icke ständigt översköljes av havet, finnes belagd redan i den förut nämnda kungörelsen av den 5 maj 1871 angående fisket på västkusten, varför starka skäl talar för att behålla formuleringen. Tolkningen av denna liksom övriga bestämmelser i den föreslagna lagen förutsättes dock ske under hänsynstagande till territorialhavskonventionens regler, där dessa är tillämpliga.

Med ö avses sålunda ett naturligt bildat landområde, som är omgivet av vatten och beläget över vattenytan vid medelvattenstånd. Med holme avses i normalt språkbruk en mindre ö. Vad slutligen beträffar skär, menas här likaledes ett mindre, vanligen lågt liggande, naturligt bildat landområde, oavsett om det består av en klippa, en sand- eller en grusformation. Skär, som icke ständigt översköljes av havet, är enligt vad som sagts i ett tidigare avsnitt ett naturligt bildat landområde, som åtminstone vid lågt vattenstånd, däremot ej nödvändigtvis vid medelvattenstånd höjer sig över vattenytan.

Vad beträffar den i andra stycket gjorda inskränkningen så vitt avser inre vatten i Öresund mellan Klagshamns fyr och Kullen må anföras, att en liknande bestämmelse förekommer i tillträdeskungörelsen och neutralitetskungörelsen. I sistnämnda författningar användes emellertid även uttrycket "hamninlopp", vilket av skäl som ovan nämnts här strukits. Utredningen föreslår, att bestämmelsen får generell giltighet. Dess betydelse kommer dock sannolikt även i fortsättningen att i första hand anknytas till frågorna om rätt till oskadlig genomfart. Det har varit ett traditionellt svenskt intresse att lämna denna rätt oinskränkt i Öresund.

3 §.

Det har ej ingått i utredningens uppdrag att taga ställning till spørgmålet om bredden av det svenska territorialhavet. Denna anges därför enligt vad som nu gäller till fyra nautiska mil eller 7408 meter.

I andra stycket anges fyra undantag från vad i första stycket sägs om territorialhavets utsträckning utanför rikets landområden och inre vatten. Först förklaras sålunda, att i området närmast rikets gräns mot Norge territorialhavet sträcker sig intill en linje på ett avstånd av fyra nautiska mil från och parallell med den räta linjen genom det nordligaste bland de med namnet Stora Drammen betecknade skären och den sydost om ön Heja belägna övervattensstenen Hejeknubb. Den nämnda räta linjen finnes angiven i 1909 års skiljedom i den svensk-norska s. k. Grisbådatvisten, genom vilken dom del av sjögränsen mellan de båda länderna fastställdes. Avvikelsen från huvudregeln innebär, att territorialhavet i stället för att beräknas från en rät linje, som förbinder två på svenskt område belägna öar eller skär, beräknas från den i domen angivna linjen mellan ett skär på svenska sidan, Stora Drammen, och närmaste skär på den norska sidan, Hejeknubb. Det må anmärkas, att den sålunda föreslagna territorialgränsen ej avviker från den på 1934 års tullkort inlagda gränsen.

Det andra undantaget hänför sig till Öresund, där territorialhavets bredd i vissa delar understiger fyra nautiska mil. Detta är en följd av de geografiska förhållandena jämte den med Danmark slutna överenskommelsen den 30 januari 1932 (se bil. 5), enligt vilken en på närmare angivet sätt bestämd demarkationslinje skulle dragas i sundets längdriktning. De båda

ländernas regeringar förklarade sig i denna överenskommelse "eniga om att nämnda linje utgör gräns mellan de båda ländernas territorialvatten i Öresund, så långt dessa territorialvatten sträcka sig enligt i detta hänseende eljest gällande regler". I anslutning till det citerade avsnittets sista del må anmärkas, att den svensk-danska demarkationslinjen i vissa områden, bland annat utanför Lundåkra- och Lommabukterna, ligger på ett avstånd överstigande fyra nautiska mil från lågvattenlinjen på närmaste svenska landområde. Där bildas sålunda på svensk sida om demarkationslinjen smärre områden av fritt hav. Såvitt framgår av den på tullkorten inlagda gränslinjen synes emellertid det svenska tullområdet ha hävdats intill demarkationslinjen även i dessa områden.

Det tredje undantaget är av i viss mån samma karaktär som det nyssnämnda men avser Ålands hav. I den topografiska gränsbeskrivning som efter freden i Fredrikshamn undertecknades i Torneå den 19 januari 1811 fastställdes gränsen mellan Sverige och Finland, så att den går i huvudsaklig nord-sydlig riktning över ön Märket och därför även avgränsar territorialhavet mot öster. Denna gräns har sedermera återgivits i konventionen den 20 oktober 1921 angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering (SÖ 1921: 26).

Det fjärde och sista undantaget från huvudregeln om territorialhavets beräkning hänför sig till området i Bottenviken närmast gränsen mot Finland. Där har på motsvarande sätt som i området närmast Norge den räta baslinjen dragits mellan de intill gränsen längst ut belägna svenska och finska skären, nämligen Letto och Selkäsarvi. Det må anmärkas, att enligt 1956 års finska förordning angående tillämpningen av lagen om gränserna för Finlands territorialvatten (Finlands författningssamling nr 464) motsvarande finska räta baslinje dragits mellan samma punkter.

4 §.

I paragrafen anges huvudregeln angående territorialhavets beräkning. Enligt denna skall territorialhavet vid rikets landområden beräknas från strandlinjen vid lågt vattenstånd och vid inre vatten belägna utmed kusterne från yttergränserna för dessa vattenområden.

Till rikets landområden räknas utom fastlandet även öar, holmar och skär. Beträffande skär bör dock observeras det undantag som anges i andra punkten av paragrafen. Sålunda skall skär, som vid lågt vattenstånd men ej vid medelvattenstånd höjer sig över vattenytan, kunna tagas till utgångspunkt för beräkning av territorialhav endast om det är beläget på ett avstånd av högst fyra nautiska mil från närmaste till riket hörande landområde, som höjer sig över vattenytan vid medelvattenstånd. Bestämmelsen har föreslagits av hänsyn till art. 11 punkt 2 i territorialhavskonventionen, enligt vilken en upphöjning, som endast vid lågt tidvatten ligger över vattenytan (low-tide elevation), och som är belägen på ett avstånd översti-

gande territorialhavsbredden från fastlandet eller en ö, ej har eget territorialhav. En sådan upphöjning utgör icke desto mindre del av landterritoriet.

5 §.

Utredningen har, som tidigare nämnts, funnit lämpligt att upptaga vissa detaljföreskrifter om territorialhavets beräkning i en särskild kungörelse. Förevarande paragraf innehåller en hänvisning till denna kungörelse.

Övergångsbestämmelser

I samband med att den föreslagna lagen träder i kraft bör 1934 års Kungl. brev upphöra att gälla.

Som förut nämnts föreslår utredningen, att i lagen begagnas de nya uttrycken sjöterritorium, inre vatten och territorialhav. Eftersom denna nya terminologi kan tänkas skapa tvekan om rätta innebörden av olika uttryck, som förekommer i nu gällande författningar, har utredningen verkställt en genomgång av det författningsmaterial, som närmast berörs, däribland följande¹:

- a) neutralitetskungörelsen den 27 maj 1938 (nr 187);
- b) tillämpningskungörelsen till a) den 19 mars 1943 (nr 99);
- c) tillträdeskungörelsen den 21 november 1925 (nr 467); ändrad 1928: 357, 1937: 577, 1938: 626, 1940: 80, 1941: 408, 1943: 34, 1943: 603, 1951: 501;
- d) kungörelsen den 21 november 1925 (nr 468) angående inrapportering av främmande fartygs rörelser vid rikets kuster samt främmande örlogsfartygs lotsning inom svenskt territorialvatten (ändrad 1937:578, 1951:76, 1951:502);
- e) kungörelsen den 10 mars 1961 (nr 61) angående tillträde till svenskt territorium för vissa fartyg, vilka ägas eller nyttjas av främmande stat, samt dylika fartygs lotsning inom svenskt territorialvatten;
- f) kungörelsen den 20 april 1951 (nr 165) angående vissa inskränkningar i den civila luftfarten under beredskapstillstånd och krig;
- g) kungörelsen den 27 maj 1960 (nr 272) angående förbud mot luftfart inom vissa områden m. m.;
- h) kungörelsen den 3 november 1939 (nr 796) angående nyttjande inom svenskt territorium av radioanläggning eller radiomottagningsapparat å främmande fartyg eller luftfartyg;
- i) sjötrafikförordningen den 18 maj 1962 (nr 150);
- j) kungörelsen den 25 maj 1962 (nr 267) med särskilda bestämmelser för sjötrafiken;
- k) befälsförordningen den 12 juni 1936 (nr 315);

¹ Uppgifterna om ändringar är ej fullständiga.

- l) lagen den 6 april 1956 om åtgärder mot vattenförorening från fartyg (nr 86);
- m) instruktionen för sjöfartsverket den 16 december 1955 (nr 673);
- n) isbrytarkungörelsen den 7 november 1947 (nr 831);
- o) kungörelsen den 5 juni 1953 (nr 317) angående krigsmaktens indelning i fred och rikets militärterritoriella indelning;
- p) kungörelsen den 20 april 1951 (nr 164) om rätt för norska fiskare att idka fiske på svenskt vattenområde i nordligaste delen av Bohuslän (kungörelsen vilar på en med Norge ingången överenskommelse som uppsagts med verkan från den 1 januari 1965);
- q) kungörelsen den 2 juni 1933 (nr 282) med vissa bestämmelser rörande fiskeriförhållandena i de till Sverige och Danmark gränsande farvatten;
- r) kungörelsen den 21 augusti 1924 (nr 397) angående omfattningen av svenskt farvatten, i vad avser området närmast sjögränsen mellan Sverige och Norge;¹
- s) lotsförordningen den 4 juni 1937 (nr 330; ändrad 1952:389).

I dessa författningar förekommer bl. a. följande uttryck:

- svenskt territorialvatten (a, c, d, e, h)
- territorialvattnet (b, q)
- (svenskt) inre territorialvatten (a, c, d)
- svenskt yttre territorialvatten (a, c)
- svenska hamnar och annat svenskt territorialvatten (a)
- vattenområde, som utgör svenskt territorialvatten (l)
- svenskt farvatten (i, j, k, m, r, s)
- (svenskt) inre farvatten (i, r, s)
- rikets farvatten (m)

Materiellt sett skulle det måhända ej erbjuda något problem att göra sådana ändringar i de uppräknade författningarna, att dessa i avseende å här aktuella benämningar bringas i överensstämmelse med den av utredningen använda terminologien. En sådan åtgärd är dock förenad med viss omgång, och eftersom den ej heller kan bedömas som särskilt angelägen, föreslår utredningen, att ändringarna får anstå till dess det av andra skäl blir påkallat att ändra de berörda författningarna. I stället synes en övergångsbestämmelse kunna infogas i lagen av innebörd att de i äldre författning förekommande uttrycken svenskt territorialvatten och svenskt farvatten skall avse vad i den föreslagna lagen benämnes Sveriges sjöterritorium. Likaledes skall inre territorialvatten och inre farvatten avse inre vatten samt yttre territorialvatten avse territorialhav.

¹ Denna kungörelse har förlorat sin aktualitet genom tillkomsten av 1927 års tullstadga men har ej uttryckligen upphävts.

Förslaget till kungörelse med närmare bestämmelser om territorialhavets beräkning

1 §.

I denna paragraf anges hur inre vatten avgränsas mot havet. Avgränsningen sker i allmänhet genom räta linjer — i detta betänkande benämnda ”räta baslinjer” i enlighet med territorialhavskonventionen — vilka drages mellan baslinjepunkter angivna i en särskild vid kungörelsen fogad förteckning. Det bör påpekas att dessa räta baslinjer är att skilja från sådana i territorialhavskonventionen omnämnda ”baslinjer”, som följer strandlinjen. De senare motsvaras här i överensstämmelse med svenskt språkbruk av benämningen ”strandlinjen vid lågt vattenstånd”.

Paragrafen innehåller även en bestämmelse om hur avgränsningen sker vid hamnar på öppen kust. Därmed avses de fall då hamnen mynnar i territorialhavet och ej är belägen i skärgård eller vik som är inre vatten. I ifrågavarande fall sägs att avgränsningen sker med räta linjer över hamnmyningarna.

2 §.

Denna paragraf anger att territorialhavets bredd beräknas dels från närmaste räta baslinje, som bildar yttergräns för inre vatten, dels från närmaste strandlinje vid lågt vattenstånd såsom denna linje bestämmas av cirkelbågemedelpunkter. Eftersom den här ifrågakommande cirkelbågemetoden teoretiskt i vissa fall kräver ett stort antal sådana medelpunkter, har av praktiska skäl ett begränsat antal måst utväljas. Detta förfaringssätt medför dock inga konsekvenser av betydelse för territorialgränsens dragning. Medelpunkterna anges i den vid kungörelsen fogade förteckningen.

3 §.

Utredningen förutsätter, att det ankommer på sjöfartsstyrelsens sjökartebyrå att i allmänna sjökort inlägga dels den på grundval av 1 och 2 §§ bestämda territorialgränsen och dels i 1 § angivna räta baslinjer. En bestämmelse härom har intagits i förevarande paragraf, som i överensstämmelse med art. 4 punkt 6 i territorialhavskonventionen även stadgar, att de sålunda färdigställda sjökorten skall offentliggöras.

Förteckningen

I förteckningen förekommande baslinjepunkter och medelpunkter för cirkelbågar, som bestämmer territorialgränsen, anges med geografiska koordinater, som hänför sig till sjökort för rikets kustområden. Vid bestämmandet av punkterna har utredningen utgått från deras belägenhet i naturen. Positionsbestämningarna i sjökorten är alltså ej avgörande utan tjäna endast ändamålet att ge en ungefärlig uppgift om belägenheten. Härav följer

att positionsangivelserna kan behöva ändras vid revidering av sjökorten, utan att detta innebär någon ändring i fråga om valet av punkter.

Beträffande de i uppräknigen angivna namnen må nämnas, att de hämtats från den officiella ekonomiska kartan i de fall sådan utgivits. Till skillnad från de namn som finns i äldre sjökort grundas namnen i den ekonomiska kartan på en omfattande och vetenskapligt bedriven namnforskning. Vid den fortlöpande revisionen av sjökorten ändras därför numera namnen i dessa till överensstämmelse med den ekonomiska kartan.

Ändringar i gällande författningar

Tullstadgan

Enligt den i 1 § tullstadgan uppställda definitionen av Sveriges tullområde — ”varmed förstås svenskt territorium” — ingår däri vad som i utredningens förslag benämnes Sveriges sjöterritorium samt rikets landområden. Att märka är dock att i tullstadgan även uppräknas ”hamninlopp”. Där emot saknas ”bukter”. Överensstämmelsen med utredningens definition är alltså ej total, men någon skillnad är icke avsedd.

Utredningen finner det därför följdriktigt att i tullstadgan föreskriva, att med Sveriges tullområde förstås rikets landområden samt dess sjöterritorium sådant detta angivits i den föreslagna lagen om Sveriges sjöterritorium.

I kungörelsen den 29 april 1932 (nr 84) angående omfattningen av Sveriges tullområde i Öresund anges hur 1 §, andra stycket, tullstadgan ifråga om avgränsningen av tullområdet i Öresund skall tolkas. Med hänsyn till den ändring som föreslås i tullstadgan, fyller kungörelsen ej längre något syfte och bör därför upphävas. I samband härmed bör även kungörelsen den 21 augusti 1924 (nr 397) uttryckligen upphävas.

Neutralitetskungörelsen

I en fotnot till § 1 neutralitetskungörelsen hänvisas som tidigare nämnts beträffande det svenska sjöterritoriets utsträckning till tullstadgan och 1934 års Kungl. brev. Därest utredningens förslag genomföres, förlorar hänvisningen sin mening med hänsyn till den förutsedda ändringen av 1 § tullstadgan och upphävandet av det Kungl. brevet. ”Svenskt inre territorialvatten” definieras i § 2 punkt 2 därjämte i ordalag, som ej står i överensstämmelse med den av utredningen föreslagna formuleringen av 2 § i lagen om Sveriges sjöterritorium.

Med beaktande av neutralitetskungörelsens stora betydelse kan goda skäl anföras för att den ändras till full överensstämmelse med utredningens förslag. Utredningen har emellertid erfarit, att en översyn av hela neutralitetskungörelsen överväges, och avstår därför från att här framlägga något eget författningsförslag.

Tillträdeskungörelsen

I § 2, andra stycket, tillträdeskungörelsen förekommer en definition av sjöterritoriet, vilken motsvarar noten till § 1 neutralitetskungörelsen. Definitionen upptager alltså även en hänvisning till 1 § tullstadgan och till 1934 års Kungl. brev. — I § 3 ges en närmare definition av inre territorialvatten, vilken nästan helt överensstämmer med den i § 2 punkt 2 neutralitetskungörelsen.

De skäl som talar för en ändring i neutralitetskungörelsen kan även åberopas för en ändring i tillträdeskungörelsen. Även här spelar vissa hänsyn till utlandet in, då ju tillträdeskungörelsen förutsättes kunna direkt tillämpas av t. ex. en utländsk fartygschef vid färd i svenska farvatten Bl. a. därför kan det vara lämpligt att låta definitionerna ingå i kungörelsen i stället för att i denna hänvisa till en definition i annan författning. Om noten till § 1 neutralitetskungörelsen ändras, bör även § 2, andra stycket, tillträdeskungörelsen ändras så att den beträffande det svenska territoriets utsträckning till sjöss hänvisar till den föreslagna lagen.

Även beträffande tillträdeskungörelsen har utredningen erfarit att en särskild översyn planeras. Med hänsyn härtill framlägger utredningen ej något förslag till ändring i kungörelsen.

Bilaga 1

Karta över Sveriges kuster med utredningens förslag till rätta baslinjer och territorialgräns.

Numren avser baslinjepunkter enligt förteckningen i förslaget till kungörelse. Territorialhavet är skuggat.

Genomsnittsskala
1:3 500 000

Mercators projektion.

Allt territorialhavet synbarligen är bredare i norr än i söder är en följd av projektionens växande skala.

Karta över de svenska territorier som tillhör Sverige enligt fördraget om Grönlands förhållanden till Danmark av 1979.

Regioner och territorier som tillhör Danmark enligt fördraget om Grönlands förhållanden till Danmark av 1979.

Bilaga 1

BILAGA 2

Utgångspunkten för territorialhavets beräkning

Folkrättslig utredning¹ av Professor Torsten Gihl

Ehuru territorialgränsen, dvs. gränsen för det vattenområde utmed en stats kuster som är underkastat dess suveränitet och tillhör dess territorium (territorialhavet), sedan århundraden tillbaka varit av betydelse i statspraxis och varit uppmärksammas i folkrättsdoktrinen, råder ännu mycken osäkerhet rörande detta ämne. Frågan om territorialhavets utsträckning har besvarats olika vid olika tider och på olika håll, avsevärda meningsskiljaktigheter ha gjort sig gällande och de upprepade försöken att åvägabringa enighet härom genom en internationell överenskommelse ha icke lett till resultat. Vid den av Nationernas Förbund anordnade kodifikationskonferensen i Haag 1930 stodo mot varandra en mening, huvudsakligen omfattad av de större sjömakterna med de anglosaxiska makterna i spetsen, som gick ut på att den enda av folkrätten erkända gränsen var tremilsgränsen, och en av ett stort antal stater, bl. a. Sverige, hävdad mening att folkrätten medgav en viss variation, så att även anspråk på territorialgränser sträckande sig till ett avstånd av t. ex. fyra eller sex mil från kusten voro berättigade. Den enda slutsatsen man kunde dra av konferensens arbete var att någon enhetlig folkrättslig regel om territorialhavets utsträckning icke fanns, utan variationer inom ett måttligt omfång (3, 4, 6 mil) voro möjliga.

Detta blev den ståndpunkt kring vilken de västeuropeiska och några andra äldre stater samlade sig vid den av Förenta Nationerna för kodifikation av de folkrättsliga reglerna rörande havet sammankallade konferensen i Genève 1958. Ett stort antal stater, huvudsakligen de nya afroasiatiska staterna samt öststaterna och en del latinamerikanska stater, vilka föreställde sig att de hade fördelar att vinna på att underlägga sig mera vidsträckta vattenområden, ville inte nöja sig med dessa mera måttliga gränser, och intet förslag rörande territorialhavets utsträckning blev antaget av konferensen. Inte heller vid den andra havsrättskonferensen, 1960, nådde något förslag erforderlig majoritet. Dock antogs 1958 regler rörande en mängd andra frågor berörande såväl det fria havet som territorialhavet. Man kan fråga vad som för närvarande är gällande rätt: gäller vad som enligt flertalet äldre staters uppfattning är folkrättens ståndpunkt, dvs. att territorialhavet får utsträckas till maximalt ett tämligen måttligt avstånd från kusten (6 mil), eller ha staterna, som öststaterna och många av de nya staterna hävda, fria händer

¹ Utredningen avslutad juni 1962.

att ge sitt territorialhav större utsträckning (upp till 12 mil)? Den förra ståndpunkten är förmodligen den riktiga, men under nuvarande förhållanden är det att befara att många stater skola handla enligt den sistnämnda ståndpunkten utan att man kan hindra det. Liknande är förhållandet med den vid båda konferenserna föreslagna regeln att strandstaten kan utanför sin territorialgräns upprätta en sexmilszon, inom vilken den kan förbjuda utläningar att fiska. Detta är med säkerhet en ny regel som saknar varje stöd i gällande folkrätt och som följaktligen endast kan göras gällande gent emot stater som accepterat den i en internationell konvention eller anorledes. Detta hindrar icke att den redan börjat genomföras, bl. a. i Norge, utan att någon så vitt man vet protesterat däremot.

Inom doktrinen har liksom i statspraxis skilda uppfattningar om territorialhavets utsträckning kommit till uttryck. En under hela 1800-talet inom folkrättslitteraturen dominerande, ehuru ej allenarådande, uppfattning var att territorialhavets utsträckning är bestämd av kanonskottsvidden, och tremilsgränsen, som av många författare, särskilt de anglosaxiska, påstods vara en allmänt gällande regel, sades vara kanonskottsvidden fixerad till ett visst längdmått. Allt detta har vid närmare undersökning befunnits sakna grund. Det är osäkert om något nämnvärt antal stater eller ens någon använt kanonskottsvidden som mått för sitt territorialhav. Där kanonskottsvidden någon gång använts som neutralitetsgräns har det varit fråga om i kustfästningar etc. faktiskt uppställda kanoner, inom vilkas skottvidd uppbringningar icke ansetts få äga rum, vilket är något helt annat än användningen av kanonskottsvidden som mått för territorialhavets utsträckning längs hela kusten. Det är tvivelaktigt om kanonskottsvidden vid den tid, då tremilsgränsen först framträdde i statspraxis, eller slutet av 1700-talet, verkligen var ca 5 556 meter, eller tre nautiska mil. Det har på ett övertygande sätt visats av *Raestad* (*La mer territoriale*, 1913) och *Walker* (*Territorial Waters; the Cannon Shot Rule*, *British Yearbook of International Law* 1945) att tremilsgränsen och fyramilsgränsen i själva verket hade samma ursprung, nämligen den till sjöss använda längdenheten. Denna var på 1700-talet i länderna vid Atlantkusten och Medelhavet en sjömil, på engelska kallad sea-league och på franska lieue marine, motsvarande tre nautiska mil, och i Skandinavien en sjömil kallad en tysk mil, motsvarande fyra nautiska mil. När man vid slutet av 1700-talet började ange territorialhavets utsträckning i längdmått, i stället för i tidigare använda mått såsom synvidden, möjligen kanonskottsvidden etc., använde man sig naturligt nog av den för angivande av avstånd till sjöss vanliga måttenheten eller multiplar därav, och så fick man så småningom i de nordiska länderna en fyramilsgräns och i länderna vid Atlantkusten en tremilsgräns (i Medelhavsländerna vanligen en sexmilsgräns, motsvarande två lieues marines). Inom doktrinen kom man fram till ståndpunkter motsvarande dem makterna intogo på Haagkonferensen, dvs. vissa författare ha ansett att tremils-

gränsen är allmänt gällande, varemot andra författare ha ansett att stater-
na kunna tillämpa olika, men i alla händelser måttliga gränser. Det åter-
står att se vilken inverkan Genèvekonferenserna komma att få på doktri-
nen.

Oavsett vilken utsträckning man vill ge territorialhavet är det klart att
territorialgränsen, åtminstone om man fastställer territorialhavet i längd-
enheter, alltid måste anges som ett visst avstånd från *kusten*. Detta är egent-
ligen självklart, eftersom territorialhavet definieras som det havsområde
utanför en stats kust, eller kring ett lands kuster, som är underkastat dess
herravälde. »Kusten» är ju det ställe, där land och hav mötas, och där det
havsområde, som skall vara underkastat statens herravälde, följaktligen
börjar. När man uttalar satsen: »Territorialhavet är ett vattenområde utan-
för en stats kust (eller kuster) etc.», tänker man knappast på att uttrycket
»kust» innefattar något problem. Kustens belägenhet är ett naturfaktum.
Kusten ligger där den ligger (frånsett sekulära höjningar och sänkningar
o. dyl.).

Dock är satsen icke alldeles problemfri. Kustlinjen kan t. ex. undergå
avsevärda förskjutningar på grund av tidvattnet, där sådant förekommer.
Från vilken kustlinje skall man då utgå vid territorialhavets beräkning?
Man har allmänt stannat vid kustlinjen vid ebb (vid springtid), eng. low
water line eller low water mark, fr. la ligne de basse mer, och denna ut-
gångspunkt har också accepterats i 1958 års Genèvekonvention om territo-
rialhavet. I Sverige, där tidvattnet saknar praktisk betydelse, har man stan-
nat vid att i stället utgå från lågt vattenstånd. Saken har betydelse framför
allt med hänsyn till skär, som vid högvatten ligga under vattenytan och vid
lågwater skjuta upp över densamma (jmf. de svenska författningarnas ut-
tryck »skär som icke ständigt översköljas av havet»). För så vitt dylika
skär (motsvarande Genèvekonventionens »low-tide elevations», »hauts-
fonds découvrants») kunna betraktas som »land», kunna de naturligtvis
tänkas inverka på territorialhavets beräknade utsträckning. Att öar och
skär äro »land» likaväl som fastlandet är ju klart, men huruvida ett skär,
som befinner sig än över och än under vattnet, är »land» kan ju vara tvek-
samt.

Detta exempel visar att den enkla och självklara satsen: »Territorialha-
vet sträcker sig till ett visst avstånd (i Sverige fyra nautiska mil) från kus-
ten» icke är alldeles problemfri. Men uttrycket »kusten» kan även i andra
avseenden erbjuda olika tolkningsmöjligheter. Man säger t. ex. att »svenska
kusten är omgiven av öar och skär» eller att »en mängd öar och skär ligga
omkring den svenska kusten». Härvid tyckes man snarast förutsätta att
»kusten» betyder fastlandet. Men öar och skär äro ju också land, varvid
varje ö eller skär har sin »kust», och den svenska fyramilsgränsen skulle
alltså räknas dels från fastlandet, dels från varje ö eller skär för sig. Men
om man nalkas Sverige utifrån havet, ser man flerstädes inte något fast-

land utan endast öar och skär, som bilda en enda sammanhängande massa, och som »den svenska kusten» betraktar man därvid otvivelaktigt skärgårdens ytterlinje. Och omvänt: om man befinner sig inne i skärgården, ser man flerstädes inte öppna havet, utan man är på alla sidor omgiven av land. De inre delarna av Stockholms skärgård skilja sig i detta avseende icke från en insjö som t. ex. Mälaren. Om man definierar »kusten» som »det ställe där land och hav mötas», så befinner sig detta ställe vid en skärgård icke vid fastlandskusten utan längre ut, vid något som kallas »havsbandet». I sin den 18 december 1951 avkunnade dom i den engelsk-norska fiskegränstvisten uttryckte Haagdomstolen sina känslor inför detta för dess ledamöter uppenbarligen främmande fenomen med orden: *The coast of the mainland does not constitute, as it does in practically all other countries, a clear dividing line between land and sea. What matters, what really constitutes the Norwegian coast line, is the outer line of the »skjaergaard».*

Hur skall i så fall territorialhavet beräknas? Om utgångspunkten för beräkningen är »kusten», och kusten utgöres av skärgårdens ytterlinje, så betyder detta något annat och mer än det självklara förhållandet att territorialhavet i detta fall skall beräknas bl. a. från de yttersta öarna och skären. Det betyder att skärgården betraktas som en helhet, och att det som ligger innanför dess ytterlinje i och med detta också ligger innanför »kusten» och så tillvida hör i hop med landområdet. Och till skärgården som helhet betraktad hör icke blott öar och skär utan även det inom skärgården belägna vattnet, som således likaväl som insjöar etc. blir inre vatten. Detta är en naturlig följd av de geografiska förhållandena och framträder alldeles klart i fråga om skärgårdsvatten som på alla sidor äro omgivna av land. Mera tveksamt är det i fråga om skärgårdsvatten som visserligen äro omgivna av land men ha en sida öppen mot havet. Dessa vatten äro geografiskt sett närmast att jämföra med bukter och vikar och böra således kunna anses som inre vatten i samma grad som detta är fallet med buktarna och vikarna.

Uttrycken »land» och »landområde», »kust», »kustlinje» och »inre vatten» beteckna geografiska företeelser. Om nu folkrätten anknuter vissa rättsregler till dessa företeelser, rättsregler, som just äro betingade av deras geografiska beskaffenhet, är det klart att vad som rent geografiskt hör till någon av dessa företeelser, t. ex. »landområde», »inre vatten» etc. också bör anses vara underkastat dit anknutna rättsregler. Om nu inre vatten, vare sig de äro belägna inne i landet, såsom insjöar etc., eller i kustlinjen, såsom vikar och skärgårdsvatten, geografiskt tillhöra landområdet, så gäller om dessa vatten folkrättsligt detsamma som det som gäller om landområdet (såsom en rent geografisk företeelse). Detta innebär att i kustlinjen belägna inre vatten, som ju höra ihop med landområdet, likaväl som kusten i övrigt skola tjäna som utgångspunkt för territorialhavets beräkning. Territorialhavet skall m. a. o. räknas inte bara från land (inklusive öar etc.)

utan även från de i kustlinjen belägna inre vattnens mot havet vettande gränser.

Detta är också vad som säges i de svenska författningar som beröra frågan (ang. sjöfart, tull, neutralitet, främmande örlogsfartygs tillträde etc.), där det genomgående om ock med något varierande formulering heter, att svenskt territorium eller svenskt (yttre) territorialvatten sträcker sig in till fyra nautiska mil från rikets landområden eller från linjer som mot havet bilda gräns för som inre territorialvatten betecknade vattenområden, vartill vanligen hänföras svenska insjöar, vattendrag och kanaler, svenska hamnar, hamninlopp och vikar samt vatten belägna innanför och emellan svenska öar, holmar och skär som icke ständigt av havet översköljas. Det kan anmärkas, att vad som i svenska författningar benämnes »inre territorialvatten» i främmande språk vanligen helt enkelt betecknas som »inre vatten» (»internal waters», »eaux intérieures»), under det att svenskans »yttre territorialvatten» motsvaras av »territorialvatten» (»territorial waters», »eaux territoriales») eller numera vanligen »territorialhav» (»territorial sea», »mer territoriale»). Det utländska uttryckssättet synes vara att föredraga, då det knappast synes naturligt att benämna insjöar etc. »inre territorialvatten» och eftersom de vid kusten belägna vattnen, som äro jämställda med insjöar etc. likaledes böra betecknas som »inre vatten», för att betona att de tillhöra samma kategori som insjöarna men däremot radikalt skilja sig från det till öppna sjön hörande vatten, som hittills benämnts yttre territorialvatten. Ofta benämnes det »yttre» territorialvattnet helt enkelt »territorialvatten», såsom när man talar om »territorialvattnets bredd» etc. — något som ju inte bidrar till att göra terminologien klarare. I föreliggande framställning betecknas i kustlinjen belägna vatten (vikar, skärgårdsvatten etc.) såsom »inre vatten», varemot uttrycket »territorialhav» betecknar till svenskt territorium hörande vatten i öppen sjö.

Den ståndpunkt, som kommer till uttryck i de svenska författningarna, är egentligen självklar så till vida som den innebär att utgångspunkten för territorialhavets beräkning är fastland, öar etc. samt yttergränserna för i kustlinjen belägna inre vatten. Som dessa vatten ingå i landområdet såsom beståndsdelar därav, ingå deras yttergränser i kusten, och vad som säges i författningarna utgör endast ett utförande i detalj av satsen, att territorialhavet beräknas till ett visst avstånd (i Sverige 4 nautiska mil) från kusten, och skulle gälla även om det icke sades i författningarna.

Man kan nu fråga sig: vad säger den folkrättsliga doktrinen om dessa förhållanden? Om man, som rimligt är, med »doktrinen» menar den tongivande, på de stora världsspråken författade folkrättslitteraturen, säger den praktiskt taget ingenting om territorialhavets beräkning vid skärgårdar, ty dessa äro ett för denna doktrin i stort sett okänt fenomen. Det ovan citerade uttalandet i Haagdomstolens dom 1951 avspeglar domstolens häpnad inför den norska skärgården, som den med betydlig överdrift betecknar

som ett nära nog unikt fenomen. Dess egen liksom doktrinen okunnighet om fenomenet i fråga framträder också däri, att den icke kan hitta någon benämning därpå i engelska eller franska språket utan nödgas tillgripa det norska ordet »skjaergaard». Några författare tala i samband med territorialvattensfrågan om ögrupper och anföra att dylika böra betraktas som en enhet (så t. ex. *Higgins och Colombos*, *The International Law of the Sea*, 1943, s. 76), men fråga är om icke dessa författare egentligen åsyfta ute i havet isolerat belägna ögrupper (»archipels océaniques») t. ex Färöarna, snarare än invid kusten belägna (»archipels côtiers»), således skärgårdar. Tydligen är det fråga om »archipels océaniques» när vederbörande författare framställer den åsikten att territorialhavet skall beräknas med utgångspunkt från de öar som ligga längst bort från ögruppens centrum (så *Alvarez* i ett till *International Law Association* vid dess sammanträde 1924 framställt förslag samt *Jessup* i arbetet *The Law of Territorial Waters and Maritime Jurisdiction*, 1927, s. 457, likaså *the American Institute of International Law* i ett förslag publicerat i *American Journal of International Law*, supplement, 1926, s. 318). (Se också *J. Evensen*, *Certains aspects juridiques de la question relative à la délimitation des eaux territoriales des archipels*, Doc. préparatoire no 15 till 1958 års havsrättskonferens). Denna åsikt synes närmast implicera tanken att vattnet inom ögrupper skall anses som inre vatten och territorialhavet beräknas från baslinjer dragna mellan de yttersta öarna, men detta har inte klart utsagts, och inte heller har några konsekvenser dragits beträffande »les archipels côtiers» eller skärgårdarna. Vid Institut de droit international's sammanträde i Stockholm 1928 drogs frågan om skärgårdarna fram från svenskt håll (prof. Reuterskiöld), och resultatet blev en av institutet föreslagen bestämmelse som gick ut på att territorialhavet vid en längs kusten belägen ögrupp (en »archipel côtier») skulle beräknas med utgångspunkt från de längst bort från kusten belägna öarna och skären under förutsättning att avståndet mellan öarna och skären ej översteg dubbla territorialhavsbredden. Ingenting säges om territorialhavets beräkning från mellan de yttersta öarna dragna baslinjer, ehuru ett dylikt beräkningssätt synes ligga implicite i den föreslagna texten.

Ehuru skärgårdarna uppmärksammades vid 1930 års Haagkonferens och i anslutning därtill av *Gidel* i hans bekanta arbete *Le droit public international de la mer* forforo skärgårdarna att vara ett för doktrinen i stort sett okänt område. Ännu i ett så sent som 1948 utgivet framstående arbete, *Guggenheims Lehrbuch des Völkerrechts*, säges inte ett ord om skärgårdar. Boken upprepar endast (I, s. 350 ff) de gamla klichéerna att verkliga öar ha eget territorialhav och att bukter äro inre vatten om de ha högst 10 nautiska mils bredd eller äro »historiska bukter». Det var först Haagdomstolens dom 1951 i den engelsk-norska fiskegränstvisten som förde fram skärgårdarna i rampluset. Att doktrinen alltjämt kände sig en smula främmande för problemet visar *Rousseaus* 1953 utgivna *Droit international public*, som

(I, s. 444) omnämner 1951 års Haagdom under rubriken »Condition juridique des baies», varvid han omtalar att enligt domen territorialhavet skall beräknas från räta baslinjer vid något som han i brist på annat ord benämner »le skjaergaard».

Som redan antytts fästes vid 1930 års Haagkonferens uppmärksamheten på problemet om territorialhavets beräkning vid skärgårdar, ehuru resultatet icke blev särdeles framstående. Naturligt nog kom initiativet från de nordiska länderna. En av Nationernas Förbund tillsatt kommitté, som skulle förbereda konferensen bl. a. genom att upprätta »bases de discussion» för densamma, hade tillställt regeringarna ett frågeformulär avseende deras respektive ståndpunkter i territorialhavsfrågan. Ifråga om utgångspunkten för territorialhavets beräkning svarade svenska regeringen, under hänvisning till en rad svenska författningar, att denna borde utgöras av en linje dragen mellan de yttersta punkterna på kusten samt öar och skär, och som vid bukter gick över buktens mynning och vid hamnar över hamninloppet. I fråga om en kust, som i likhet med den svenska har talrika djupa inskärningar och är omgiven av skärgårdar (»archipels»), vore detta beräkningsätt det enda som gäve tillfredsställande resultat, och en blivande konvention borde medge dess tillämpning i länder för vilkas geografiska konfiguration den vore avpassad. I norska regeringens svar gjordes en liknande ståndpunkt gällande, och det framhölls att den var baserad på en gammal norsk rätts-tradition som också kommit till uttryck i vissa norska förordningar. Det framhölls också att någon maximilängd icke i Norge vore fastställd för de baslinjer från vilka territorialhavet skulle beräknas. Vid bedömandet av frågan vilka punkter på kusten som skulle anses som de yttersta borde de särskilda förhållandena vid varje kuststräcka komma i betraktande. Man borde ta hänsyn till historiska, ekonomiska och geografiska omständigheter, såsom t. ex. en traditionell uppfattning om territorialgränsen, en orubbad besittning av rätten till fisket, som sedan urminnes tid utövats av kustbefolkningen och som vore nödvändig för dess livsuppehälle, samt fiskegrundens naturliga gränser. Både den svenska och den norska regeringen framhöll, att den angivna kustlinjen var gräns mellan inre vatten och territorialhav, m. a. o. att vattnet innanför baslinjen var inre vatten. Betonandet av kustbefolkningens ekonomiska intressen och särskilt de intressen som knyta sig till dess sedan lång tid tillbaka bedrivna fiske är en specifik norsk synpunkt, som ständigt återkommer i de norska framställningarna i ämnet.

De svenska och norska synpunkterna rön-te ringa förståelse hos Haagkonferensen liksom hos dess förberedande kommitté. Den sistnämnda, som hade erhållit åtskilliga divergerande yttranden utom de nordiska ländernas, föreslog som en kompromisslösning i fråga om ögrupper en »base de discussion» (no. 13), som i första hand avsåg ute i havet belägna ögrupper men som skulle äga motsvarande tillämpning på invid kusten belägna ögrup-

per och som gick ut på att om öarna i en ögrupp tillhörde en och samma stat och i ögruppens periferi inte lågo på större avstånd från varandra än dubbla territorialhavsbredden, skulle territorialhavet beräknas med utgångspunkt från de yttersta öarna i gruppen. Vattnet inom ögruppen skulle anses som territorialhav, icke som inre vatten. Detta förslag, som efter allt att döma berodde på kommittéledamöternas totala obekantskap med det fenomen som benämnes skärgård, förbisåg huvudsaken, nämligen skärgårdsvattnets geografiska karaktär av inre vatten. Vid konferensen framlade den svenska och den norska delegationen ett gemensamt ändringsförslag anslutande sig till de i deras regeringars ovannämnda yttranden framlagda synpunkterna. Konferensen ledde ju inte till något resultat i territorialhavsfrågan, men en sub-kommitté föreslog vissa regler i fråga om utgångspunkten för territorialhavets beräkning. Vad sub-kommittén uttalade i fråga om ögrupper vittnar endast om dess oförmåga att komma till rätta med problemet. Den säger nämligen att i fråga om en ögrupp (archipel) och öar belägna längs kusten var kommitténs majoritet av den åsikten, att ett avstånd av 10 mil mellan öarna borde antagas som utgångspunkt för beräkningen av territorialhavet i riktning ut mot öppna sjön. På grund av brist på teknisk precisering hade man emellertid nödgats avstå från att formulera en text. Sub-kommittén sade sig icke uttala någon åsikt om det inom ögruppen belägna vattnets karaktär.

Om alltså skärgårdarna på det hela taget voro en terra incognita för folkrättsdoktrinen och, såsom icke minst framgår av *Gidels* stora arbete *Droit public international de la mer* (III, ss. 507 ff., 706 ff. 1934) fortforo att vara detta även efter Haagkonferensen, så var det ett annat problem, som sedan länge i hög grad uppmärksamrats inom doktrinen, liksom det också spelat en betydande roll i statspraxis, nämligen frågan om territorialhavets beräkning vid *bukter*.

Att bukter, eller åtminstone smalare bukter och vikar, höra ihop med de landområden, vari de ingå, eller m. a. o. äro inre vatten, är en uppfattning som kan spåras långt tillbaka i tiden, naturligt nog då denna uppfattning i själva verket återger ett faktiskt förhållande, och den torde tätt sig tämligen självfallen både för regeringar och myndigheter och för de sjöfarande. Dessa sistnämnda hade ingen anledning att bege sig in i en bukt om de ej voro destinerade till en där belägen hamn. Sjöfarten utmed ett lands kust försiggick därför utanför buktarna, varför en naturlig skillnad uppstod mellan buktarna och de farvatten utanför bukternas yttergränser, där sjöfarten gick fram. In i buktarna behövde fartygen endast söka sig i fall av nöd, vilket också medgavs (*Meyer*, *Sjögrænsespørsmålet* belyst av statspraxis og folkeretslære, Stortingsdok. no 17—1927, s. 24 f.). Denna uppfattning framträdde också mycket tidigt i doktrinen. I sitt arbete *Mare liberum* (1609), vari läran om havets frihet utvecklades, förklarade *Grotius*, att frågan huruvida havet kunde ockuperas — något som *Grotius* förnekade

— endast gällde öppna havet. Däremot undantog han från sitt resonemang dels innanhav, dels bukter och sund och en så stor del av havet som syntes från land («in hoc autem Oceano non de sinu aut freto, nec de omni quidem eo quod e litore conspici potest controversia est»). Likaså säger han i *De jure belli et pacis* (1625), att vikar och sund kunna ockuperas av den stat, som äger landet å båda sidor, om de blott icke äro så stora i förhållande till de omgivande landområdena att de icke kunna anses utgöra delar av dessa. I samma riktning uttalade sig sedermera en lång rad författare, som bruka räknas till folkrättens klassiker, såsom *Pufendorf* och *Vattel*, den sistnämnde med betonande av att endast bukter och vikar av ringare utsträckning tillhörde strandstaten. (Se angående dessa författares uttalanden *Gihl*, Gränsen för Sveriges territorialvatten I, SOU 1930:6 ss. 18 ff., 38 ff.)

De ovannämnda äldre författarna uttala sig icke direkt om den rättsliga naturen hos bukternas vattenområden, frågorna huruvida genomfartsrätt fanns för främmande fartyg och huruvida en över bukten dragen linje kunde tjäna till utgångspunkt för territorialhavets beräkning, frågor som mer eller mindre sammanhånga med frågan huruvida buktens vatten skall anses som inre vatten eller territorialhav. De hade knappast anledning att ta ställning till dessa frågor. Läran om bukters »territorialitet», eller samhörighet med strandstatens landområde, var snarast äldre än läran om territorialhavet i dess moderna form, dvs. läran att territorialhavet är ett bälte öppen sjö sträckande sig intill ett (i längdenheter) bestämt avstånd från kusten. De nämnda författarna talade i varje fall icke uttryckligen om någon skillnad mellan inre vatten och territorialhav, i båda fallen talade man om möjligheten av att ockupera eller att behärska vattenområdet osv., och någon anledning att räkna med över en vattenyta dragna baslinjer som utgångspunkt för territorialhavet fanns knappast när man som mått för detta använde kanonskottsvidden eller synvidden, åtminstone om dessa mått uppfattades realistiskt. Å andra sidan tyder det starka betonandet av bukternas samhörighet med landområdet på en uppfattning som enligt nutida begrepp skulle hänföra dem till inre vatten, och man brukar anföra ett uttalande av den framstående engelske 1600-talsjuristen *lord Hale*, vari en sådan uppfattning anses komma klart till uttryck. »That arm or branch of the sea which lies within the *fauces terrae* where a man may reasonable discern between shore and shore is, or at least may be within the body of a county and therefore within the jurisdiction of the sheriff or coroner» (cit. av sir *Cecil Hurst*, *The Territoriality of Bays*, *British Yearbook of International Law* 1922—1923, s. 44, m. fl. författare). En bukt skulle i enlighet härmed anses ligga inom grevskapet och vara underkastad där behörig jurisdiktion, i motsats till öppna sjön som var underkastad amiralitetets jurisdiktion.

Inom modern doktrin och statspraxis, man kan utan tvekan säga enligt nu gällande folkrätt, är det ostridigt att bukternas vattenområde är inre vat-

ten och att i enlighet härmed någon folkrättslig rätt till genomfart för utländska fartyg där icke existerar samt att territorialhavet skall beräknas med utgångspunkt från en linje dragen över buktens mynning eller eventuellt ett stycke in i bukten om mynningen anses allt för bred. Vad som det rått oenighet om är frågan, hur bred en bukt får vara för att anses som inre vatten, eller, vilket egentligen är sak samma, hur lång den baslinje får vara som skall tjäna som utgångspunkt för territorialhavets beräkning. Det är klart att det är den geografiska faktorn, eller buktens samhörighet med landområdet i rent fysisk mening, som är avgörande, men man har därtill anknutit resonemang som vilja med en intresseavvägning motivera buktens karaktär av inre vatten och särskilt frånvaron av genomfartsrätt för främmande fartyg. Man har gjort gällande, å ena sidan att strandstatens intresse av kontroll över vattenområdet är starkare i fråga om i landet inträngande vattenområden än i fråga om territorialhavet, å andra sidan att de främmande fartygens intresse av genomfarten är mindre i fråga om bukten, som man endast behöver passera om man är på väg till någon av landets hamnar (vilka ju ändock kunna stängas), än deras intresse av genomfart genom territorialhavet, som man kan passera på väg till ett annat land. (Detta förhållande anföres i förbigående sagt som skäl för att regeln om bukternas egenskap av inre vatten endast gäller för bukter som ligga inom en enda stats område.) Som exempel på ovan antydda resonemang kunna anföras dels ett uttalande i den bekanta skiljedom som fälldes 1910 i tvisten mellan Förenta Staterna och Storbritannien angående fisket i Nord-Atlanten, dels ett uttalande av sir Cecil Hurst. Skiljedomstolen yttrade, att »det är erkänt att en bukts geografiska beskaffenhet innefattar förhållanden, som beröra den territoriella suveränens intressen på ett närmare och mera betydelsefullt sätt än de förhållanden, som äro förknippade med en öppen kust. Sålunda äro förutsättningarna för ett lands nationella och territoriella integritet, försvar, handel och industri samtliga i hög grad beroende av kontrollen över de bukter, som intränga i landets kustlinje. Detta intresse varierar i stort sett i förhållande till hur djupt bukten intränger i landet». (Cit. efter Till frågan om gränsen för Sveriges territorialvatten, Aktstycken utgivna av kungl. utrikesdepartementet, 1928, s. 94). Sir Cecil Hurst yttrade (*The Territoriality of Bays*, *British Yearbook of International Law* 1922—23, s. 53): »There is no scope for the exercise of the right of passage through a land-locked bay. All that it affords is a right of access to the ports situated on its shores, and apart from treaty no state can claim a right of access to the ports of another state».

Det är tydligt att det är buktens geografiska karaktär av ett av land omslutet vattenområde som gör att det i en bukt inte finns utrymme för regeln om främmande fartygs rätt till »oskadlig genomfart» («*passage inoffensif*»), som juridiskt sett utgör den viktigaste skillnaden mellan territorialhav och inre vatten. Det är buktens geografiska samhörighet med landområdet som

gör att den juridiskt är assimilerad med landområdet. Med andra ord: de folkrättsregler, som gälla för inre vatten, gälla för vattenområden som geografiskt sett äro inre vatten. Av denna till synes självklara sats kan man sluta att ett vattenområde måste fylla vissa geografiska kriterier för att anses som inre vatten med därav följande rättsverkningar. Även om det gäller, i största allmänhet, att bukter och vikar äro inre vatten, så följer därav icke att ett vattenområde är inre vatten enbart därför att det kallas för bukt. Det måste vara på så sätt omfattat av landområdet att det ter sig som ingående i detta. Detta är meningen med det som sägs i anm. 2 under mom. 24 av Handbok i internationell rätt för marinen (HIRM): »Regeln, att bukter och vikar utgöra inre territorialvatten, gäller icke för mycket vida och öppna bukter». Som exempel nämnes att bland svenska bukter och vikar Lahlolmsbukten och Skälderviken, men ej Hanöbukten, i sin helhet äro inre vatten. De relativt smala vatten, som utgöra inre vatten, betecknas i Sverige ofta som »vikar», och »baie» eller »bay» borde måhända rätteligen översättas med »vik», men varken den svenska eller den utländska terminologien är konsekvent genomförd: på franska anses »baie» vanligen beteckna ett smalare vattenområde (»vik»), varemot ett vidare vatten (»bukt») benämnes »golf», men någon säker vägledning ge inte dessa benämningar, lika litet som »vik» och »bukt» i svenskan.¹

Den i HIRM uttalade regeln är en smula vag, men längre kunde man knappast komma på 1930-talet. Själva principen, att smala bukter och vikar äro inre vatten, vida och öppna bukter däremot territorialhav intill den vanliga territorialgränsen och där utanför fritt hav, var egentligen självfallen, men den hade icke nått matematisk precision. Detta skedde först på 1958 års havsrättskonferens, och man torde kunna räkna med att de där antagna reglerna bli bestämmande för framtiden. Den tidigare ganska livliga diskussionen i ämnet får därmed endast historiskt intresse, vilket inte hindrar att den kan vara belysande för de i kustlinjen belägna inre vattnens ställning.

Att en bukt är »vid» kan betyda två saker, dels att bukten vid mynningen har stor vidd i förhållande till det djup, vartill den intränger i landet, dels att den vid mynningen har stor vidd räknat i längdenheter, t. ex. nautiska mil. I båda betydelserna kan vidden naturligtvis tänkas få betydelse för frågan huruvida bukten är inre vatten eller öppen sjö. Synpunkterna framskymta redan hos de ovan citerade äldre författarna Grotius, lord Hale och Vattel. Under förberedelserna till 1930 års Haagkonferens uttalade brittiska regeringen som sin mening, att för att en vik (»bay») skulle kunna

¹ Om smala inskränningar i kusten alltid kallades »vikar» och vida och öppna inskränningar alltid kallades »bukter», och en klar gräns kunde dras mellan de två kategorierna (vilket naturligtvis är omöjligt), skulle man i författningstext, konventioner etc. kunna skriva, att vikar — men ej bukter — äro inre vatten. Som det nu är, måste man skriva, att »bukter och vikar äro inre vatten», varvid man dock får komma ihåg att långt ifrån alla bukter äro inre vatten.

tagas till utgångspunkt för territorialhavets beräkning, måste den vara »something more pronounced than a mere curvature of the coast. There must be a distinct and well-defined inlet, moderate in size, and long in proportion to its width», och under rättegången vid Haagdomstolen om den nordnorska fiskegränsen förklarade den, att »a bay for this purpose is any well-marked indentation of the coast whose penetration inland bears a reasonable proportion to the width of its mouth». Denna definition saknar, liksom uttalandet i HIRM, full matematisk precision, men dess principiella riktighet synes vara obestridlig, och den torde väl i de flesta fall kunna ge tillräcklig vägledning för en förnuftig bedömning av frågan, om en bukt är inre vatten, ehuru det naturligtvis kan tänkas gränsfall som ge anledning till olika meningar. Den skiljedomstol, som avkunnade 1910 års skiljedom om fisket i Norra Atlanten, yttrade att en vik (»bay») i geografisk mening »is to be considered as an indentation of the coast, bearing a configuration of a particular character easy to determine specifically, but difficult to describe generally».

Härvid är att märka att skiljedomstolen icke ansåg sig böra fråga efter eventuellt förefintliga allmänna folkrättsregler om förutsättningarna för att ett vattenområde skulle anses som en bukt, eller för att en bukt skulle anses som inre vatten med resultat att territorialhavet, eller den i målet aktuella tremils fiskegränsen, skulle beräknas med utgångspunkt från buktens yttergräns. Domstolen ansåg sin uppgift vara bl. a. att tolka uttrycket »bay» i en 1818 slutet traktat mellan Storbritannien och Förenta Staterna, enligt vilken sistnämnda stats invånare icke skulle ha rätt att fiska innanför ett avstånd av tre nautiska mil från Brittiska Nordamerikas Atlantkust, betecknad som »the Coasts, Bays, Creeks, or Harbours of His Britannic Majesty's Dominions in America». Skiljedomstolen ansåg, att uttrycket »bays» här vore att fatta i sin alldagliga betydelse. »The negotiators of the Treaty of 1818 did probably not trouble themselves with subtle theories concerning the notion of »bays», they more probably thought that everybody would know what was a bay. In this particular sense the term must be interpreted in the Treaty». Skiljedomstolen fortsatte emellertid: »The interpretation must take into account all the individual circumstances which for any one of the different bays are to be appreciated, the relation of its width to the length of the penetration inland, the possibility and the necessity of its being defended by the State in whose territory it is indented; the special value which it has for the industry of the inhabitants of its shores; the distance which it is secluded from the highways of nations on the open sea and other circumstances not possible to enumerate in general».

Ovannämnda uttalande kan icke tolkas så som om enligt skiljedomstolens mening strandstatens ekonomiska eller militära intressen skulle ha självständig betydelse när det gäller att bedöma huruvida ett vattenområde är en bukt. Den geografiska synpunkten är den primära, och det framgår av

ett tidigare anfört uttalande att skiljedomstolen anser att de speciella ekonomiska och militära intressen som för strandstaten anknyta sig till bukten eller till inre vatten i motsats till öppna sjön utanför kusten, just bero på det ifrågavarande vattenområdets geografiska karaktär och variera i förhållande till det djup, vartill vattnet ifråga intränger i landet. Domstolen har uppenbarligen icke menat, att strandstatens ekonomiska intressen skulle kunna göra en bukt av något som icke är en bukt, eller att strandstaten på grund av sina ekonomiska intressen skulle ha rätt att förvandla ett utanför bukten beläget område i öppna sjön till inre vatten (t. ex. för att kunna i öppna sjön dra en baslinje som flyttar ut territorialgränsen så att fiskegrund, som eljest skulle legat utanför territorialgränsen, komma att ligga inom territorialhavet). Det skulle varit överflödigt att påpeka detta självklara förhållande, om icke Haagdomstolen i sin 1951 avkunnade dom i engelsk-norska fiskegränstvisten och i anslutning därtill 1958 års Genèvekonvention om territorialhavet intagit en annan ståndpunkt.

Att skiljedomstolen 1910 tillmätte den geografiska faktorn avgörande betydelse framgår av den slutsats den i sin dom dragit av sitt resonemang: »In case of bays the three marine miles are to be measured from a straight line drawn across the body of water at the place where it ceases to have the configuration and characteristics of a bay». Med buktens konfiguration menas närmast förhållandet mellan dess vidd och det djup vartill den intränger i landet, »the relation of its width to the length of penetration inland», som domstolen också tidigare nämnt som en viktig omständighet. Däremot omnämner skiljedomstolen icke buktens så att säga absoluta vidd som en omständighet att ta i betraktande. Detta utesluter inte att denna omständighet någon gång kan vara av betydelse, så till vida som en bukt med mycket vid mynning geografiskt sett icke framstår som inre vatten utan som öppen sjö. Skiljedomstolen ansåg emellertid att inga fixa regler i detta avseende funnos i folkrätten 1818 och den vägrade att fästa avseende vid regler angående den territoriella suveräniteten över bukter, sådana som 10- eller 12-milsregeln, som grundade sig på internationella urkunder senare än 1818. Särskilt bestred domstolen att vissa fisketraktater, vari 10-milsgränsen tagits till utgångspunkt för fiskegränsen vid bukter, kunnat göra denna till en folkrättslig regel (se UD:s publikation Till frågan om gränsen för Sveriges territorialvatten, ss. 94 och 97).

Emellertid hade folkrättsdoktrinen under 1800-talet börjat livligt sysselsätta sig med frågan om maximividd för bukter som skulle anses som inre vatten (eller som »territoriella») och åtskilliga regler föreslogos, såsom dubbla territorialhavsbredden, eller som varianter därav dubbla kanonskottsvidden eller 6 eller 12 mil (varvid man utgick från en territorialhavsbredd av tre eller sex mil). Många anhängare vann 10-milsregeln. Denna hade införts i vissa av England slutna fiskekonventioner, först en konvention mellan England och Frankrike 1839, och senare bl. a. i 1882 års Nordsjö-

konvention, vilken tillmättes stor betydelse, då ju denna konvention slöts mellan ett stort antal ur maritim synpunkt mycket betydande makter. I dessa konventioner var ett avstånd från kusten av tre nautiska mil antaget som gräns för det respektive stater förbehållna fiskeområdet, men vid bukter skulle detta avstånd beräknas från en linje dragen över bukten å det ställe närmast mynningen där den har en bredd av högst 10 nautiska mil.

Dessa olika maximilängder förfäktades alltså av olika författare och upp-togos även i åtskilliga kodifikationsförslag. Vid 1930 års Haagkonferens var 10-milslinjen föreslagen som diskussionsbas. Innebörden härav var, att ifrågavarande linje skulle utgöra dels yttergräns för buktens inre vatten, dels utgångspunkt för territorialhavets beräkning vid bukten. Den skiljedomstol, som avkunnade 1910 års skiljedom, hade emellertid otvivelaktigt rätt i att den ej kunde göra anspråk på någon allmän folkrättslig giltighet (se härom UD:s publikation Till frågan om gränsen för Sveriges territorialvatten, ss. 77 ff., 101 ff.). Svenska regeringen bestred också i olika sammanhang, bl. a. vid Haagkonferensen, att någon folkrättsregel om maximividd för »territoriella» bukter existerade, och på samma ståndpunkt ställde sig Högsta domstolen i fallet »Heinrich Augustin» (1927, se nyssnämnda publikation).

Som ett slags följdföreteelse till de olika lärorna om maximividd för territoriella bukter kan man betrakta läran om »historiska bukter». Med denna mycket omdiskuterade lära, som ännu vid 1958 års Genèvekonferens ansågs kräva en ny utredning, förhåller det sig enligt mitt förmenande på följande sätt. Innan påståendena och förslagen om maximividd för bukter framkommit skilde sig de bukter, som nu betraktas som »historiska», icke på något sätt från vilka andra bukter som helst. Alla bukter, som icke voro alltför öppna och vida (utan att detta villkor var närmare fixerat), ansågos ingå i statens territorium (som inre vatten, för så vitt någon åtskillnad gjordes mellan inre vatten och territorialhav). När så läran om maximividd för territoriella bukter utbreddes inom doktrinen och tycktes ha utsikter att vinna fast fot genom konventioner och kodifikationsförslag, visade det sig att åtskilliga bukter, som alltid ansetts i sin helhet ingå som beståndsdelar av vederbörande stats territorium, voro så vida att de måste falla utanför den kategori av bukter, som enligt den nya läran voro territoriella. De skulle komma att bestå av fritt hav utanför det till vanligt avstånd från stranden beräknade territorialhavet. Respektive strandstaters domstolar och myndigheter fortsatte emellertid att tillämpa den traditionella uppfattningen om dessa bukters territorialitet, som deras regeringar jämväl voro intresserade av att upprätthålla. De författare, som gjorde gällande att det fanns en maximividd för territoriella bukter, liksom de kodifikationsförslag, som upptogo en dylik maximividd, måste ta hänsyn till detta förhållande och erkänna ifrågavarande bukter som undantag från den allmänna regeln. Undantagen förklarades bero på en dokumenterad gammal hävd, och bukterna voro så-

ledes »historiska». Vilka bukter som på detta sätt blevo historiska, kunde bero på allehanda skäl: å ena sidan den tillfälliga omständigheten att en bukt blivit föremål för ett domstolsutslag, en traktatbestämmelse eller någon annan offentlig-rättslig manifestation som visade att de tidigare ansetts i sin helhet vara »territoriella», å andra sidan vilken maximividd för territoriella bukter man ville uppställa som allmän regel: om denna sattes till 6 mil, blevo bukter av mer än 6 mils vidd »historiska», om den sattes till 10 mil blevo bukter av mer än 10 mils vidd historiska osv. Om Genèvekonventionens bestämmelse om 24 nautiska mils maximividd för territoriella bukter blir allmänt godtagen, upphöra alla bukter som ha mindre än 24 mils vidd att vara »historiska», även om de hittills ansetts som sådana. De falla nu under den allmänna regeln. Om ingen hade tänkt på att uppställa någon regel om en viss maximividd för territoriella bukter, skulle man aldrig hört talas om »historiska bukter».

Den ovan refererade folkrättsliga diskussionen angående baslinjernas längd vid bukter är som sagt numera av övertvägande historiskt intresse sedan 1958 års Genèvekonvention givit en precisering av de geografiska förutsättningarna för att en bukt må betecknas som inre vatten. I konventionens art. 7 säges i detta avseende i korthet följande: 1. Artikeln avser endast bukter vilkas kuster tillhöra en och samma stat. (Detta har alltid ansetts vara en förutsättning för att en bukt skall vara inre vatten.) 2. En bukt måste vara en tydlig inskärning, som tränger in i landet till ett djup, som står i sådant förhållande till vidden vid mynningen att den innefattar av land omslutet vatten och inte bara är en inbuktning i kusten. En inskärning skall icke betraktas som en bukt så vida inte dess yta är lika stor som eller större än en halvcirkel vars diameter är en linje dragen över inskärningens mynning. (3.) 4 och 5. Vattnet innanför en linje av högst 24 mils längd, dragen över buktens mynning, om dennas vidd ej överstiger 24 mil, och eljest inne i bukten, skall anses som inre vatten.

Dessa bestämmelser återfinnas endast delvis i redan gällande folkrätt, och konventionen är som sådan endast bindande för de stater som ansluta sig till densamma. Men man torde ha anledning att räkna med att en stat, som vid uppdragandet av sin territorialgräns och gränserna för sina inre vatten följer konventionens bestämmelser, knappast riskerar att mötas av protester eller att få sin ståndpunkt underkänd av internationell domstol. Konventionens bestämmelser äro för övrigt i denna punkt tämligen acceptabla. Man återfinner regeln att bukter måste tränga in i landet till ett djup som står i rimlig proportion till vidden vid mynningen, kompletterad med en regel att buktens yta måste stå i viss proportion till vidden vid mynningen. Man har fastställt en viss maximividd för bukter, eller delar av bukter, som skola anses som inre vatten, men denna maximividd är så generöst tilltagen, 24 nautiska mil, att den måste anses fylla alla rimliga anspråk, i synnerhet som bestämmelsen kompletteras, i punkt 6, av det sedvanliga förbe-

hållet för »historiska bukter». För övrigt gälla bestämmelserna inte för bukter belägna inom ett skärgårdsområde.

I ovanstående översikt av bukternas folkrättsliga ställning genom tiderna framstår ett drag särskilt tydligt, nämligen det bestämmande inflytande som utövats av »sakens natur», det vill i detta fall säga buktens natur av inre vatten i geografisk mening. Liksom andra inre vatten ingår bukten i landområdet med resultat att någon genomfartsrätt för främmande fartyg icke där existerar och att territorialhavet beräknas med utgångspunkt från dess mot havet vettande yttergräns. Men om så är fallet, om med andra ord de folkrättsliga reglerna om bukter icke anknyta sig till namnet eller begreppet »buktt» utan till buktens egenskap av inre vatten, så bör detsamma som gäller om bukter gälla andra i kustlinjen belägna inre vatten, dvs. skärgårdsvatten, som likväl varit praktiskt taget okända för folkrättsdoktrinen utanför de skandinaviska länderna. Vattnen inne i skärgårdarna äro omslutna av land lika väl som bukterna, och vad som sagts om dessa, nämligen att strandstatens intresse av kontroll över vattenområdet är större i fråga om bukterna än i fråga om öppna sjön, och att omvänt främmande fartyg icke nödvändigtvis behöva begagna dem för genomfart såsom är fallet med öppna sjön, gäller i minst lika hög grad om skärgårdarna som i fråga om bukterna.

Att skärgårdsvattnen varit underkastade Sveriges statsmakt i lika hög grad som landområdet är förmodligen en urgammal uppfattning, liksom att det där ej funnits någon genomfartsrätt för främmande fartyg. Från 1600-talet finnas ett antal förordningar innehållande förbud för främmande fartyg att fara i skärgården annat än med begagnande av vissa farleder eller utan begagnande av lots, förbud som voro föranledda av hänsyn till tullkontroll, militära säkerhetsskäl osv. (Se *Gihl*, Gränsen för Sveriges territorialvatten I, ss. 207 ff., 210 ff.).

Någon anledning att vid de inre vattens yttergränser draga upp baslinjer som utgångspunkt för territorialhavets beräkning fanns knappast förrän man började räkna territorialhavet till ett i visst mått bestämt avstånd från kusten. När detta för första gången skedde, nämligen i ett Kungl. brev den 9 oktober 1758, sades i detta att »en distans av tre mil från svenska vallen ut i öppna havet hör ostridigt räknas för Sveriges dominium». Vad som här fastställdes var yttergränsen för Sveriges territorialhav, som sålunda bestämdes till ett avstånd av tre tyska, eller 12 nautiska mil från kusten. Ingenting säges om rätta baslinjer eller dylikt, men det är tydligt att det svenska territorialhavet tänkes utgöras av öppen sjö och att med »svenska vallen», som är utgångspunkt för beräkningen, menas skärgårdens ytterlinje. I det aktstycke, vari den nuvarande svenska fyramilsgränsen först fastställdes som neutralitetsgräns, K. Maj:ts den 28 maj 1779 utfärdade instruktion för den till svenska handelns och sjöfartens fredande utgående eskadern förklarades att »vårt dominium sträcker sig en sjö- eller så

kallad tysk mil utom de yttersta överbattensklippor och skär, inom vilka ingen fiendlighet tillåtes». Härav framgår att det vatten, som ligger innanför de yttersta skären, icke inräknas i det avstånd från kusten av en tysk mil, eller fyra nautiska mil, som utgör Sveriges territorialgräns.

I Kungl. kungörelsen den 20 december 1912 angående Sveriges neutralitet och den samma dag utfärdade kungörelsen om främmande örlogsfartygs tillträde infördes likalydande definitioner på »svenskt inre territorialvatten» (inre vatten). Därmed skulle enligt dessa definitioner förstås »hamnar, hamninlopp, redder och vikar ävensom vatten beläget emellan och innanför öar, holmar och skär, som icke ständigt av havet översköljas». Den nya tillträdeskungörelse, som utfärdades den 21 november 1925 (nr 467) hade en något annorlunda definition. Med »inre svenskt territorialvatten» förstås där: a) svenska insjöar, vattendrag och kanaler, b) svenska hamnar, hamninlopp och vikar samt c) de delar av svenskt territorialvatten som äro belägna innanför och emellan svenska öar, holmar och skär, som icke ständigt av havet översköljas». Skillnaden mellan denna definition och de föregående var icke av någon väsentlig betydelse. Att »redder» försvunnit ur definitionen var en förbättring, eftersom det är högst tvivelaktigt om redder som sådana äro inre vatten. Att vattnet i skärgårdarna betecknas som delar av »svenskt territorialvatten» sammanhänger naturligtvis med den terminologi, enligt vilken inre vatten över huvud taget, även insjöar och vattendrag, benämnas »inre (svenskt) territorialvatten». I samtliga dessa författningar gjordes undantag för Öresund, där endast hamnar och hamninlopp sades vara inre svenskt territorialvatten. Någon bestämmelse om Sveriges territorialgräns eller utsträckningen av dess territorialhav förekom ej i dessa kungörelser, något som åtminstone för neutralitetskungörelsens del kan förklaras av att territorialgränsen där var av relativt ringa vikt, då endast inre vatten fick stängas för de krigförandes örlogsfartyg. Genom territorialhavet skulle de däremot äga passera, men naturligtvis icke där företaga några krigshandlingar.

Fullständiga bestämmelser om det svenska sjöterritoriet med angivande både av dess utsträckning och utgångspunkten för territorialhavets beräkning fick man först i 1927 års tullstadga (nr 391). I denna talas visserligen om »Sveriges tullområde», men då detta säges utgöra svenskt territorium äro bestämmelserna om tullområdet tillika bestämmelser om statsterritoriets utsträckning eller åtminstone minimimåttet för denna. (Formuleringen tillåter i och för sig den tolkningen att statsterritoriet kan vara större, men icke mindre, än tullområdet). Tullområdet säges omfatta: a) rikets landområden, b) insjöar, vattendrag och kanaler inom riket, c) vid rikets kuster belägna hamnar, hamninlopp och vikar ävensom i övrigt till saltsjön hörande vatten, vilka äro belägna innanför och mellan de utmed kusterna liggande öar, holmar och skär, som icke ständigt översköljas av havet, samt d) de till saltsjön hörande vatten vilka sträcka sig intill ett av-

stånd av fyra nautiska mil, eller 7 408 meter, från rikets landområden eller från linjer, som mot havet bilda gräns för de andra under c) nämnda vattnen. (Härtill komma speciella bestämmelser rörande gränsvatten.) Om man jämför denna bestämmelse med tidigare citerade kungörelser och även tar »sakens natur» i betraktande, så finner man lätt, att de under b) och c) nämnda vattnen äro inre vatten. Dessa innefatta således utom insjöar etc. också i kustlinjen belägna (»till saltsjön hörande») vatten, nämligen hamnar, hamninlopp och vikar samt vatten belägna innanför och emellan vid kusten belägna öar, holmar och skär, varmed tydligen i främsta rummet åsyftas skärgårdsvatten men även annat vatten som kan sägas ligga innanför svenska öar, såsom Kalmarsund. Härmed i sak överensstämmande bestämmelser återkommo sedan i en rad andra svenska författningar, såsom 1938 års neutralitetskungörelse (nr 187), en kungörelse 21 oktober 1938 (nr 626) om ändring i tillträdeskungörelsen, kungörelsen den 9 februari 1945 angående sjötrafiken inom svenskt territorialvatten (nr 31) (numera ersatt av kungörelsen den 25 maj 1962, nr 267, med särskilda bestämmelser för sjötrafiken) och slutligen sjötrafikförordningen den 18 maj 1962 (nr 150). I den sistnämnda betecknas de ifrågavarande vattenområdena som »svenskt farvatten», i 1945 års kungörelse som »svenskt territorialvatten», men någon skillnad är icke därmed åsyftad.

Innebörden av dessa bestämmelser är att det fyra nautiska mil breda svenska territorialhavet beräknas med utgångspunkt icke bara från rikets landområden, inklusive öar etc., utan även från yttergränserna för i kustlinjen belägna inre vatten, såsom vikar, skärgårdsvatten etc. — en naturlig konsekvens av att dessa vatten såsom inre vatten ingå i landområdet och därför även rättsligt äro assimilerade med detta. Denna metod för territorialhavets beräkning är icke bara naturlig utan den enda möjliga. Om man skulle dra baslinjer för territorialhavet innanför det inre vattnets yttergräns skulle man få ett vattenområde som vore på en gång territorialhav och inre vatten och följaktligen underkastat inbördes oförenliga folkrättsliga regler. Om man återigen drar baslinjer utanför det inre vattnets yttergräns får man ett vattenområde som varken är territorialhav eller inre vatten och som är juridiskt odefinierbart. Utgångspunkten måste därför sammanfalla med de inre vattens yttergränser, där sådana vatten finnas i kustlinjen. När de svenska författningarna förklara att det yttre territorialvattnet (territorialhavet) skall beräknas med utgångspunkt från linjer, som utåt havet bilda gräns för inre vatten, konstatera de alltså ett förhållande som förelåg redan före författningarnas tillkomst och som skulle föreligga även om författningarna icke blivit utfärdade. De inneburo således icke någon rättslig nyskapelse.

Man kan fråga sig hur en dylik över huvud taget skulle vara möjlig. I vad mån kan en stat bestämma över utgångspunkten för sitt territorialhav? Utgångspunkten skall ju vara »kusten» och kustens sträckning är ett natur-

faktum, som knappast kan påverkas av lagar och förordningar. Att utgångspunkten i vissa fall utgöres av yttergränserna för vattenområden i stället för av landområden beror på att dessa vattenområden utgöras av inre vatten, vilka som sådana ingå som beståndsdelar av landområdet, och deras yttergränser ingå i kustlinjen. Staten kan ju inte genom ett dekret ändra kustens riktning när den utgöres av en sammanhängande relativt rät och slät landkontur, skall den då kunna ändra kustlinjen då däri ingår inre vatten? Kusten är, par définition, det ställe där land och hav mötas, och en aldrig så allsmäktig stat kan väl ej göra efter det konststycke, som utfördes på tredje skapelsedagen, då land och hav skildes åt. Inte heller kan den i förordningsväg förvandla öppen sjö till inre vatten, ty den kan ju inte förändra geografin. Landkonturen kan förändras genom byggandet av t. ex. en hamnpir eller genom utfyllnader intill stranden, men eljest förefaller det som om kustens sträckning endast skulle kunna förändras genom naturtilldragelser, genom sekulära höjningar och sänkningar, genom jordbävningar och vulkanutbrott o. dyl.

Endast i ett fall har en baslinje för det svenska territorialhavet direkt fastställts genom en Kungl. förordning, och detta är ett mycket speciellt fall, nämligen territorialgränsens sträckning närmast gränsen mot Norge. Sedan denna fastställts genom skiljedomen i Grisbådatvisten 1909 utfärdades den 4 juli 1910 en Kungl. kungörelse (nr 75) angående tillämpningen av kungörelsen den 5 maj 1871 angående det område inom vilket fisket på Sveriges västkust är rikets inbyggare uteslutande förbehållet. Det heter däri att 1871 års kungörelse skall så förstås att ifrågavarande område anses, med iakttagande av den i skiljedomen bestämda gränsen, sträcka sig utåt havet en geografisk mil från land eller ytterst från svenska kusten belägna skär, som icke ständigt av havet översköljas, eller från den svenska delen av en i skiljedomen återopad linje, som sammanbinder det svenska skäret Stora Drammen med det norska skäret Hejeknubb. Motsvarande bestämmelser infördes genom en kungörelse den 21 augusti 1924 (nr 397) i fråga om vad som i dåvarande tullstadga benämndes svenskt farvatten och sedermera i 1927 års tullstadga i fråga om det svenska tullområdet. Bestämmelsen är märklig därför att baslinjen i detta fall är dragen mellan punkter belägna i två olika länder, något som torde vara minst sagt ovanligt men som i detta fall måhända kan motiveras av att ifrågavarande kuststräcka en gång tillhört ett och samma land.

Åtskilliga andra stater har redan före 1958 års Genèvekonferens i lagstiftningsväg fastställt linjer dragna mellan vid kusten belägna öar som utgångspunkt för territorialvattnet (se *Evensen*, i Genèvekonferensens Document préparatoire nr 15). I många fall framträdde därvid en tendens att för dessa baslinjer tillämpa en maximilängd motsvarande dubbla territorialhavsbredden, varvid man torde avsett att följa en åsikt som framträtt i doktrinen i fråga om den linje, som skulle mot havet avgränsa det

inre vattnet i bukter och i ögrupper. Denna tendens framträder klart i Finland (lag den 18 augusti 1956), där baslinjernas maximilängd sattes till dubbla territorialhavsbredden, således 8 nautiska mil, och förmodligen går den också igen i Jugoslavien (maximilängd av 12 mil åtminstone vid bukter enligt lag av 1 december 1948), i Saudarabien och i Egypten (12 mil enligt lagar av resp. 28 maj 1949 och 18 januari 1951). Någon maximilängd har aldrig erkänts av Sverige och tillämpades icke heller å de linjer som 1934 uppdrogos på de s. k. tullkorten. Dragningen av dessa linjer avsåg utslutande att följa den i åtskilliga svenska författningar uttalade grundsatsen att de linjer, som utåt havet bilda gräns för inre vatten, skola vara utgångspunkt för territorialhavets beräkning. Linjerna äro emellertid genomgående tämligen korta (högst 13 nautiska mil). I Danmark, där genom författningar rörande främmande örlogsfartygs tillträde (senast 25 juli 1951), fjordar och vatten belägna mellan danska öar förklarades för inre vatten och avsevärda vattenområden mellan de danska öarna gjordes till stängda farvatten, räknar man tydligen icke heller med någon maximilängd. I fråga om fiske har Danmark emellertid tillämpat Nordsjökonventionens regel om 10 nautiska mils maximilängd för baslinjer vid danska bukter.

Av största intresse är den norska lagstiftningen i ämnet, dels för att den har sina rötter tämligen långt tillbaka i tiden, dels därför att den med Haagdomstolens dom den 18 december 1951 som mellanhand kom att utöva avgörande inflytande på Genèvekonventionens bestämmelser i ämnet.

Början till denna lagstiftning gjordes med Kungl. resolutionen den 16 oktober 1869, varigenom en enda baslinje om 25,9 nautiska mils längd dragen mellan de utanför kusten liggande öarna Storholmen och Svinö gjordes till utgångspunkt för beräkningen av det fyra nautiska mil breda territorialhavet utanför Söndmöre fögderi. Anledningen till denna åtgärd var, att starka klagomål framkommit från kustbefolkningen därstädes över att utländska (svenska) fiskare de senaste åren börjat deltaga i det mycket givande fisket å vissa utanför kusten belägna grund, vilket fiske kustbefolkningen sedan urminnes tid betraktat mer eller mindre som sin egendom och varav den var beroende för sitt levebröd. Kustbefolkningen krävde alltså att myndigheterna skulle vidtaga åtgärder för att utestänga utländska fiskare från dessa fiskegrund och det var för att tillmötesgå dessa krav som nyssnämnda förordning utfärdades. Samma sak upprepades tjugo år senare, då krav på den norska fiskegränsens utflyttning framfördes av den längre norrut i Romsdals amt boende kustbefolkningen. Detta resulterade i utfärdandet av Kungl. resolutionen den 9 september 1889, varigenom en sammanhängande rad av fyra baslinjer om 14,7 resp. 7, 23,6 och 11,6 nautiska mil drogs från Storholmen, som är den nordligaste punkten på den 1869 dragna linjen, till den yttersta av Jevleholmarna. (Om denna lagstiftning se Indstilling fra Sjøgraensekommissionen av 1911, I, Almindelig del, s. 1 f., 11 ff.). Det är att märka att kustbefolkningen, i syfte att de fiskegrund där de av ålder

utövat fiske skulle dras in innanför territorialgränsen, i båda fallen begärt att gränsen skulle dras längre ut till sjöss än som genom resp. resolutioner blev fallet, men att norska regeringen av folkrättsliga skäl icke ansåg sig kunna tillgodose dessa önskemål i vidare mån än som skedde. Norska regeringen ansåg sig således icke ha fria händer vid fastställandet av territorialhavets baslinje, utan den såg sig bunden av vissa folkrättsliga regler. Syftet med de båda förordningarna var otvivelaktigt att åt kustbefolkningen reservera vissa givande fiskegrund, där den av ålder drivit fiske, men Indredepartementet framhöll i sitt yttrande 1869, att den omständigheten att norska fiskare av ålder utan intrång av främmande fiskare bedrivit fiske på utanför norska kusten liggande fiskegrund icke var tillräcklig för att göra dessa fiskegrund till norskt territorium, och 1889 förklarade vederbörande norska myndighet att den av ortsbefolkningen påyrkade baslinjen skulle komma att ligga alltför långt utanför de yttersta holmarna och skären. Ehuru uttrycket »inre vatten» icke uttryckligen förekommer i sammanhanget, var hindret för accepterande av de från ortsbefolkningens sida påyrkade baslinjerna efter allt att döma att de gick över öppen sjö. Även de punkter, som faktiskt kommo till användning för baslinjernas uppdragande, lågo tämligen långt från fastlandskusten, men mellan dem och fastlandet lågo en mängd öar och skär. Baslinjerna drogos således på utsidan av ett skärgårdsområde. I Norge har man alltid gjort gällande att resolutionerna av 1869 och 1889 helt enkelt innebar tillämpning av de för Norges territorialgräns grundläggande dokumenten, Kungl. resolutionen den 22 februari 1812 och den i anslutning därtill avlåtna kanslipromemorian av den 25 februari 1812, vari det säges, att »vår territorialhöghets gräns till sjöss» räknas till den sedvanliga sjömilens (4 nautiska mils) avstånd från den yttersta ö eller holme, som icke ständigt översköljes av havet.

Genom en Kungl. resolution av den 12 juli 1935 fastställdes som utgångspunkt för den norska fiskegränsen i Nord-Norge en serie av 47 baslinjer, börjande vid Norges nuvarande gräns mot Sovjetunionen och slutande vid en punkt strax söder om Västfjordens mynning. Den längsta av dessa baslinjer, dragen över det s. k. Lopphavet, har en längd av 44 nautiska mil, linjerna över Varangerfjordens och Vestfjordens mynningar äro 30, resp. 40 nautiska mil långa, av de övriga baslinjerna är en, vid Sværholthavet, 38,6 mil lång, under det att de flesta håller sig mellan ca 15 och 20 nautiska mil. Resolutionen inleddes med en motivering som tyder på att man väntade sig att den icke skulle bli oemotsagd. Det säges däri att den utfärdats 1) på grundval av gammal nationell hävd, 2) i motsvarighet till de geografiska förhållandena längs den norska kusten, 3) till skydd för den i den nordligaste delen av landet bosatta befolkningens vitala intressen och 4) i överensstämmelse med de tidigare resolutionerna av 1869, 1881 och 1889 (av dessa avsåg 1881 års författning en över Varangerfjordens mynning dragen baslinje). Det var 1935 års resolution om fiskegränsen i Nord-Norge som

gav upphov till tvisten mellan Storbritannien och Norge, som avgjordes av Haagdomstolen den 18 december 1951.

I denna motivering är det en punkt som förtjänar att särskilt uppmärksammas, nämligen den som talar om kustbefolkningens vitala intressen. Om dessa haft någon självständig betydelse för gränsdragningen, så måste detta betyda att territorialgränsen av hänsyn till kustbefolkningens intressen dragits annorlunda än eljest skulle ha skett, förmodligen på så sätt att territorialgränsen dragits längre ut i syfte att åt kustbefolkningen trygga ensamrätt till fiske längre ut från kusten.

Man kan då fråga sig: i vad mån kan en stat utvidga sitt territorialhav för att tillgodose sina ekonomiska intressen, t. ex. genom att reservera ett i havet beläget fiskeområde åt sina egna inbyggare? Det är klart att den alltid kan göra detta i den mån den över huvud taget har frihet att utvidga sitt territorialhav. Om frågan om territorialhavets utsträckning står öppen, om det t. ex. gäller att vid en internationell konferens träffa bestämmelser om territorialhavets utsträckning, kan man göra gällande att en vidare utsträckning bör ges åt territorialhavet, eller åt vissa staters territorialhav, för att skydda kustbefolkningen i utövning av dess fiskerinäring. Att driva en dylik ståndpunkt är i alla händelser fullt legitimt. Likaså är det klart, att om staten har frihet att inom vissa gränser, t. ex. intill ett maximum av sex mil, bestämma utsträckningen av sitt territorialhav, så kan den alltid begagna sig av denna möjlighet för att tillgodose befolkningens behov. Det är alltså territorialhavet det här är fråga om. Däremot förefaller en utvidgning av de inre vattnen vara en mindre lyckad metod att främja detta syfte. Förutsatt att, såsom är naturligt, utgångspunkten för territorialhavet redan är satt vid de inre vattens faktiska gränser, så ligger den där den ligger och det är ingenting att göra åt saken. Staten kan inte genom ett dekret göra öppen sjö till inre vatten. För det första är detta fysiskt omöjligt, och för det andra sammanhänger de till respektive slag av vattenområden anknutna rättsreglerna allt för nära med deras fysiska beskaffenhet för att staten skulle kunna ändra dem, när den inte kan ändra geografien. Den viktigaste rättsliga skillnaden mellan territorialhav och inre vatten är ju att främmande fartyg ha rätt till oskadlig genomfart genom territorialhavet men icke genom inre vatten. Men genomfartsrätten genom territorialhavet beror på att detta är öppen sjö, icke på att det i egenskap av territorialhav är underkastat strandstatens herravälde, och frånvaron av genomfartsrätt i de inre vattnen beror på att dessa äro geografiskt så nära förbundna med landområdena att där intet utrymme finnes för någon genomfartsrätt. Gränsen mellan inre vatten och territorialhav är en fysisk gräns, medan gränsen mellan territorialhav och fritt hav är en imaginär gräns, som icke kan eller bör utgöra något hinder för sjötrafiken, vilken däremot inte nödvändigtvis behöver söka sig in i de inre vattnen i genomfartssyfte. Den folkrättsliga regeln om främmande fartygs rätt till genomfart genom

territorialhavet kan alltså formuleras så: alla nationers fartyg ha rätt att befara öppna sjön, även där denna är underkastad strandstatens herravälde. Strandstaten är alltså folkrättsligt förhindrad att utsträcka den för inre vatten gällande regimen till vattenområden som är öppna sjö.

Ser man på sakens andra och här mest aktuella sida, nämligen de inre vattnens användning som utgångspunkt för territorialhavets beräkning, så finner man att även här, som tidigare tillräckligt framhållits, de geografiska faktorerna är avgörande. Det är emedan de inre vattnen ingå i landområdet och deras yttergränser således ingå i kustlinjen, som dessa yttergränser äro baslinjer för territorialhavet. Det är kanske teoretiskt icke omöjligt att dra imaginära linjer genom öppna sjön och beräkna territorialhavets utsträckning därifrån, men denna möjlighet är totalt främmande för det allmänna föreställningssättet. Så länge som territorialhavet betraktats som ett strandstaten omgivande vattenområde av en viss bredd har territorialgränsen betecknats som ett visst avstånd från *kusten*, och att de inre vattnen härvid kommit med som utgångspunkt beror på att deras yttergränser ingå i kustlinjen. Linjer uppdragna i öppna sjön kunna aldrig betecknas som »kusten», och något sådant har man veterligen aldrig tänkt sig. Härtill kommer en svårighet, nämligen frågan vilken karaktär som bör tillmätas det mellan de i öppna sjön dragna baslinjerna och den verkliga kusten liggande vattenområdet. Det är inte inre vatten, eftersom det är öppen sjö, och det är förmodligen inte heller territorialhav, eftersom territorialhavet beräknas med utgångspunkt därifrån. Om det skulle betecknas som territorialhav får man ett territorialhav av varierande bredd, eftersom det måste sammanläggas med det till vanlig bredd beräknade territorialhavet.

Man kan också fråga sig: varför skulle en strandstat, vars kust är inskuren av vikar och omgiven av skärgårdar, ha rätt att tillgodose sin kustbefolknings intressen genom att dra baslinjer för territorialhavet ute i öppna sjön, då ingen ens ifrågasatt att en dylik möjlighet skulle förefinnas för en stat som har en slät och jämn kustlinje? Frågan bör rimligen besvaras så, att någon dylik rätt för den förstnämnda staten förefaller minst sagt svår att motivera. Hur har då den idén över huvud taget uppkommit, att en sådan stat skulle kunna använda baslinjernas dragning för att dra sin territorialgräns längre ut från land än som skulle framgå av de rent geografiska faktorerna? Om de geografiska faktorerna äro avgörande är ju utgångspunkten för territorialhavets beräkning given i naturen, och alltså entydigt bestämd. Så ter sig saken i alla de svenska författningar, som helt enkelt förklara att territorialhavet beräknas med utgångspunkt från linjer som utåt havet bilda gräns för inre vatten, och de på de s. k. tullkortens uppdragna linjerna avse icke att införa något nytt. Något liknande gällde förmodligen om de baslinjer som uppdrogos i åtminstone de tidigare norska förordningarna av 1869 och 1889. Likaså får man antaga, att de ovannämnda stater som vid uppdragandet av baslinjerna tillämpade en maximigräns, t. ex. av

dubbla territorialhavsbredden, avsågo att hålla sig till vad som förmenades vara av folkkrätten uppställda regler angående inre vatten. I intet av dessa fall tycks baslinjernas dragning varit beroende på staternas fria val.

Man kan då fråga sig: vilket ändamål tjäna då alla dessa förordningar?

Härpå torde man kunna svara följande. Utgångspunkterna för territorialhavets beräkning är visserligen i *princip* entydigt bestämd, men i praktiken förhåller det sig icke alldeles på det sättet. Det är i många fall icke fullt klart var gränsen går mellan inre vatten och öppen sjö. Det kan t. ex. tänkas att det någon gång — på goda grunder — råder olika meningar om var en bukts mynning ligger. Och vidare: vi vet att mycket vida och öppna bukter äro öppen sjö, och smala bukter och vikar äro inre vatten. Det är ej alltid lätt att säga, om en bukt är »smal» eller om den är »vid och öppen». En bukt kan vara vid och öppen i sin yttre del, men smal i en inre del. Var går gränsen? Dessa spørsmål ha givit anledning till uppställande av regler om maximilängd för baslinjer vid bukter, såsom i tidigare förslag om 10- eller 12-milslängder, och numera i Genèvekonventionen en 24-milslängd. Dessa mått äro en smula artificella, men åtminstone 24-milslängden är kanske en nyttig utväg att komma till rätta med problemet.

Men samma problem kan naturligtvis också framträda där skärgården och öppna sjön mötas. Att vatten som ligga »innanför svenska öar och skär» och som därför äro omgivna av land på alla sidor äro inre vatten förefaller klart, men hur förhåller det sig med vatten som ligga »mellan svenska öar och skär», om vattenområdet på en sida ligger öppet utåt havet? Man får då en formation som närmast liknar en bukt eller en vik, och det ligger nära till hands att på dessa vattenområden tillämpa samma betraktelsesätt som på bukter, dvs. de äro inre vatten om de äro smala men öppen sjö om de äro vida och öppna. Men då uppstå naturligtvis gränsfall. Skall man då i fråga om sådana utåt havet öppna områden, som väl i Sverige ofta betecknas som fjärdar, tillämpa samma kriterier som i fråga om bukter, bl. a. att det djup vartill de intränga i landet, dvs. i detta fall i skärgården, måste vara relativt stort i förhållande till bredden vid mynningen? Eller kan man anse att även relativt breda fjärdar, som ligga inom ett och samma skärgårdsområde, tillhöra skärgården och följaktligen äro inre vatten? Och i så fall: hur skall man bedöma frågan, huruvida en sådan fjärd ligger inom ett skärgårdsområde eller skiljer två olika skärgårdsområden? I det konkreta fallet torde på dessa frågor stundom flera olika men var för sig ungefär lika riktiga svar kunna givas. Vi erinra oss Haagdomstolens uttalande i den norsk-engelska fiskegränstvisten, att i Norge icke fastlandets kust är skiljelinje mellan hav och land, utan den verkliga kusten är skärgårdens ytterlinje. Det samma gäller naturligtvis om andra länder än Norge som äro omgivna av skärgårdar. Men inte heller vid skärgårdens ytterlinje är gränsen mellan hav och land, eller mellan öppen sjö och inre vatten, alltid fullt klar. När man befinner sig i *havsbandet* med dess otaliga kobbar och skär och ste-

nar, som ibland höja sig över, ibland ligga under vattenytan, kan det mycket väl tänkas att man är osäker om, huruvida man befinner sig innanför eller utanför skärgårdens ytterlinje. Det är alltså tänkbart, att yttergränserna för de inre vattnen (som tillika äro baslinjer för territorialhavet) kunna dragas på olika sätt, utan att det ena sättet med bestämdhet kan sägas vara riktigare än det andra, eller utan att något av dessa sätt med bestämdhet kan sägas vara oriktigt. Man kan t. ex. dra en linje från ett skär till närmast liggande skär, från detta vidare till närmaste skär osv. På detta sätt får man förmodligen en tämligen taggig zig-zaglinje. Man kan också från ett skär dra en linje som hoppar över det närmaste skäret och går till ett mera avlägset osv. eller en linje som hoppar över två eller flera skär och går till ett ännu mera avlägset osv. På detta sätt får man efter omständigheterna kortare eller längre baslinjer, en serie baslinjer som är mera tandad eller rakare och jämnare osv., men i samtliga fall komma de innanför linjerna liggande vattnen att ligga »emellan» svenska öar, holmar och skär och vara inre vatten. Vid uppdragandet av de linjer, som på de s. k. tullkorten från 1934 betecknas som gräns för »inre territorialvatten», eftersträvade man att inom dessa linjer innesluta sådana vattenområden som obestridligen voro inre vatten, men det är tänkbart att linjerna kunna dragas på annat sätt utan att de innanför liggande vattenområdenas karaktär av inre vatten går förlorad.

Av ovanstående resonemang följer, att ehuru »inre vatten» är ett rent geografiskt begrepp och de inre vattnens gränser föreligga i naturen, så äro dessa gränser icke alltid entydigt bestämda. Strandstaten har i enlighet härmed en viss, naturligtvis ytterst begränsad, valfrihet vid uppdragandet av baslinjerna för sitt territorialvatten. Det är då rimligt om vid detta val intresse-synpunkter spela in och strandstaten i valet mellan flera var för sig möjliga lösningar stannar vid den lösning som bäst tillgodoser t. ex. dess försvarsintressen, intresset av en effektiv tullkontroll, kustbefolkningens intresse av att fiskevatten utanför kusten reserveras för dess räkning osv. Härom är intet ont att säga så länge de bakom baslinjerna inneslutna vattnen kunna *bona fide* anses som inre vatten. Däremot kan det enligt mitt förmenande inte anses folkrättsligt tillåtet att medvetet dra baslinjerna genom vatten, som vid samvetsgrant bedömande måste anses vara öppen sjö, i avsikt att främja något av de ovan antydda intressena.

Sådan var i alla händelser ställningen fram till havsrättskonferensen i Genève 1958.

Den vid konferensen antagna konventionen om territorialhavet och tilläggszonen löste icke frågan om territorialhavets bredd, men innehöll utförliga bestämmelser om utgångspunkten för territorialhavets beräkning. Denna fråga berörs redan i dess grundläggande bestämmelse. Art. 1. 1, där

det heter: »The sovereignty of a State extends, beyond its land territory and its internal waters, to a belt of sea adjacent to its coast, described as the territorial sea». Det framgår nämligen här att den »kust», intill vilken territorialhavet ligger, innefattar inte bara landområde utan även inre vatten, en uppfattning som ju ganska exakt överensstämmer med de svenska författningarna i ämnet, av vilka ju framgår att territorialhavet skall beräknas med utgångspunkt från rikets landområden samt från de i kustlinjen belägna inre vattens yttergränser. Härmed är frågan om utgångspunkten för territorialhavet i själva verket uttömmande besvarad och det borde inte vara behövt att orda mer om saken, om det bara är klart vad som är inre vatten, vilket det i princip borde vara, eftersom »inre vatten» är ett rent geografiskt begrepp.

Härvid har konventionen dock inte stannat, utan har en del specialbestämmelser rörande särskilda fall: om bukter (art. 7), varom redan har talats, och om hamnar (art. 8) och redder (art. 9), som det inte är anledning att dröja vid. Om öar säges i art. 10, att en ö är ett naturligt landområde omgivet av vatten, som befinner sig ovan vattenytan vid högvatten, och att territorialhavet vid en ö skall beräknas enligt föreskrifterna i föreliggande artiklar. Med »low-tide elevations» skall enligt art. 11 förstås ett naturligt landområde, som befinner sig ovanför vattenytan vid lågvatten men under vattenytan vid högvatten. Ett sådant skär får tagas till utgångspunkt för beräkning av territorialhavet, om det befinner sig på ett avstånd från fastlandet eller från en ö, understigande territorialhavsbredden, eljest icke. Det är klart att en plats, där en »low-tide elevation» befinner sig, kan efter behag betraktas som vatten eller som land, och den i konventionen intagna ståndpunkten är en kompromiss. Enligt svenska författningar skola som bekant »skär som icke ständigt översköljas av havet» utan inskränkning tjäna som utgångspunkt för territorialhavets beräkning.

Den ur svensk synpunkt ojämförligt intressantaste bestämmelsen i konventionen är emellertid art. 4, som handlar om *skärgårdar*. Orsaken till att denna för doktrinen tidigare praktiskt taget okända företeelse nu kommit med är naturligtvis Haagdomstolens dom den 18 december 1951 i den engelsk-norska fiskegränstvisten. International Law Commission framhåller klart, att artikeln (art. 5 i kommissionens förslag) i huvudsak bygger på denna dom, och artikeln kan i själva verket betecknas som en parafra över domen. Beskrivningen över den kust, vars beskaffenhet är förutsättningen för artikelns tillämpning, är hämtad från Haagdomstolens beskrivning av den norska kusten. Artikeln lyder:

»1. In localities where the coast line is deeply indented and cut into, or if there is a fringe of islands along the coast in its immediate vicinity, the method of straight baselines joining appropriate points may be employed in drawing the baseline from which the breadth of the territorial sea is measured.

2. The drawing of such baselines must not depart to any appreciable extent from the general direction of the coast, and the sea areas lying within the lines

must be sufficiently closely linked to the land domain to be subject to the régime of internal waters.

3. Baselines shall not be drawn to and from low-tide elevations unless light-houses or similar installations which are permanently above sea level have been built on them.

4. Where the method of straight baselines is applicable under the provisions of paragraph 1, account may be taken, in determining particular baselines, of economic interests peculiar to the region concerned, the reality and the importance of which are clearly evidenced by a long usage.

5. The system of straight baselines may not be applied by a State in such a manner as to cut off from the high seas the territorial sea of another State.

6. The coastal State must clearly indicate straight baselines on charts, to which due publicity must be given.»

I nära förbindelse med art. 4 står art. 5, så lydande:

»1. Waters on the landward side of the baseline of the territorial sea form part of the internal waters of the State.

2. Where the establishment of a straight baseline in accordance with article 4 has the effect of enclosing as internal waters areas which previously had been considered as part of the territorial sea or of the high seas, a right of innocent passage, as provided in articles 14 to 23, shall exist in those waters.»

Ovan återgivna bestämmelser innefatta åtskilliga dunkla punkter. T. ex. art. 4.2. Enligt detta moment måste baslinjen fylla två villkor: den får inte avsevärt avvika från kustens huvudriktning, och vattenområdet bakom baslinjen måste vara så nära anknutet till landområdet att det kan vara »subject to the régime of internal waters». Men hur går det om dessa båda synpunkter s.a.s. dra åt skilda håll? Och kan ett vattenområde »be subject to the régime of internal waters» om det inte är »internal waters»? Hur förhålla sig över huvud taget de enligt art. 4 dragna baslinjerna till inre vatten? Inre vatten nämns inte i punkt 1 som i stället talar om baslinjernas dragning genom lämpliga punkter, och i punkt 4 införes en ny omständighet, nämligen kustbefolkningens ekonomiska intressen, som göra det möjligt att bortse från de i punkt 2 uppställda villkoren. Härtill kommer den egenomliga bestämmelsen i art. 5, som förutsätter att dragningen av baslinjer enligt art. 4 kan leda till att vatten, som förut varit territorialhav eller till och med fritt hav, förvandlas till inre vatten, något som ger vid handen att baslinjer enligt art. 4 tänkas kunna dragas genom öppen sjö. Dessa egenomligheter göra det nödvändigt att för att förstå art. 4 gå tillbaka till dess ursprung, Haagdomstolens dom i det engelsk-norska fiskerimålet.

Målet gällde den genom 1935 års resolution uppdragna fiskegränsen vid Nord-Norge, vars giltighet gent emot Storbritannien av brittiska regeringen bestritts på den grund att den skulle vara stridande mot folkrätten. Som fiskegränsen ansågs sammanfalla med territorialgränsen gällde målet gränsen för Norges territorialhav, men då England med frångående av sin tidigare intagna ståndpunkt erkände Norges anspråk på en fyramilsbredd för territorialhavet gällde tvisten i själva verket utgångspunkten för territorial-

havets beräkning, de 1935 fastställda baslinjerna. Då det alltid antagits att baslinjerna skulle utgöra gränsen för inre vatten — en synpunkt som även Genèvekonventionen fasthåller — skulle man ha väntat att frågan om vad som på norska kusten var inre vatten skulle ha varit huvudfrågan i rättegången, men egendomligt nog sjönk denna fråga nära nog fullständigt i bakgrunden. Norrmännen ville av lätt insedda skäl helst inte höra talas om inre vatten, och yrkade att man skulle alldeles bortse från frågan om vad som var inre vatten, eftersom gränsen mellan inre vatten och territorialhav saknade betydelse ur fiskesympunkt — en ståndpunkt som förefaller ganska orimlig i betraktande av att territorialhavets bredd var ostridig och territorialgränsen följaktligen uteslutande berodde på baslinjerna. Baslinjerna var ju det primära, som måste bestämma territorialhavets utsträckning, inte tvärtom. Engelsmännen framhöllo, att det norska fiskevattnet bestod av Norges territorialhav, som ostridigt hade en bredd av 4 nautiska mil, vilket enligt en obruten internationell praxis måste räknas från gränserna för dess landområden och inre vatten. »The so-called baselines of its territorial sea are nothing but the limits of the coastal State's land territory and internal waters and, as such, are a cardinal factor in determining the total extent of its exclusive fisheries» (Reply of the U. K. International Court of Justice, Pleadings etc. Fisheries Case, Vol. II, s. 424). Riktigheten av denna ståndpunkt, som ju överensstämmer med de svenska författningarnas samt med art. 1 i Genèvekonventionen, synes svårligen kunna bestridas. Sedan engelsmännen under rättegången uppgivit vissa försök att hävda maximilängden om 10 nautiska mil för baslinjerna vid bukter och mellan skärgårdsöar, synes skillnaden mellan den engelska och den norska ståndpunkten ha reducerat sig till att engelsmännen krävde att utgångspunkten för det 4 mil breda territorialhavet skulle vara kusten i bemärkelse av landområde och i kustlinjen befintliga inre vatten (varvid baslinjerna skulle vara relativt korta), under det att norrmännen krävde godkännande av de 1935 fastställda baslinjerna, som till stor del voro dragna mellan långt ut belägna och långt från varandra liggande skär, varvid enligt engelsmännen mellan baslinjerna och den egentliga kustlinjen uppstodo vattenområden som icke voro inre vatten utan öppen sjö. Norrmännen hävdade att strandstaten vid en skärgårdskust hade tämligen stor frihet vid valet av ändpunkterna för sina baslinjer och således kunde ta hänsyn till andra omständigheter än de rent geografiska, bl. a. till traditioner och intressesynpunkter. Att dessa synpunkter snarare hänförde sig till territorialgränsen än till baslinjerna är ju tydligt. Baslinjerna skulle tjäna syftet att få fram en ur olika synpunkter tillfredsställande territorialgräns. Domstolen tycks ha tagit ett starkt intryck av dessa synpunkter, och domen tyder på att domstolen övervägande intresserade sig för baslinjerna med hänsyn till deras funktion att vara utgångspunkt för territorialhavets beräkning och mycket litet för deras egenskap av att vara yttergränser för inre vatten.

För övrigt präglas domen av domstolens häpenhet inför det dittills okända fenomen som benämnes skärgård och som förmenades påkalla en särskild metod för territorialhavets beräkning. Detta för skärgårdarnas folkrättsliga ställning så betydelsefulla domstolsavgörande kom således att starkt påverkas av doktrinen hittillsvarande totala okunnighet om fenomenet i fråga. Domstolen uttrycker sig på följande sätt:

»Three methods have been contemplated to effect the application of the low-water mark rule. The simplest would appear to be the method of the *tracé parallèle*, which consists of drawing the outer limit of the belt of territorial waters by following the coast in all its sinuosities. This method may be applied without difficulty to an ordinary coast, which is not too broken. Where a coast is deeply indented and cut into, as is that of Eastern Finnmark, or where it is bordered by an archipelago such as the »skjærgaard» along the western sector of the coast here in question, the base-line becomes independent of the low-water mark, and can only be determined by means of a geometric construction. In such circumstances the line of the low-water mark can no longer be put forward as a rule requiring the coast line to be followed in all its sinuosities; nor can one speak of exceptions when contemplating so rugged a coast in detail. Such a coast, viewed as a whole, calls for the applications of a different method. Nor can one characterize as exceptions to the rule the very many derogations which would be necessitated by such a rugged coast. The rule would disappear under the exceptions».

Härtill är att säga att ingen, och icke heller engelsmännen, velat dra en territorialgräns som följde kustens (landkonturens) alla vindlingar och utgjorde en ren kopia av kusten, enligt den metod som *Gidel* betecknat med (och utdömde under) benämningen *tracé parallèle*. När man säger att territorialhavet följer kusten, så menar man en kustlinje som inkluderar land och däri innefattat inre vatten, varvid lågvattensmärket naturligtvis endast föreligger vid land, under det att utgångspunkten vid inre vatten blir dess yttergräns, som får karaktären av en rät baslinje. Beräkningen från en sådan rät baslinje är intet undantag, utan något fullt lika normalt som beräkningen från landområdet, vari ju det inre vattnet ingår som en beståndsdel. Härom vittnar uttryckssättet såväl i art. 1 i Genèvekonventionen som i t. ex. de svenska författningarna. Skillnaden mellan en djupt inskuren och av skärgård omgiven kust som den norska och en rät och slät kust som t. ex. Jyllands västkust är endast att i den sistnämnda i kustlinjen belägna inre vatten äro tämligen sällsynta, under det att de i en skärgårdskust följa tätt på varandra så att man där får en oavbruten följd av räta baslinjer. Sedan kan det ofta bli en omdömesfråga, mellan vilka punkter dessa baslinjer skola dras, hur lång en baslinje bör bli osv., men någon principiell skillnad ligger inte däri. Inte heller är det någon skillnad mellan en norsk fjord, såsom Sognefjorden, och vikar på en annan kust, t. ex. Slätbaken, Jade eller Dollart, i det relevanta avseendet, nämligen att de äro inre vatten. Den norska kustens särprägel i förhållande till andra kuster synes icke vara sådan, att den kräver någon *principiellt* avvikande metod för territorialhavets beräkning.

Domstolen berör därefter den av engelsmännen föreslagna metoden för territorialgränsens beräkning, betecknad som »arcs-of-circle-metoden», av Gidel benämnd »*courbe-tangente*-metoden», och, om jag inte missminner mig, någon gång på svenska betecknad som »uddeprincipen med bågar». Den består däri, att man med alla utskjutande punkter på kusten som medelpunkter drar cirklar med en radie lika med territorialhavsbredden. Man får på det sättet en oavbruten rad av cirkelbågar, varvid de som dragits från de längre in belägna punkterna försvinna bakom de bågar, som dragits från de mest utskjutande punkterna. Åtminstone där det finns inre vatten av något större vidd kommer territorialgränsen tydligen att gå parallellt med en rät linje utåt begränsande det inre vattnet. Hela serien av cirkelbågar utmärkes därav att varje punkt på densamma befinner sig på ett avstånd av territorialhavsbredden från närmaste punkt på kusten. Metoden avvisas något förhastat av domstolen med argumentet att den var ny och icke obligatorisk enligt folkrätten (jmf *Waldock*, *The Anglo-Norwegian Fisheries Case*, *British Yearbook of International Law* 1951, s. 132 ff.). Den rekommenderas emellertid av International Law Commission och överensstämmer med art. 6 i 1958 års konvention.

Domstolen har som synes här hela tiden talat om metoderna för uppdragande av territorialhavets yttergräns och endast ur denna synpunkt berört frågan om inre vatten. Detsamma är förhållandet när domstolen utvecklar sin huvudtes, som föreligger i följande passus:

»The principle that the belt of territorial waters must follow the general direction of the coast makes it possible to fix certain criteria valid for any delimitation of the territorial sea; these criteria will be elucidated later. The Court will confine itself at this stage to noting that, in order to apply this principle, several States have deemed it necessary to follow the straight base-lines method and that they have not encountered objections of principle by other States. This method consists of selecting appropriate points on the low-water mark and drawing straight lines between them. This has been done, not only in the case of well-defined bays, but also in cases of minor curvatures of the coast line where it was solely a question of giving a simpler form to the belt of territorial waters».

Denna passus har vissa punkter, inför vilka man måste sätta frågetecken. Varifrån har domstolen hämtat sin övertygelse att »principen» att territorialgränsen vid skärgårdar skall följa kustens huvudriktning (i motsats till t. ex. den nyss förut behandlade »arcs-of-circle» eller »*courbe-tangente*-metoden») är accepterad av folkrätten? Veterligen har man icke före domstolens dom hört talas om denna princip. Till stöd för sin uppfattning anför den att åtskilliga stater »i syfte att tillämpa denna princip» ansett nödvändigt att tillämpa en metod med räta baslinjer och att de inte mött invändningar från andra makter. Staterna i fråga ha ovan nämnts, men hos ingen av dem finner man att användningen av räta baslinjer mellan vid kusten belägna öar motiveras av nödvändigheten att tillämpa principen om kustens huvudriktning. Den princip som ligger till grund för de räta baslin-

jerna är så vitt man kan se en helt annan, nämligen att territorialhavet skall beräknas med utgångspunkt från i kustlinjen befintliga inre vatten. I de svenska författningarna är denna princip klart uttalad, och efter allt att döma ligger den till grund för de hos vissa andra länder förekommande bestämmelser som begränsa baslinjernas längd till dubbla territorialvattensbredden. Huruvida detta är en lämplig metod att realisera denna tanke förefaller visserligen tvivelaktigt. Med kustens huvudriktning ha dessa bestämmelser i alla händelser ingenting att göra. Inte heller kan man se att räta baslinjer nödvändigtvis behöva bero på den s. k. principen om kustens huvudriktning. De äro ju sedan gammalt välkända särskilt som utgångspunkt för territorialhavets beräkning vid bukter, och omtalas i denna egenskap över allt i folkrättslitteraturen. Men det råder intet tvivel om att skälet för dragande av en baslinje över buktens mynning (eller eventuellt inne i bukten där den smalnar) är buktens egenskap av inre vatten. Med skärgårdar är förhållandet alldeles detsamma.

Undertecknad har i ett arbete (Gränsen för Sveriges territorialvatten, I), som av norrmännen återropades i rättegången, talat om att territorialgränsen vid skärgårdar etc. följer kustens huvudriktning, men jag har aldrig gjort gällande att detta skulle vara en princip, som ligger till grund för territorialgränsens dragning. Jag har ständigt räknat med den princip som förekommer i de svenska författningarna, nämligen att territorialgränsen beräknas från land eller från linjer som utåt havet bilda gräns för inre vatten. Men jag har, närmast för att understryka skillnaden mellan denna princip och den s. k. tracé-parallèle-metoden, som innebär att territorialgränsen följer kustens alla vindlingar, framställt ett antagande, att *resultatet* av den svenska principens användning kommer att bli att vid skärgårdar (den yttre) territorialgränsen kommer att följa kustens huvudriktning. Uttrycket »kusten» är ju så till vida mångtydigt som det kan användas såväl om hela svenska kusten som i fråga om längre eller kortare delsträckor av denna.

På sin väg från Svinesund till Torne älvs mynning ändrar den svenska kusten riktning åtskilliga gånger, och vad som i varje särskilt fall skall anses som »kustens huvudriktning» beror av hur man väljer och avgränsar den kuststräcka, vars riktning man frågar efter. Kusten, utmed vilken territorialhavet ju ostridigt skall sträcka sig, utgöres av fastland eller av öar och skär samt mellan dessa belägna vatten, som äro inre vatten. Om nu, såsom i de svenska författningarna föreskrives, öarna och skären och de inre vattens yttergränser tas till utgångspunkt för territorialhavets beräkning, så kommer förmodligen vid varje särskilt skärgårdsområde territorialgränsen att följa, eller åtminstone icke avsevärt avvika från den *därvarande* kustens huvudriktning, men detta resultat är något sekundärt i förhållande till baslinjernas dragning, och »kustens huvudriktning» är icke någon självständig faktor vid territorialgränsens dragning. Den av Haagdomstolen rekommenderade metoden består i att dra räta baslinjer mellan »lämpliga»

(»appropriate») punkter på kusten. Lämpliga för vad? Synbarligen för att man skall få den önskvärda territorialgränsen, den som följer kustens huvudriktning. Territorialgränsen tyckes sålunda vara det primära och baslinjerna något sekundärt. Men då återstår frågan, hur man skall finna och avgränsa den »kust» eller den kuststräcka, vars huvudriktning skall följas.

Ehuru det närmast ankommer på kuststaten att fastställa baslinjerna finns det, säger domstolen, vissa kriterier enligt vilka man kan bedöma giltigheten ur folkrättslig synpunkt av territorialgränsens dragning.

Den första av dessa synpunkter hänför sig till territorialhavets nära beroende av landterritoriet: det är landet som ger strandstaten dess rätt över vattnet kring dess kuster.

Härav skulle följa att, ehuru staten måste tillerkännas den valfrihet som den kan behöva för att kunna anpassa sin gränsdragning efter praktiska behov och lokala krav, så får baslinjernas dragning icke i avsevärd utsträckning avvika från kustens huvudriktning.

Härtill är att säga att territorialhavet självfallet beror av landområdet och är ett bihang till detta, varav också följer att det på ett eller annat sätt skall följa landkonturen. Men om den geografiska faktorn har denna dominerande roll frågar man sig hur stort utrymme det kan finnas för strandstatens valfrihet vid baslinjernas uppdragande. Detta kan naturligtvis diskuteras, och likaledes förefaller det vara diskutabelt, om den geografiska faktorn verkligen har den innebörden att baslinjerna inte får avsevärt avvika från kustens huvudriktning. Enligt sakens natur skall territorialhavets utgångspunkt vara »kusten», vilken utgöres av landområden och i dessa innefattade inre vatten. De rätta linjer, som utgöra dessa vattens yttergränser och som lika väl som landområdena enligt huvudregeln skola tjäna som utgångspunkt för territorialhavet, ingå således i kusten som delar därav. Vad är det då för mening i att förklara att baslinjerna icke få avvika från kustens huvudriktning, om icke avsikten är att de skola gå *utanför* kusten, således i öppen sjö?

Den andra av domstolens grundläggande synpunkter avser det mer eller mindre nära förhållandet mellan vissa vattenområden och de landformationer som dela eller omgiva dem. Domstolen framhåller med all rätt den synnerliga betydelse, som denna synpunkt har i det föreliggande fallet, och yttrar: »The real question raised in the choice of base-lines is in effect whether certain sea-areas lying within these lines are sufficiently linked to the land domain to be subject to the régime of internal waters». Här behöver man endast sätta frågetecken för uttrycket »to be subject to the régime of internal waters». Menar domstolen att det beror av strandstaten (närmast av det sätt varpå baslinjerna för dess territorialhav dragas), huruvida ett vattenområde skall vara inre vatten? Kan ett vattenområde vara underkastat reglerna för inre vatten om det inte är inre vatten? Och om domstolen inte menar detta, varför säger den inte att de innanför linjerna lig-

gande vattenområdena måste *vara* inre vatten? Om domstolen sagt detta, hade den obestriddigen befunnit sig i överensstämmelse med folkrätt och internationell praxis, och den hade knappast behövt överbetona den norska kustens säregna karaktär, såsom den gör i det följande yttrandet: »This idea, which is at the basis of the determination of the rules relating to bays, should be liberally applied to the case of a coast, the geographical configuration of which is as unusual as that of Norway». Det är tydligt, att användningen av räta baslinjer vid bukter och vikar är för domstolen välbekant, under det att skärgårdar är för domstolen något nytt och främmande. I själva verket föreligger här en enhetlig regel, som helt enkelt säger att yttergränserna för inre vatten utgöra baslinjer för territorialhavet, och som rimligtvis var tillämplig på den norska kusten på samma sätt som på alla andra kuster.

I de ovan refererade synpunkterna har domstolen fasthållit de geografiska faktorernas avgörande betydelse. Denna inställning övergav domstolen i den tredje av sina grundläggande synpunkter, som går ut på att vissa ekonomiska intressen, som äro särskilt utmärkande för en viss trakt, och vilkas realitet och betydelse äro klart betygade genom långvarigt bruk, måste tagas i betraktande.

Detta är en fullständigt ny synpunkt: dess innebörd måste vara, att kustbefolkningens ekonomiska intressen skulle kunna medföra *antingen* att baslinjer skulle dragas utanför de inre vattnens yttergränser, således över öppen sjö, *eller* att öppen sjö förvandlas till inre vatten. Det sistnämnda förefaller fysiskt omöjligt, och det förstnämnda saknar säkerligen varje stöd i gällande folkrätt.

Domstolens här ifrågakarande synpunkt hänför sig av allt att döma till en enda av de i målet omtvidade baslinjer, som fastställts i den norska förordningen av 1935, nämligen den som dragits över den stora inbuktning i den nordnorska kusten som benämnes Lopp havet. Vad domstolen säger härom är, icke minst på grund av den betydelse det fick för utformningen av den i Genève antagna konventionens art. 4, av mycket stort intresse.

Det kan här lämnas därhän, huruvida Lopp havet är inre vatten eller icke. Vad som intresserar är domstolens argumentering. Domstolen tyckes i alla händelser haft sina tvivel om Lopp havets karaktär av inre vatten. Den säger, att Lopp havet icke kan anses som en bukt. Den diskuterar sedan invändningen att den där dragna baslinjen skulle avvika från kustens huvudriktning och finner med en något skruvad förklaring, som tämligen hjärt belyser oklarheten i den av domstolen som huvudregel uppställda principen om »the general direction of the coast», att detta i varje fall icke i avsevärd grad skulle vara fallet. Tydligt finnande argumenteringen något svag, tillgriper den ytterligare ett från norsk sida anfört skäl: Norge skulle ha historisk rätt till vattenområdet i fråga. Genom en av dansk-norska regeringen på 1600-talet lämnad koncession hade nämligen en herre vid namn Lorch fått ensamrätt till fisket på vissa bankar som sträckte sig till

avsevärt avstånd från detta avsnitt av den norska kusten. Av dessa fiskegrund ligger endast en del inom den nuvarande norska territorialgränsen, varemot resten ligger utanför denna. Domstolen säger emellertid: »These ancient concessions tend to confirm the Norwegian Government's contention that the fisheries zone reserved before 1812 was in fact much more extensive than the one delimited in 1935».

Förhållandet var, såsom domstolen också framhåller, att det norska territorialhavets bredd vid slutet av 1600-talet, då koncessionen gavs, var bestämd av synvidden, vilken gav det en utsträckning av 15 å 20 nautiska mil. När bredden sedan reducerades till 4 mil, minskades på samma sätt längs hela norska kusten det Norge förbehållna fiskeområdet. Den hållning som norska regeringen 1869 och 1889 intog till kustbefolkningens krav belyser förhållandet att Norges ensamrätt till fisket beror av utsträckningen av dess territorialhav och *ipso facto* ändras på samma sätt som denna. Hur den vid slutet av 1600-talet meddelade koncessionen under sådana förhållanden kan vara av någon betydelse för bedömningen av sträckningen av den 1812 fastställda fyrmilsgränsen eller riktigheten av den 1935 fastställda baslinjen är obegripligt. Hur baslinjen än dragits, skulle resultatet blivit detsamma: en del av fiskegrunden skulle kommit innanför och en annan del utanför den norska territorialgränsen. Hur pass långt ut till havs normännen eventuellt fortsatt att fiska har inte någon betydelse i detta sammanhang, eftersom ingenting hindrar att strandstatsbefolkningen idkar fiske utanför territorialgränsen ehuru den inte har någon *ensamrätt* till fisket därstädes. Icke för ty kommer domstolen till den slutsatsen att de fiskerättigheter, som Norge utövat under synviddsregeln och som enligt vad domstolen själv framhåller avsåg ett annat område än det 1935 avgränsade, skapat ett slags hävd för rätten till fisket inom den 1935 fastställda territorialgränsen. »Such rights, founded on the vital needs of the population and attested by very ancient and peaceful usage, may legitimately be taken into account in drawing a line which, moreover, appears to the Court to have been kept within the bounds of what is moderate and resonable».

Vad domstolen sist anför är ju en subjektiv synpunkt som icke utesluter andra uppfattningar och som i alla händelser icke avhjälpes de logiska bris-terna i ett resonemang som låter ett fiskemonopol som utövades i de avlägsna tider, då Norge gjorde anspråk på en höghetsrätt över vattnet sträckande sig så långt som synvidden, bli till en »historic title» för ensamrätt till fisket under en tid då dessa anspråk för länge sedan voro uppgivna och Norges territorialgräns beräknades efter helt andra grunder.

Vad man än må tänka om domstolens sätt att resonera i detta och vissa andra fall har domen sitt stora intresse såsom varande det första fall, där frågan om territorialhavet vid skärgårdar kom under prövning av en internationell instans, så att de därmed sammanhängande problemen blevo kända även utanför de länder som haft direkt anledning att syssla med dessa

problem. Även om man, i anslutning till de svenska författningarna, anser att problemets lösning snarare bör sökas i själva kustlinjens geografi (nämligen i däri innefattade vattenområdets karaktär av inre vatten) än i de önskemål man vill ställa på territorialgränsen, ger domen åtskilligt av värde såsom stöd åt en praxis, som åtminstone i de nordiska länderna tillämpats sedan länge, men som varit okänd för den utländska doktrinen. Först och främst kan man av denna dom sluta att skärgårdsvattnen skola anses som inre vatten likaväl som i fastlandet inskjutande bukter och vikar. Vidare att man icke behöver laborera med några maximilängder för de baslinjer, från vilka vid skärgårdar territorialhavet skall beräknas, liksom att man icke ifråga om de buktliknande formationer (fjärdar etc.), som öppna sig mellan skärgårdsöarna, behöver räkna med de krav ifråga om vattenområdets konfiguration som ha uppställts ifråga om bukter, samt att man inte behöver dra baslinjer mellan varje ö eller skär utan kan göra dem något längre, så att utgångspunkten icke blir en zig-zaglinje utan en något jämnare linje, allt detta med hänsyn till att skärgården med alla däri befintliga öar och skär samt vattnet bildar en enda sammanhängande enhet. Detta kan man ju, om man så vill, uttrycka så att territorialgränsen för varje enskilt skärgårdsområde kommer att följa kustens huvudriktning. Härmed har man icke släppt kravet på att det vattenområde, vars yttergräns skall tjäna som baslinje för territorialhavet, måste geografiskt sett vara inre vatten, man har endast för skärgårdarnas del medgivit en relativt large tolkning av begreppet inre vatten. Men med detta krav har man å andra sidan avvisat domstolens generösa medgivande att strandstaten skall få dra baslinjerna på sådant sätt att lokala intressen, ekonomiska eller andra, främjas med territorialgränsens hjälp. Det är svårt att se varför en stat, som är utrustad med skärgård, skall ha större rättigheter i detta avseende än en stat som har en slät och öppen kust.

Det var emellertid Haagdomstolens ovan refererade dom i den engelsk-norska fiskegränstvisten som transponerades till art. 5 i ILC:s förslag och blev art. 4 och 5 i Genèvekonventionen. Något skäl att av domen göra en konventionsbestämmelse förelåg knappast. Domstolens egen stadga, art. 59, förklarar på goda grunder att domstolens utslag endast äro bindande för de tvistande parterna och endast i fråga om den avdömda tvisten. Några rättsbildande prejudikat äro de sålunda icke, och de uttalanden domstolen gör i en konkret tvist kan icke utan vidare generaliseras till folkrättsliga regler. Detta är icke heller fallet med dess uttalanden i fiskeritvisten, som naturligt nog voro helt inriktade på den föreliggande tvisten, som enligt domstolens egen uppfattning gällde förhållanden av mycket speciell natur. Domstolen betonade ju den norska kustens säregna beskaffenhet som krävde en särskild metod för baslinjernas dragning. Det s. k. »norska systemet» (det som kommit till användning i 1869 och 1889 års resolutioner) förmenades ha vunnit hävd i Norge, den norska kustbefolkningens sedan urminnes tid bedrivna

exploatering av vissa fiskegrund spelade en roll o. s. v. ILC förklarade emellertid att domen var ett uttryck för gällande folkrätt — en ganska diskutabel uppfattning — och lade den därför till grund för sitt förslag, som med vissa modifikationer inflöt i den i Genève 1958 antagna konventionen.

Enligt punkt 1 av art. 4 skall metoden med räta baslinjer vara tillämplig vid kuster som äro djupt inskurna *eller* omgivna av en krans av öar. Enligt Haagdomen hade den norska kusten båda dessa egenskaper, om ock icke på samma kuststräcka. Ehuru artikeln i ILC:s förslag hade rubriken »Räta baslinjer», förekomma räta baslinjer även annorstädes i konventionen, såsom vid bukter, och bruket av räta baslinjer måste i själva verket bli allmänt redan på grund av art. 1, eftersom territorialhavet där säges sträcka sig både från inre vatten och från land, båda ingående i kusten, något som tydligen måste leda till att de inre vattnens yttergränser tjäna som baslinjer för territorialhavet. Varför har man inte nöjt sig med detta? Beskrivningen på den kust, som art. 4 handlar om, åsyftar uppenbarligen det endast genom Haagdomen kända fenomenet skärgård. En sådan skiljer sig från andra kuster egentligen endast därutinnan att de inre vattnen där ligga ovanligt tätt, men har ansetts kräva särskilda regler överensstämmande med Haagdomen. Baslinjerna behöva icke sammanfalla med de inre vattnens ytterlinjer, utan dras mellan »lämpliga» punkter. Dessutom uppställas två villkor, angivna i punkt 2.

Villkoren äro 1) att baslinjerna inte i avsevärd grad få avvika från kustens huvudriktning, 2) att de vattenområden som äro belägna innanför linjerna måste vara tillräckligt nära anknutna till landområdet för att bli underkastade den ordning som gäller för inre vatten. Enligt ordalagen måste båda villkoren vara uppfyllda. Hur går det då, om de i det konkreta fallet befinnas oförenliga? Logiskt borde detta leda till att vederbörande stat avstår från att använda systemet med räta baslinjer, men detta är knappast meningen, och villkoren äro så elastiska att det bör vara möjligt att åstadkomma en kompromiss av ett eller annat slag. Kustens huvudriktning behöver tydligen inte strikt följas. Av konventionens uttryckssätt tycks för övrigt framgå, att baslinjerna från vilka territorialhavet skall räknas icke tänkas sammanfalla med »kusten», från vilken territorialhavet sträcker sig enligt art. 1 och enligt allt vad man hittills hört, åtminstone före Haagdomstolens dom. Om baslinje och kust sammanfalla är ju bestämmelsen att baslinjen inte får avsevärt avvika från kustens huvudriktning meningslös. I punkt 2 av art. 4 tycks man emellertid räkna med att vattenområden skola kunna »underkastas» den för inre vatten gällande ordningen, ehuru de ej äro inre vatten i ordets vanliga geografiska mening. Om man med »areas sufficiently linked to the land domain to be subject» etc. menar vattenområden, som äro inre vatten i ordets egentliga mening, varför använder man då denna omskrivning? Om baslinjerna skulle sammanfalla med yttergränserna för egentliga inre vatten, skulle art. 4 för övrigt vara överflödig,

eftersom denna regel gäller i alla fall, oberoende av de i art. 4 uppställda förutsättningarna.

Enligt punkt 3 få baslinjer inte dras till eller från s. k. »low-tide elevations», d. v. s. skär som endast vid lågt tidvatten höja sig ovanför vattenytan, såvida icke fyrtorn eller andra inrättningar som ständigt höja sig över vattenytan äro uppförda på dem. Den ståndpunkt, som här intages, skiljer sig från den som intages i art. 11, där territorialhav får räknas från »low-tide elevations», om de ligga på ett avstånd från fastlandet eller en ö ej överstigande territorialhavsbredden. Motivet för bestämmelsen i art. 4, punkt 3, är enligt ILC att man velat förhindra att baslinjer dras på ett alltför stort avstånd från land. Enligt de svenska författningarna få »skär som icke ständigt översköljas av vattnet» som bekant användas som utgångspunkt för territorialhavets beräkning och det finnes inte någon uttrycklig begränsning av möjligheten att dra baslinjer till eller från dessa. Den verkliga begränsningen ligger i Sverige däri, att de vattenområden, som ligga innanför baslinjerna, måste vara inre vatten i detta ords egentliga bemärkelse. Där en sådan begränsning saknas, såsom synes vara fallet i Genèvekonventionens art. 4, är en sådan bestämmelse som denna artikels punkt 3 förmodligen befogad. I detta sammanhang kan nämnas, att ILC i sina kommentarer till sitt förslag säger, att de punkter mellan vilka baslinjerna dras måste tillhöra en och samma stat. Enligt detta förbehåll, som dock icke är utsatt i konventionstexten, skulle den vid svensk-norska gränsen dragna linjen Stora Drammen—Hejeknubb icke vara tillåten enligt art. 4.

Denna artikels punkt 4 säger, att när metoden med räta baslinjer är tillämplig enligt mom. 1 må vid fastställande av särskilda baslinjer hänsyn tas till ekonomiska intressen som äro särskilt utmärkande för ifrågavarande trakt och vilkas realitet och betydelse äro klart bevisade genom långvarigt bruk. Denna bestämmelse återgår ytterst till den passus i Haagdomstolens dom, som avsåg Lopphavet, en passus som både genom sin bristfälliga motivering och sin påtagliga inriktning på ett visst särfall är ovanligt litet lämpad för att omsättas i en internationellrättslig regel. Bestämmelsen har i alla händelser tydlig undantagskaraktär, och man kan därför fråga: undantag från vad? Icke från punkt 1: strandstaten skall ha rätt att använda baslinjerna för att utflytta sin territorialgräns i syfte att främja kustbefolkningens ekonomiska intressen endast i det fall att dess kust är djupt inskuren eller kantad av en rad öar — ett rätt så märkligt förhållande. Det måste alltså vara fråga om ett undantag från punkt 2, en dispens från villkoren att baslinjerna inte få avsevärt avvika från kustens huvudriktning och att innanför liggande vatten skola vara tillräckligt nära knutna till landområdet för att kunna underkastas den för inre vatten gällande ordningen. Här förefaller det att vara alldeles klart att baslinjerna kunna dragas i öppen sjö, något som i en viss, om ock ringa grad torde vara möjligt redan enligt punkt

2. Att detta är en folkrättslig nyhet och att denna nyhet har egendomliga konsekvenser framgår av konventionens art. 5.

Punkterna 5 och 6 av art. 4, som säga att baslinjerna inte få dragas så att en annan stats territorialhav avskäres från det fria havet, resp. att de räta baslinjerna skola klart utsättas på sjökort, som strandstaten är skyldig att publicera, erfordra inga kommentarer.

I art. 5 säges först och främst (punkt 1), att vatten som ligger på landsidan om baslinjen ingår i strandstatens inre vatten. Det är således baslinjen som gör det bakomliggande vattenområdet till inre vatten. Baslinjen är det primära och vattenområdets egenskap av inre vatten blir en följd av baslinjens dragning. Hittills har man trott att det förhöll sig tvärtom: vattnets egenskap av inre vatten (t. ex. en bukt) gjorde att dess yttergräns såsom ingående i kustlinjen kunde vara baslinje, d. v. s. utgångspunkt för territorialhavets beräkning. Detta var det vanliga betraktelsesättet och den enda naturliga meningen med ett allmänt språkbruk, enligt vilket territorialhavet beräknas till ett så eller så stort avstånd från kusten. Satsen: »Sveriges territorialhav sträcker sig till ett avstånd av fyra nautiska mil från kusten» innebär att man börjar vid kusten (som innefattar landområden och däri ingående inre vatten) och räknar fyra mil ut till sjöss, och när man kommit så långt ut finner man territorialgränsen där. Enligt konventionen går man den motsatta vägen: vissa önskemål rörande territorialgränsen, såsom att den skall följa kustens huvudriktning eller att den skall tillgodose kustbefolkningens ekonomiska behov, bli bestämmande för baslinjerna, och dessa göra det innanförliggande vattenområdet till inre vatten. Enligt det tidigare, naturliga betraktelsesättet måste baslinjen såsom varande utgångspunkt för territorialhavets beräkning vara känd innan man känner territorialgränsens belägenhet och vara oberoende av denna, vilket ju blir fallet om man tar en rent geografisk företeelse, »kusten», som utgångspunkt. Att den räta linjen kan användas som baslinje för territorialhavet beror på dess karaktär av yttergräns för inre vatten, och ett vattenområdes karaktär av inre vatten beror på dess samhörighet med landområdet, som gör det till en beståndsdel av detta och dess yttergräns till en del av kustlinjen. Men enligt konventionens metod blir ett vattenområde inre vatten vare sig det ur geografisk synpunkt är inre vatten eller icke.

Att det verkligen förhåller sig på detta sätt bestyrkes av punkt 2 i art. 5. Det heter nämligen där, att när fastställandet av en rät baslinje i enlighet med art. 4 har till resultat att ett vattenområde, som tidigare ansetts ingå i territorialhavet eller fritt hav, övergår till att bli inre vatten, skall regeln om främmande fartygs rätt till oskadlig genomfart vara tillämplig på detta vattenområde. Att detta är en folkrättslig nyhet kan det inte råda något tvivel om. Hittills har det alltid ansetts att en väsentlig skillnad i folkrättsligt avseende mellan inre vatten och territorialhav är att främmande fartyg ha rätt till oskadlig genomfart genom territorialhav men ej genom inre

vatten. Det råder för övrigt ett klart samband mellan den omständigheten att det inte finnes någon rätt till oskadlig genomfart genom ett visst vattenområde och den omständigheten att vattenområdet kan tjäna till utgångspunkt för territorialhavets beräkning: emedan vattenområdet såsom inre vatten hör samman med landområdet finns där ingen rätt till oskadlig genomfart, och av alldeles samma skäl kan dess yttergräns göras till baslinje för territorialhavet. Vadan då denna underliga hybrid: ett vattenområde som benämnes inre vatten och som liknar inre vatten däri att dess yttergräns är baslinje för territorialhavet, men som likväl är underkastat den för öppna sjö gällande regeln om genomfartsrätt? Förklaringen är uppenbarligen den, att reglerna i konventionens art. 4 lämna möjlighet till dragande av baslinjer genom öppna sjö men att man inte velat göra ett så stort avsteg från folkrätten som att stänga det mellan baslinjen och kusten belägna farvattnet för oskadlig genomfart. Vattenområdet i fråga är i själva verket öppna sjö, och denna dess karaktär går ju inte att ändra, ty en bestämmelse i en konvention kan inte ändra geografien. Vattenområdet är inre vatten bara till namnet.

Men så krävs det återigen en förklaring till att de som gjort konventionen — i första hand ILC och sedan Genèvekonferensen — ansett sig böra förse sådana vattenområden med en missvisande benämning. Förklaringen kan knappast vara någon annan än den, att vederbörande haft en känsla av att det strider mot skick och bruk, kanhända mot folkrätten, att dra baslinjer över öppna sjö, och därför kalla ifrågavarande vattenområden för inre vatten, fastän de ej äro det.

Om detta är riktigt lär den slutsatsen vara ofrånkomlig, att art. 4 i Genèvekonventionen avviker från vad hittills betraktats som statspraxis och förmodligen också från gällande folkrätt, för så vitt den medger dragande av baslinjer för territorialhavet över öppna sjö. Härom är intet att säga, då ju staterna kan i konventioner införa bestämmelser som avvika från folkrätten men då naturligtvis endast bli gällande mellan de fördragslutande parterna.

* Enligt nu gällande svenska förordningar skall territorialhavet beräknas med utgångspunkt från rikets landområden eller från linjer, som utåt havet bilda gräns för inre vatten, vartill räknas vikar och skärgårdsvatten. Enligt 1958 års Genèvekonvention kan territorialhavet vid en kust som är inskuren av vikar eller omgiven av skärgård beräknas med utgångspunkt från räta linjer dragna mellan »lämpliga» punkter — lämpliga för åstadkommandet av en territorialgräns som följer kustens huvudriktning eller eventuellt på vissa ställen är dragen så att kustbefolkningens ekonomiska intressen tillgodoses.

De svenska författningarna ta kusten till utgångspunkt. Det blir enligt

dem ingen skillnad mellan en kust där det finns talrika, kanske tätt intill varandra liggande inre vatten, såsom vikar och skärgårdsvatten, och en rät och slät fastlandskust, ty de inre vattnen äro innefattade i landområdet och deras yttergränser ingå i kustlinjen. I Genèvekonventionen tycks man snarare ta territorialgränsen till utgångspunkt, och baslinjerna dras i syfte att åstadkomma den territorialgräns som man finner önskvärd. De behöva ej sammanfalla med kustlinjen, och de kunna eventuellt dragas i öppen sjö. — Enligt de svenska författningarna måste man veta vad som är inre vatten innan man kan fastställa baslinjerna. Enligt Genèvekonventionen fastställer man först baslinjerna, och det vatten som ligger innanför blir inre vatten.

Att de svenska författningarna överensstämma med folkrätten kan det inte råda något tvivel om. Ty det kan icke betvivlas, att folkrätten kommer till uttryck i det traditionella betraktelsesättet, enligt vilket territorialhavet sträcker sig intill ett visst avstånd från kusten, de inre vattens (vikarnas etc.) yttergränser utgöra baslinjer och territorialhavet består av ett bälte av öppen sjö längs landets kuster. Folkrättens regel är att öppen sjö mellan kusten och territorialgränsen är territorialhav och att inre vatten är inre vatten.

Att Genèvekonventionens art. 4 däremot avviker från folkrätten förefaller tämligen säkert, ty tanken att man skulle kunna dra baslinjer för territorialhavet utanför kusten och i öppen sjö är främmande för folkrätten. Genèvekonventionens skiljaktighet från folkrätten framgår tämligen klart därav att möjligheten att dra baslinjer i öppen sjö lett till antagandet av en hittills okänd regel om att i vissa fall genomfartsrätt för främmande fartyg skall finnas i inre vatten — vatten som kallas inre vatten ehuru de äro öppen sjö.

Konventionens bestämmelser äro, om de avvika från folkrätten, endast bindande för till konventionen anslutna stater i deras inbördes förhållanden. Detta behöver inte innebära, att en stat som fastställer utgångspunkten för sitt territorialhav i enlighet med konventionen riskerar allvarliga bakslag i form av protester eller underkännande av sin territorialgräns i en dom av internationell domstol. Förmodligen kommer konventionen att anses utgöra tillräckligt försvar för en stat som följer dess bestämmelser vid uppdragandet av sin territorialgräns, och en stat som baserar sin talan vid Haagdomstolen på att en av Genèvekonferensen antagen konvention är folkrättsstridig har förmodligen ingen utsikt till framgång. Å andra sidan är heller ingen stat skyldig att förfara i enlighet med art. 4 av Genèvekonventionen. Denna är ej obligatorisk ens för de till konventionen anslutna staterna. Den säger endast att stater som har en sådan kust, som beskrives i art. 4, må dra baslinjer mellan lämpliga punkter etc. Sverige tycks alltså ha möjlighet att vid fastställande av utgångspunkten för sitt territorialhav välja mellan det system, som ligger till grund för de nuvarande svenska författningarna, och Genèvekonventionens system.

BILAGA 3

Vattenståndsförhållandena utmed den svenska kusten

Av Sjökapten Arnljot Hegfeldt

1958 års konvention om territorialhavet och tilläggszonen synes vara skriven med tanke på kuster, där vattenståndsvariationerna domineras av tidvattnets rytmiska stigande och fallande och där effekten av de meteorologiska faktorernas inverkan är av underordnad betydelse. Tidvattensrytmen är vanligen av halv- och heldygnskaraktär och fig. 1 visar exempel på olika, karakteristiska tidvattennivåer:

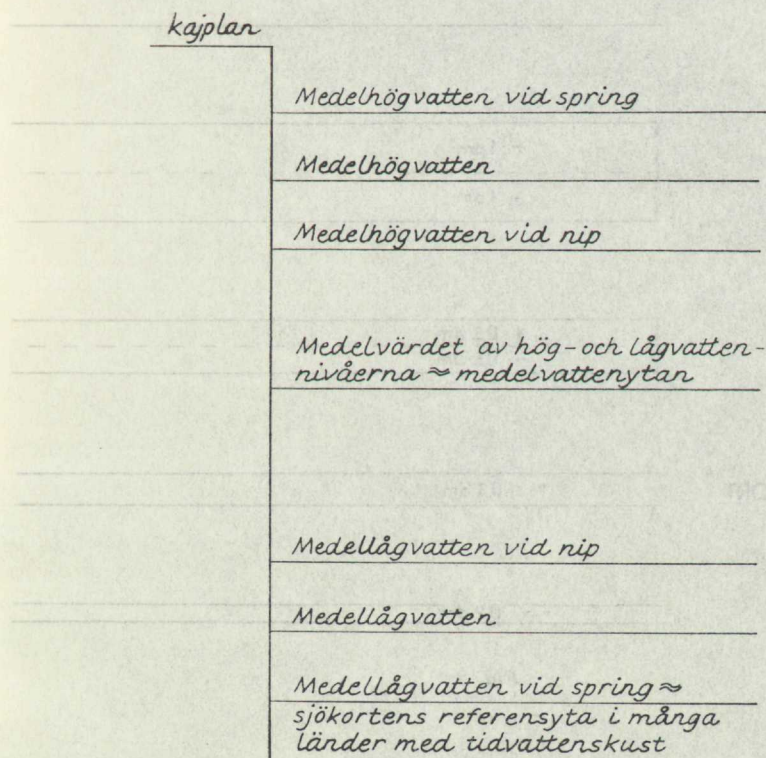

Fig. 1.

Vattenståndsvariationerna är störst vid spring, och höjdskillnaden kan då vara avsevärd. Som exempel kan nämnas att medelhöjdskillnaden vid

spring i Bay of Fundy i Canada kan uppgå till ca 13 m, i Bristolkanalen i England till ca 12 m och i Le Havre i Frankrike till ca 7 m.

Beträffande vattenståndsvariationerna vid svenska kusterna kan konstateras, att tidvatten visserligen finnes, men att höjdskillnaden vid spring är ringa. Sålunda uppgår denna skillnad vid gränsen till Norge till ca 5 dm och avtagar söderut, så att höjdskillnaden vid Malmö är ca 2 dm. Vid svenska östersjökusten är tidvattenshöjdskillnaden ännu mindre och uppgår endast till centimetervärden. Följande fig. 2 utgör exempel på höjdskillnader förorsakade av tidvattnet vid de svenska kusterna:

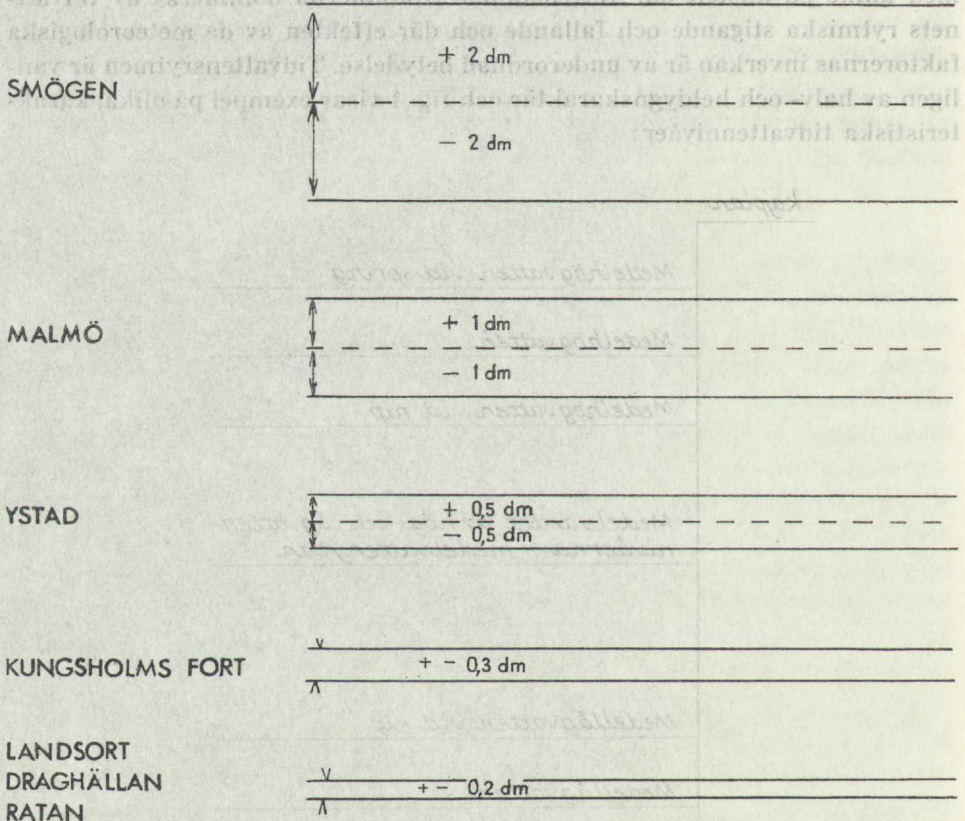

Fig. 2.

Ganska betydande vattenståndsvariationer förekommer emellertid vid såväl svenska västkusten som vid syd- och ostkusterna, men dessa variationer är huvudsakligen oregelbundna och förorsakade uteslutande av meteorologiska faktorer.

Under åren 1911—1955 varierade vattenståndet i Smögen mellan i fig. 3 angivna värden:

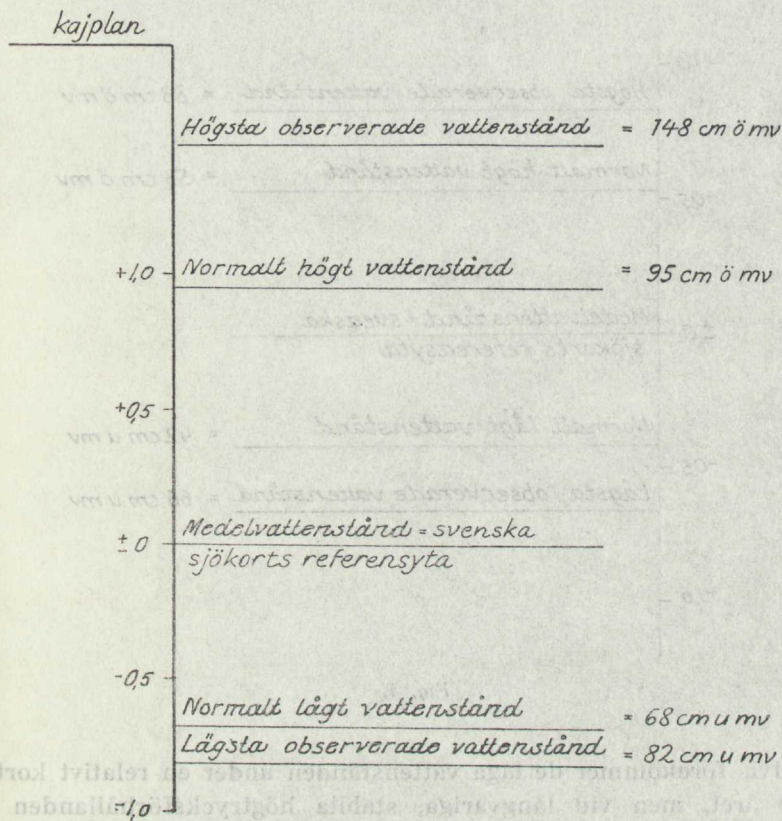

Fig. 3.

Medelvärdet av samtliga årsmaxima utgör *normalt högt vattenstånd*. Medelvärdet av samtliga årsmínima kallas *normalt lågt vattenstånd*¹. De tre olika vattenståndsnivåerna *normalt högt vattenstånd*, *medelvattenstånd* och *normalt lågt vattenstånd* är sålunda väl fixerade nivåer beräknade ur ett mångårigt observationsmaterial.

Vid svenska östersjökusten är vattenståndsvariationerna minst inom Landsorts-området med ökande värden mot norr och sydväst. Efterföljande fig. 4 visar vattenståndsvariationerna vid Landsort under åren 1886—1957:

¹ Detta överensstämmer i sak med inom Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut använd definition på "normalt lågvattenstånd". Jfr även 14 kap. 1 § vattenlagen, där lågvatten (lågvattnemängd) i ett vattendrag definieras såsom avseende medeltalet för ett så stort antal år som möjligt av de vattenmängder, vilka var för sig utgör den minsta vattenmängden under året.

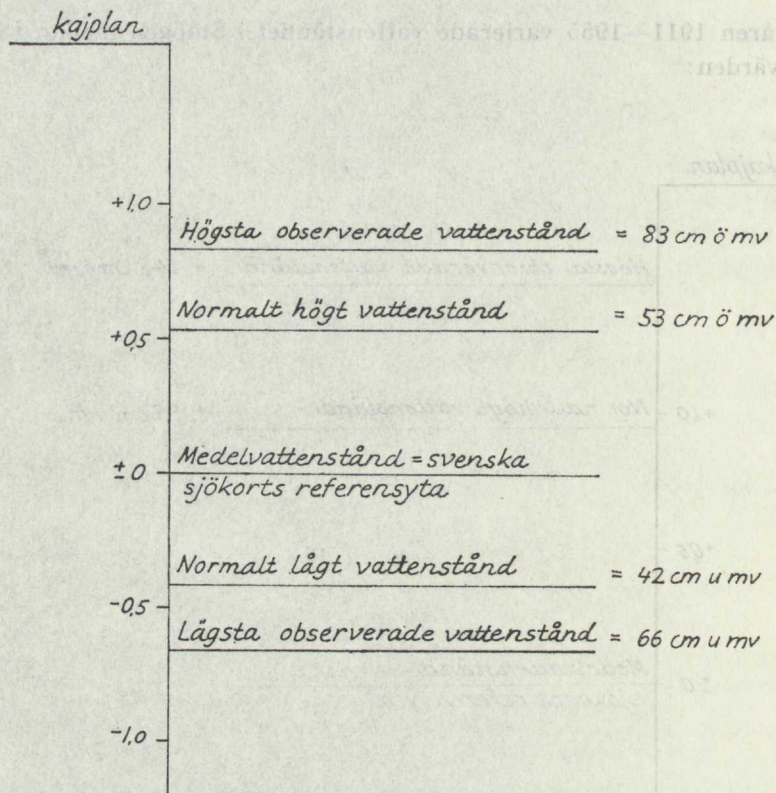

Fig. 4.

Vanligtvis förekommer de låga vattenstånden under en relativt kort tidrymd av året, men vid långvariga, stabila högtrycksförhållanden över Skandinavien kan vattenståndet i Östersjö-området vara förhållandevis lågt flera veckor i följd. Sålunda var vattenståndet i Stockholm under mars—april månader 1964 lägre än *normalt lågt vattenstånd* (—44 cm) under en sammanhängande tid av 18 dagar. Under ca 14 dagar av nyssnämnda tid var vattenståndet 50—60 cm under medelvattennivån, dvs. mycket nära nivån för *lägsta observerade vattenstånd* (—67 cm).

Enligt territorialhavskonventionen utgör lågvattenlinjen, sådan den finnes redovisad i strandstatens storskaliga sjökort, utgångspunkt för bestämning av territorialgränsen. I svenska sjökort redovisades tidigare strandlinjen vid *vanligt lågt vattenstånd*, en tämligen obestämd nivå som först på 1920-talet definierades entydigt, men på grund av den fortgående landhöjningen befinner sig denna strandlinje numera ungefär i *medelvattennivån* och kommer så småningom att allt mera ligga över denna nivå. Enligt gammal hävd bestämmes den svenska territorialgränsen bl. a. från "skär, som ej ständigt översköljes av havet", dvs. skär som synes i eller över vattenytan vid *lågt*

vattenstånd. Med ledning av mareografstationernas 50—80-åriga observationsserier kan detta låga vattenstånd ungefärligen beräknas. På grund av det relativt ringa antalet mareografstationer, 10 st, och på grund av lokala faktorerers inverkan på registreringen är det *lägsta observerade vattenståndet* ej ensamt representativt för ifrågavarande låga vattenstånd. Detta kan däremot anses ligga mellan två gränssytor av vilka den övre gränssytan utgöres av *normalt lågt vattenstånd* (medelvärde av 50—80 observerade värden) och den undre av *lägsta observerade vattenstånd*, som kan vara tangerat vid något eller några tillfällen. Den övre respektive undre gränssytans läge i förhållande till motsvarande utjämnade medelvattnnivå finnes åskådliggjord i fig. 5 respektive 6. De numeriska värdena är avrundade metervärden.

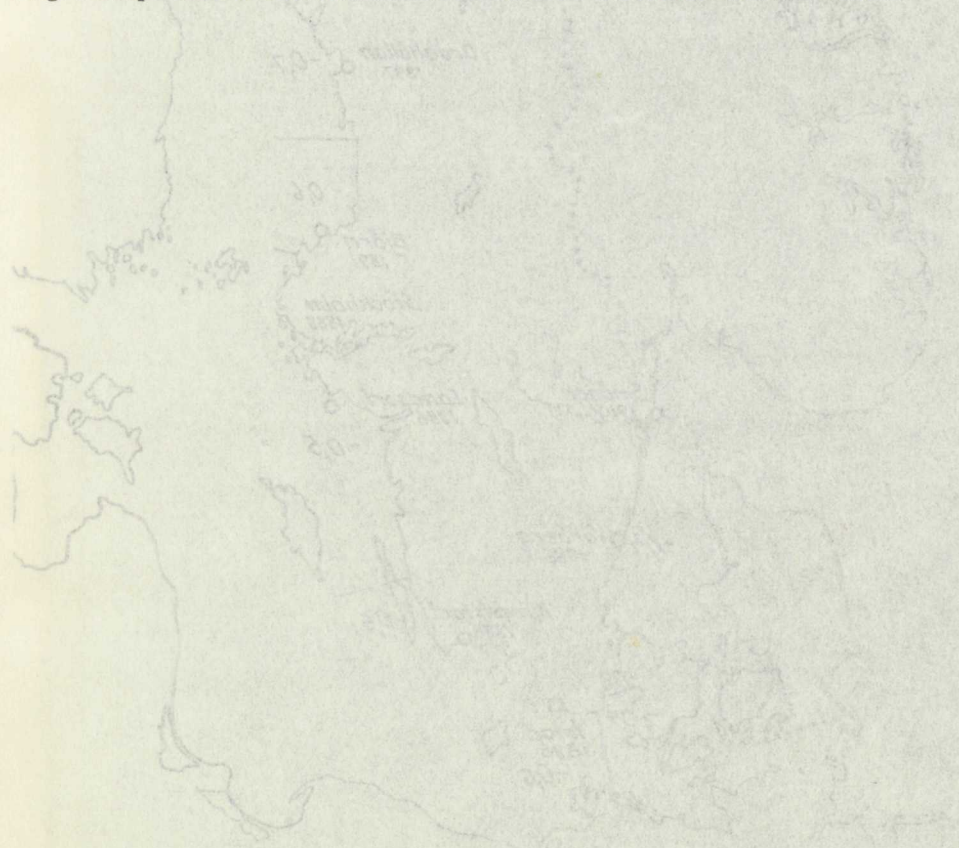

Fig. 5. Gränssytor för normalt lågt vattenstånd i Östersjön och Öresund. (Sjöhöjden i meter över det normala havsnivå).
 Fig. 6. Gränssytor för lägst observerat vattenstånd i Östersjön och Öresund. (Sjöhöjden i meter över det normala havsnivå).

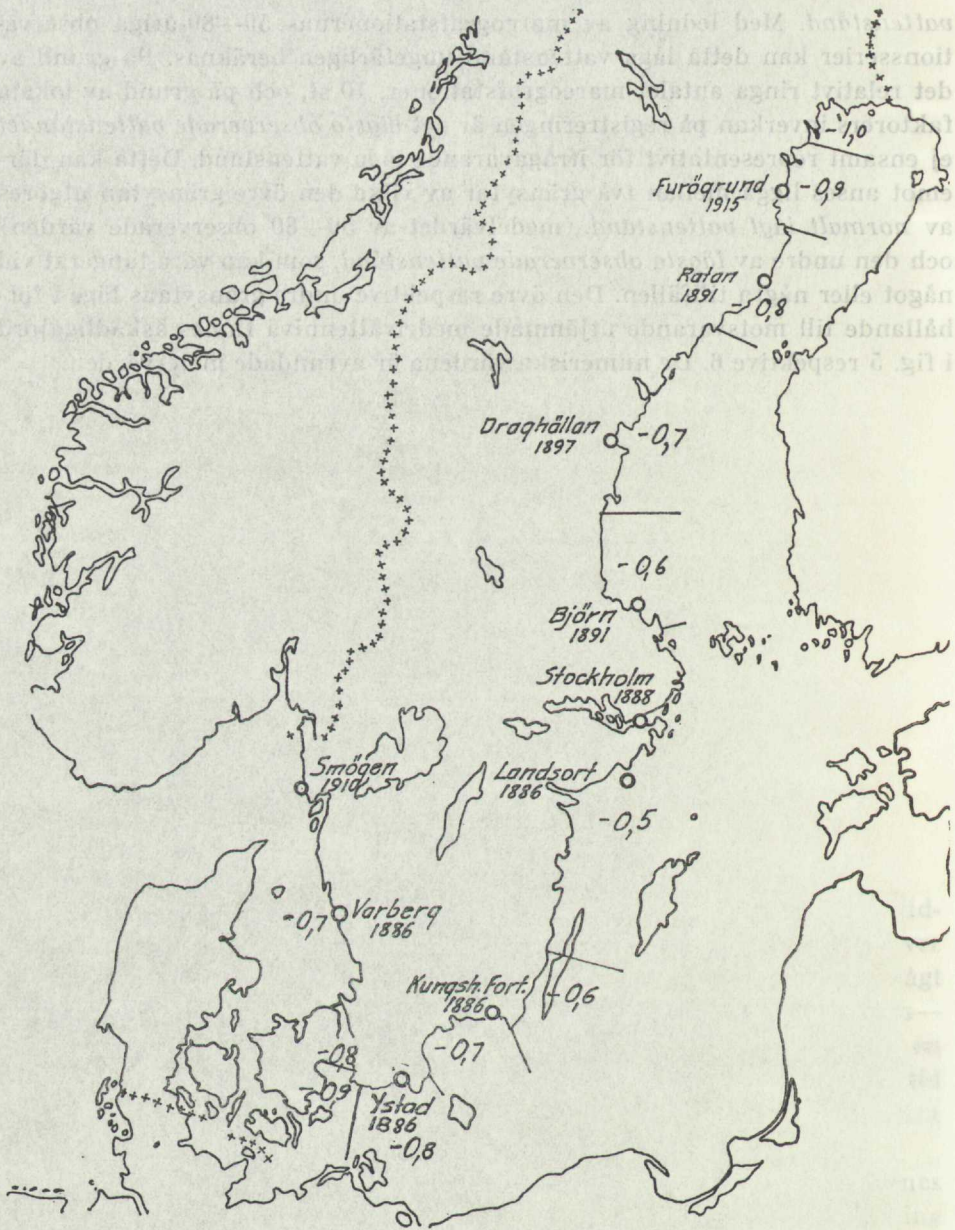

Fig. 5.

Avrundad vattenståndsskillnad i meter mellan medelvattenstånd och övre gränsytan (\approx normalt lågt vattenstånd).

På figuren anges även mareografstationerna och registreringsseriernas begynnelseår.

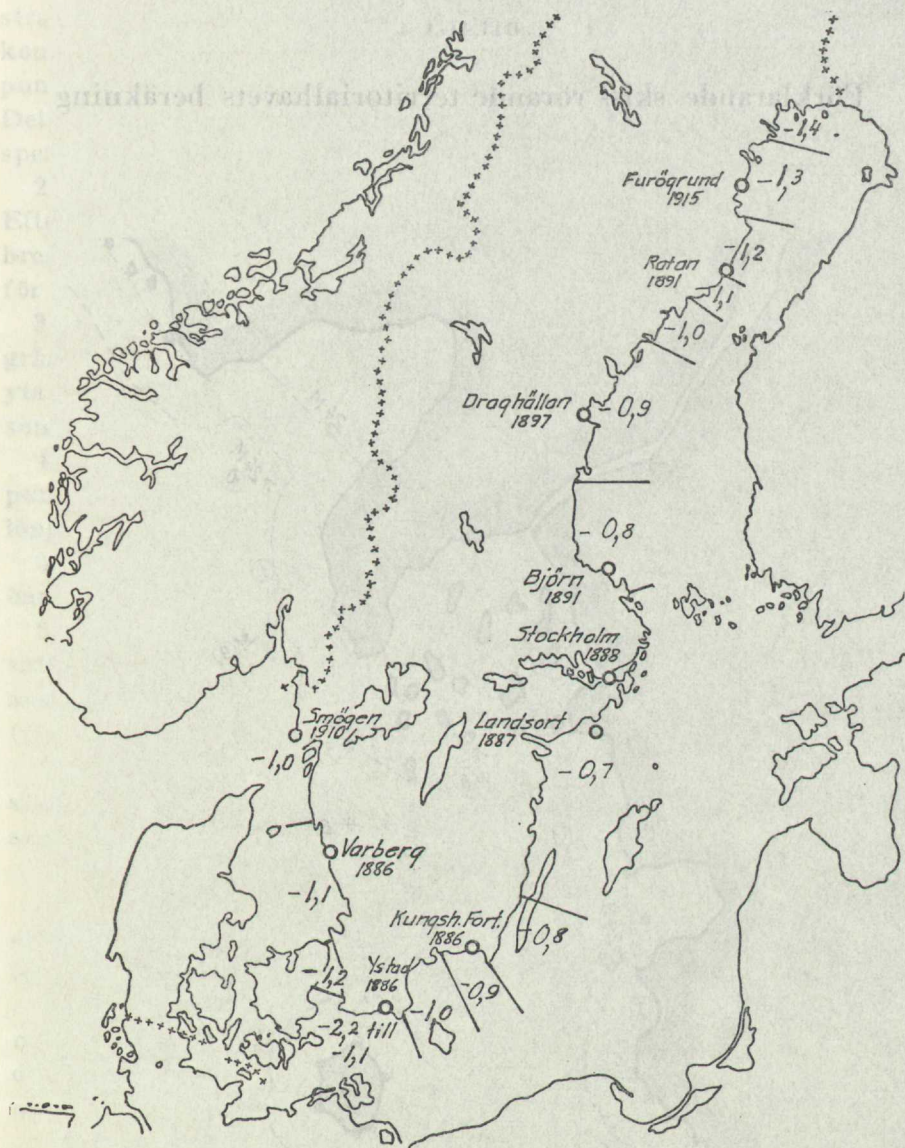
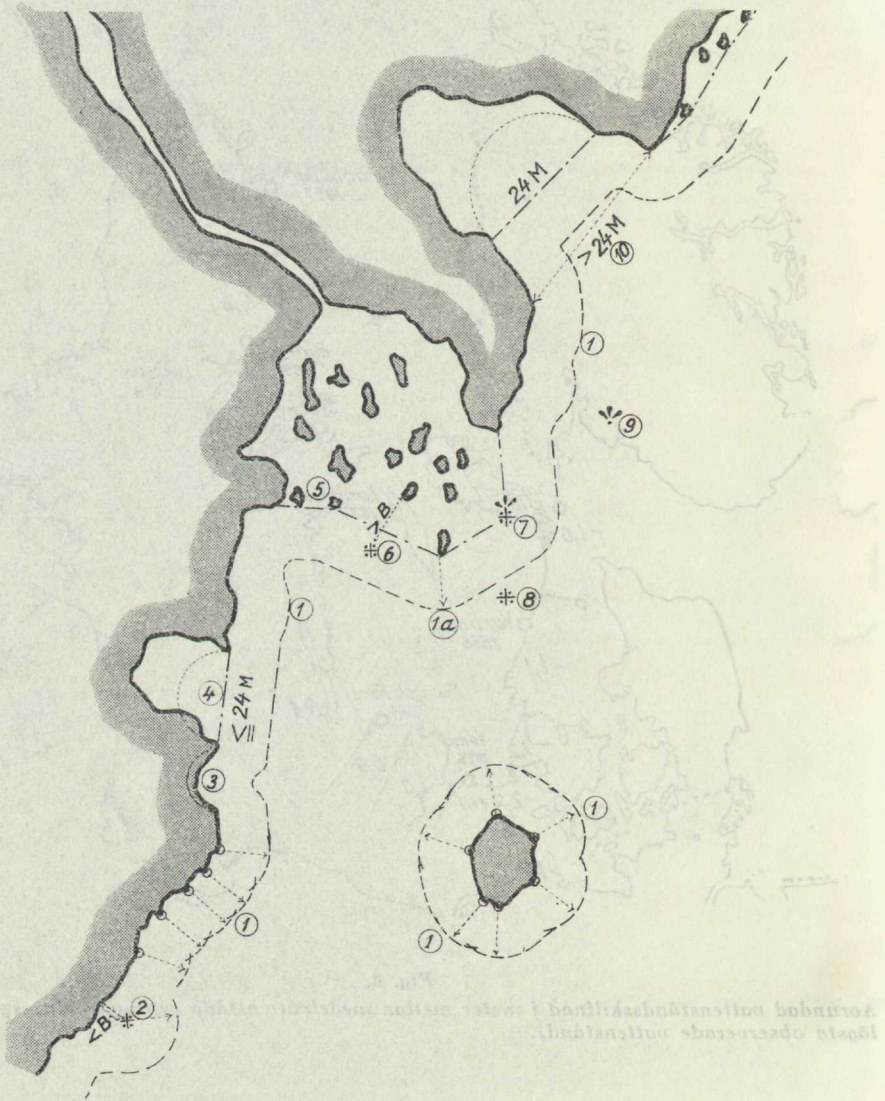

Fig. 6.

Avrundad vattenståndsskillnad i meter mellan medelvattenstånd och undre gränzytan (\approx lägsta observerade vattenstånd).

BILAGA 4

Förklarande skiss rörande territorialhavets beräkning

Skissen, som ej är skalenlig, är avsedd att illustrera de av utredningen följda principerna för territorialhavets beräkning.

Siffrorna på skissen hänvisar till följande förklaringar:

1. Territorialhavets bredd (= B) beräknas med utgångspunkt från strandlinjen vid lågt vattenstånd (jämför art. 3 i 1958 års territorialhavskonvention). Territorialgränsen utgöres därvid av cirkelbågar med medelpunkterna på lågvattenlinjen och med territorialhavsbredden som radie. Detta gäller även när räta baslinjer — se 5 nedan — mötes i en mot havet spetsig vinkel (1 a).

2. Bränningen förutsättes höja sig över vattenytan vid lågt vattenstånd. Eftersom den är belägen på ett avstånd, som ej överstiger territorialhavsbredden, från fastlandet eller en ö, kan den användas som utgångspunkt för beräkning av territorialhavets bredd (jämför art. 11 punkt 1).

3. Territorialhavets bredd kan även beräknas från rät baslinje, som avgränsar inre vatten i bukt. Sådan rät baslinje drages dock ej över bukt, vars yta är mindre än ytan av en halvcirkel med en diameter av samma längd som en linje dragen tvärs över buktmynningen (jämför art. 7 punkt 2).

4. Rät baslinje drages över denna bukt, enär dess yta är större än under punkt 3 beskrivna halvcirkel (jämför art. 7 punkt 2). Den räta baslinjens längd överstiger ej 24 nautiska mil (jämför art. 7 punkt 4).

5. Räta baslinjer drages mellan lämpliga punkter i områden, där en rad öar ligger utefter kusten i dess omedelbara närhet (jämför art. 4).

6. Bränningen, som förutsättes höja sig över vattenytan endast vid lågt vattenstånd, har ej eget territorialhav, eftersom den är belägen på ett avstånd från fastlandet eller närmaste ö av mera än territorialhavsbredden (jämför art. 11 punkt 2).

7. Bränningen förutsättes höja sig över vattenytan endast vid lågt vattenstånd och användes då som baslinjepunkt om fyr eller liknande anläggning, som är ständigt över vattenytan, uppförts därpå (jämför art. 4 punkt 3).

8. Samma fall som under 6.

9. Fyr byggd på undervattensgrund räknas ej som ö, eftersom den ej är ett naturligt bildat landområde, och har därför icke eget territorialhav (jämför art. 10 punkt 1).

10. Därest avståndet mellan lågvattenpunkterna vid en bukts naturliga mynning överstiger 24 nautiska mil, skall en rät baslinje av nämnda längd dragas inne i bukten på så sätt, att den innesluter största möjliga vattenområde (jämför art. 7 punkt 5).

BILAGA 5

Av Sverige ingångna gällande traktater, som berör territorialhavets utsträckning

1. *Traktat med Danmark rörande gränsen mellan Bohus och Akershus län. Nasselbacka den 26 oktober 1661.* (Lewenhaupt, Recueil des traités de la Suède del II, nr 67.) (Utdrag):

... at hvad som dend derofver forfattede geometrische carta och nu paa begge sider oprettede och utvexlede schrifftlige acter ord fra ord, fra staed til staed med dess raamercker, skielne och graentzer udviser, indholder och formelder, schall nu och evindeligen blifve uryggeligen holdet och gielde for et fuldkommen udisputerligt afhandlet graentzeschiell imellom Smaalehnene och Bahus lehn, och ingen ihvo hand er, dend samme nu eller fremdelis under hvad praetext och skinn det end schie kunde, forandre eller paaanke, men fast forblifve vid disse optegnede raamerker, skiell och graentzer, som herhos med sine nafne och situation findes optegnede och specificerede:

nemlig ifra Costeröijerne imellom Tistlerna och imellom Katholmen och Hvalöijerne, ind igiennom Svinsunds fiorden och ind udi Ide fiorden imellom Langenaes och Bratöen paa östre siden om Helleholmen och til Stenbodalen, baecken op igiennom, mit for Gilletungen; derfra til Nibetokulle igiennom Vestre Kuhle vandet, och igiennom Nordre Langvandet; derfra ofver Söndre Langvandet och i den Söndre Torstensdreg, siden i Halfarestenen vid veijen, som löber fra Eningdals sogn och vester ad Skedesogn; derfra i Nordre Raefvekulle; derfra i Lurckevandet, mit igiennom Axelvandet och lige til Hvams eller Traettebaecken, hvorheldst de i Skiede och Eningsdals sogn nyder och bruger halfve vandet med hver andre i baecken och i siöen, mit for Furetangen, saa langt som vandet raecker; derfra til Harefoss aasen, til stenen i Galteryggen, til Svens kiern, Svennebeck och i Hogsiöen, i Hofbecken och i Eningdals aae, Elgaaen eller Foss, op til der Sandalsbaecken möder Elgaaen, och der ifra baecken langs til veijen, som löber fra Gibröd till Koringrud, der Brandkierns baecken möder, indtil Rennelmostenen i Brandskiernet, och derfra langs effter Guldbrandsdalen i Aschekiernet och siden i Aschebaeck och Henigsö, som och kaldes Hiesöe, ind Øffre Kornsiön, paa hvilket sted Aggershus, Bahus och Dalslands skielneder tilsammen stöder.

— — —

2. Deklaration med Danmark angående vissa gränsförhållanden i Öresund.
Stockholm den 30 januari 1932. (SÖ 1932:1).

Deklaration.

Kungl. svenska och Kungl. danska regeringarna, som upptagit frågan om gränserna i Öresund (begränsat i norr av en linje Gilbjergshoved-Kullen, och i söder av en linje Stevns fyr-Falsterbo udde) till närmare undersökning, hava därvid konstaterat, att nedan angivna linje ligger till grund för den rätta avgränsningen för de båda ländernas utövning av de rättigheter, som nedan nämnas:

I Öresunds norra del från dess norra gränslinje till platsen för Lous Flak lys- och ljudboj (lat. N. $55^{\circ} 49' 36''$, long. O. $12^{\circ} 42' 42''$) går linjen mitt emellan Själlands kust och svenska fastlandet (utan hänsyn till ön Ven).

Från platsen för Lous Flak lys- och ljudboj går linjen i rät riktning till platsen för lysbojen Saltholm Flak N. O. (lat. N. $55^{\circ} 41' 55''$, long O. $12^{\circ} 51' 00''$) och därifrån söderut efter räta linjer dragna mellan följande fyra punkter:

1)	lat.	N.	$55^{\circ} 38' 37''$,	long.	O.	$12^{\circ} 53' 54''$
2)	-	-	$55^{\circ} 36' 49''$,	—	-	$12^{\circ} 53' 04''$
3)	-	-	$55^{\circ} 32' 25''$,	—	-	$12^{\circ} 43' 57''$
4)	-	-	$55^{\circ} 29' 19''$,	—	-	$12^{\circ} 43' 06''$

Härifrån drages linjen vidare till sydgränsen efter regler motsvarande dem, som gälla för Öresunds norra del, varvid densamma dock på denna sträcka utgöres av räta linjer bestämda av följande punkter:

4)	lat.	N.	$55^{\circ} 29' 19''$,	long.	O.	$12^{\circ} 43' 06''$
5)	-	-	$55^{\circ} 25' 52''$,	—	-	$12^{\circ} 36' 49''$
6)	-	-	$55^{\circ} 20' 12''$,	—	-	$12^{\circ} 38' 42''$

De geografiska koordinaterna för ovan angivna punkter hänföra sig till bifogade sjökort¹, å vilket linjen är inlagd.

De båda regeringarna äro eniga om att nämnda linje utgör gräns mellan de båda ländernas territorialvatten i Öresund, så långt dessa territorialvattnen sträcka sig enligt i detta hänseende eljest gällande regler.

Svenska och danska regeringarna förplikta sig att i Öresund även utanför territorialgränserna avhålla sig från att uppföra fyrar, sjömärken eller över huvud taget några fasta anläggningar av vad slag det vara må, respektive väster och öster om denna linje, vilken jämväl skall utgöra gräns för deras rätt att utmärka och bärga vrak samt att vidtaga andra anstalter för sjöfartens betryggande och dylikt. Fasta sjömärken eller andra anläggningar, som tidigare må hava uppförts från svensk sida väster, från dansk sida

¹ Här icke intaget.

öster om sagda linje skola indragas av den stat, de tillhöra, efter förhandlingar mellan vederbörande svenska och danska myndigheter samt inom en tid av sex månader från undertecknandet av denna deklaration.

Denna deklaration medför ingen ändring i gällande regler angående lotsning i Sundet (jmf. deklaration den 14 augusti 1873 med tillägg den 12 oktober 1911) eller i den ordning, som gäller för fiskeriförhållandena i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen (jmf. konventionen den 14 juli 1899 och deklarationen den 5 oktober 1907).

Till bekräftande härav hava undertecknade, därtill behörigen bemyndigade, undertecknat denna deklaration, som är avfattad på svenska och danska språken, samt försett densamma med sina sigill.

Som skedde i Stockholm i två exemplar den 30 januari 1932.

Fredrik Ramel.
(L. S.)

Worsaae
(L. S.)

Vid deklarationens undertecknande växlades följande noter:

a.

Ministern för utrikes ärendena till Danmarks chargé d'affaires i Stockholm.

Stockholm den 30 januari 1932.

Herr Chargé d'Affaires,

I anslutning till den i dag undertecknade deklarationen angående gränserna i Öresund har jag äran meddela, att svenska regeringen erkänner sig vara förpliktad att hålla genomfarten genom Sundet vid Flintrännen och öster om Ven öppen för alla danska fartyg, däribland såväl handels- som örlogsfartyg, vilka skola äga rätt att fritt använda nämnda farvatten till genomfart utan att därför erlägga någon som helst avgift (med undantag av ersättning för frivillig lotstjänst), liksom de icke heller i övrigt i något avseende må behandlas mindre gynnsamt än svenska eller något som helst annat lands fartyg.

Samtidigt som jag på Kungl. svenska regeringens vägnar avgiver ovanstående förklaring, har jag äran tillägga, att intet däri skall kunna tolkas såsom varande i strid mot de förpliktelser, som må åvila Sverige såsom medlem av Nationernas förbund, liksom ej heller förhindra Sverige att vidtaga sådana temporära försvarsåtgärder, som det finner erforderliga i händelse av internationella militära förvecklingar, vari det indrages.

Svenska regeringen erkänner vidare danska regeringens rätt att fastställa gränserna för Köpenhamns redd på samma sätt som hittills skett och att behandla sagda farvatten såsom inre danskt farvatten.

Mottag, Herr Chargé d'Affaires, försäkran om min fullkomligaste högaktning.

Fredrik Ramel.

b.

Danmarks chargé d'affaires i Stockholm till ministern för utrikes ärendena.

Stockholm, den 30. Januar 1932.

Herr Baron,

Herved har jeg den Ære at anerkende Modtagelsen af Herr Udenrigsministerens Note af Dags Dato, hvori Deres Excellence i Forbindelse med den idag undertegnede Deklaration angaaende Grænserne i Sundet har meddelt mig, att den Kgl. svenske Regering anerkender at være forpligtet til at holde Gennemsejlingen gennem Sundet ad Flinterenden og Østen for Hven aaben for alle danske Skibe, derunder saavel Handels- som Marine-skibe, som skal være berettiget til frit at benytte det nævnte Gennemsejlingsfarvand uden derfor at erlægge nogensomhelst Afgift (med Undtagelse af Vederlag for frivillig Lodstjeneste), ligesom de ogsaa iøvrigt i ingen Henseende maa behandles ugunstigere end svenske eller et hvilket som helst andet Lands Skibe.

Idet Herr Udenrigsministeren paa den Kgl. svenske Regerings Vegne har afgivet ovenstaaende Erklæring, har Deres Excellence tilføjet, at intet deri skal kunne fortolkes som værende i Strid med de Forpligtelser, som maatte paahvile Sverige som Medlem af Folkenes Forbund, eller forhindre Sverige i at foretage saadanne midlertidige Forsvarsforanstaltninger, som det finder paakrævet i Tilfælde af internationale militære Førviklinger, hvori det indrages.

Den Kgl. svenske Regering anerkender endvidere den Kgl. danske Regerings Ret til at fastsætte Grænserne for Københavns Red, saaledes som dette hidtil er sket, og at behandle dette Farvand som indre dansk Farvand.

Modtag, Herr Baron, Forsikringen om min mest udmærkede Højagtelse.

Worsaae.

3. *Fredsfördrag mellan Sverige och Ryssland i Fredrikshamn den 17/5 september 1809.* (Utdrag ur Årstrycket)

Til följe häraf lofwar och utfäster Sig Hans Maj:t Konungen af Swerige, på det högtidligaste och mäst bindande sätt, så för Sig som för Des Efterträdare och hela Sweriges Rike, at aldrig göra något direct eller indirect anspråk på nämnde Höfdingedömen, Landskaper, Öar och Områden, hwilkas samtelige Invånare, i kraft af nämnde afsägelse, skola frikännas från den tro- och huldhetsed de til Swenska Kronan aflagt.

Art. V.

Ålandshaf, Bottniska Wiken samt Torneå och Muonio Elfwar skola hädanefter utgöra Gränsen mellan Ryska och Svenska Rikena.

På lika afstånd från kusterne skola de til fasta landet af Åland och Finland närmast belägne Öar tilhöra Ryssland, samt de närmaste til Svenska kusterne, tilhöra Sverige.

Wid Torneå Elfs utlopp skal Ön Björkö, Hamnen Reutehamn, och den Halfö på hwilken Torneå Stad är belägen, utgöra Ryska Besittningarnes yttersta punkter, och skal Gränsen fortsättas längs efter Torneå Elf, til det ställe der denna Elfs båda grenar sammanflyta bredewid Kengis Bruk, hwar-efter hon skal följa loppet af Muonio Elf förbi Muonio-niska, Muonio Öfrefby, Palojoens, Kultane, Enontekis, Kelottejerfwi, Pajtiko, Nuimaka, Raula och Kilpisjaure ända till Norrige.

Uti loppet af Torneå och Muonio Elfwar, sådant som det nu upgifwits, skola de öster om strömfåran belägne Öar tilhöra Ryssland, samt de i väster om samma strömfåra tilhöra Sverige.

Genast efter Ratificationernes utwexling skola Ingenieurer å ömse sidor utnämnas, hwilka böra begifwa sig på stället för att utstaka gränsorne längs Torneå och Muonio Elfwar, enligt den här ofwanföre bestämda linie.

4. *Gränsregleringstraktat emellan Sverige och Ryssland i Torneå den 20/8 november 1810.* (Utdrag ur Årstrycket)

Ifrån Torneå Elfswens utlopp i Hafwet, sträcker sig gränsen längs Bottniska Wiken midt igenom Qwarcken och Ålands Haf til Östersjön, så at i norra delen af Wiken, Öarne Bockholm, Sällön med hamnen Reutehamn och Ön Östra Sarwen — Maat, samt i den södra, Öarne Åland och Signilskär äro de Ryska besittningarnes yttersta punkter.

Konvention angående territorialhavet och tilläggszonen
Genève den 29 april 1958

**Convention on the Territorial Sea
and the Contiguous Zone**

*The States Parties to this Convention
Have agreed as follows:*

**Part I
Territorial Sea
Section I
General**

Article 1

1. The sovereignty of a State extends, beyond its land territory and its internal waters, to a belt of sea adjacent to its coast, described as the territorial sea.

2. This sovereignty is exercised subject to the provisions of these articles and to other rules of international law.

Article 2

The sovereignty of a coastal State extends to the air space over the territorial sea as well as to its bed and subsoil.

**Section II
Limits of the Territorial Sea**

Article 3

Except where otherwise provided in these articles, the normal baseline for measuring the breadth of the territorial sea is the low-water line

**Convention sur la Mer Territoriale
et la Zone Contiguë**

Les Etats parties a la presente Convention, sont convenus des dispositions suivantes :

**Première partie
Mer Territoriale
Section I
Dispositions générales**

Article premier

1. La souveraineté de l'Etat s'étend, au delà de son territoire et de ses eaux intérieures, à une zone de mer adjacente à ses côtes, désignée sous le nom de mer territoriale.

2. Cette souveraineté s'exerce dans les conditions fixées par les dispositions des présents articles et par les autres règles du droit international.

Article 2

La souveraineté de l'Etat riverain s'étend à l'espace aérien au-dessus de la mer territoriale, ainsi qu'au lit et au sous-sol de cette mer.

**Section II
Limites de la mer territoriale**

Article 3

Sauf disposition contraire des présents articles, la ligne de base normale servant à mesurer la largeur de la mer territoriale est la laisse de

(Översättning)

Konvention angående territorialhavet och tilläggszonen

De stater som ingått denna konvention ha överenskommit om följande bestämmelser:

Avdelning 1 Territorialhavet

Kapitel I

Allmänna bestämmelser

Artikel 1

1. En stats suveränitet sträcker sig utöver dess landterritorium och inre vatten till ett havsområde beläget intill dess kust och benämnt territorialhavet.

2. Denna suveränitet utövas i enlighet med bestämmelserna i föreliggande artiklar och andra folkrättsliga regler.

Artikel 2

En kuststats suveränitet sträcker sig till luftrummet över territorialhavet ävensom till havsbotten och dennas underlag.

Kapitel II

Territorialhavets gränser

Artikel 3

För så vitt ej annat föreskrives i dessa artiklar utgöres den normala baslinjen för beräkning av territorialhavets bredd av lågvattenlinjen

along the coast as marked on large-scale charts officially recognized by the coastal State.

Article 4

1. In localities where the coast line is deeply indented and cut into, or if there is a fringe of islands along the coast in its immediate vicinity, the method of straight baselines joining appropriate points may be employed in drawing the baseline from which the breadth of the territorial sea is measured.

2. The drawing of such baselines must not depart to any appreciable extent from the general direction of the coast, and the sea areas lying within the lines must be sufficiently closely linked to the land domain to be subject to the régime of inland waters.

3. Baselines shall not be drawn to and from low-tide elevations, unless lighthouses or similar installations which are permanently above sea level have been built on them.

4. Where the method of straight baselines is applicable under the provisions of paragraph 1, account may be taken, in determining particular baselines, of economic interests peculiar to the region concerned, the reality and the importance of which are clearly evidenced by a long usage.

5. The system of straight baselines may not be applied by a State in such a manner as to cut off from

basse mer longeant la côte, telle qu'elle est indiquée sur les cartes marines à grande échelle reconnues officiellement par l'Etat riverain.

Article 4

1. Dans les régions où la ligne côtière présente de profondes échan- crures et indentations, ou s'il existe un chapelet d'îles le long de la côte, à proximité immédiate de celle-ci, la méthode des lignes de base droites reliant des points appropriés peut être adoptée pour le tracé de la ligne de base à partir de laquelle est mesurée la largeur de la mer territoriale.

2. Le tracé de ces lignes de base ne doit pas s'écarter de façon appréciable de la direction générale de la côte et les étendues de mer situées en deçà de ces lignes doivent être suffisamment liées au domaine terrestre pour être soumises au régime des eaux intérieures.

3. Les lignes de base ne sont pas tirées vers ou à partir des éminences découvertes à marée basse, à moins que des phares ou des installations similaires se trouvant en permanence au-dessus du niveau de la mer n'aient été construits sur ces éminences.

4. Dans les cas où la méthode des lignes de base droites s'applique conformément aux dispositions du paragraphe 1, il peut être tenu compte, pour la détermination de certaines lignes de base, des intérêts économiques propres à la région considérée et dont la réalité et l'importance sont clairement attestées par un long usage.

5. Le système des lignes de base droites ne peut être appliqué par un Etat de manière à couper de la haute

utmed kusten, sådan den angivits i storskaliga sjökort, som äro officiellt erkända av kuststaten.

Artikel 4

1. I områden där kustlinjen är djupt inskuren eller där en rad öar ligga utefter kusten i dess omedelbara närhet, må metoden med räta baslinjer, som förbinda lämpliga punkter, tillämpas för att ange den baslinje, varifrån territorialhavets bredd beräknas.

2. Sträckningen av sådana baslinjer får ej avsevärt avvika från kustens huvudriktning, och de vattenområden, som ligga innanför linjerna, måste vara tillräckligt nära anslutna till land för att underkastas reglerna för inre vatten.

3. Baslinjer få ej dragas till eller från lågvattensupphöjningar, om icke på dessa uppförts fyror eller liknande anläggningar, som äro ständigt över vattenytan.

4. Där metoden med räta baslinjer är tillämplig enligt bestämmelserna i första stycket, må vid bestämmandet av vissa baslinjer hänsyn tagas till de till ifrågavarande område särskilt knutna ekonomiska intressen, vilkas förekomst och vikt ha klart visats genom långvarig hävd.

5. Systemet med räta baslinjer får icke tillämpas av en stat på sådant sätt, att därigenom en annan stats

the high seas the territorial sea of another State.

6. The coastal State must clearly indicate straight baselines on charts, to which due publicity must be given.

Article 5

1. Waters on the landward side of the baseline of the territorial sea form part of the internal waters of the State.

2. Where the establishment of a straight baseline in accordance with article 4 has the effect of enclosing as internal waters areas which previously had been considered as part of the territorial sea or of the high seas, a right of innocent passage, as provided in articles 14 to 23, shall exist in those waters.

Article 6

The outer limit of the territorial sea is the line every point of which is at a distance from the nearest point of the baseline equal to the breadth of the territorial sea.

Article 7

1. This article relates only to bays the coasts of which belong to a single State.

2. For the purposes of these articles, a bay is a wellmarked indentation whose penetration is in such proportion to the width of its mouth as to contain landlocked waters and constitute more than a mere curvature of the coast. An indentation shall not, however, be regarded as a bay unless its area is as large as, or larger than, that of the semi-circle whose diameter is a line drawn across the

mer la mer territoriale d'un autre Etat.

6. L'Etat riverain doit indiquer clairement les lignes de base droites sur des cartes marines, en assurant à celles-ci une publicité suffisante.

Article 5

1. Les eaux situées du côté de la ligne de base de la mer territoriale qui fait face à la terre font partie des eaux intérieures de l'Etat.

2. Lorsque l'établissement d'une ligne de base droite conforme à l'article 4 a pour effet d'englober comme eaux intérieures des zones qui étaient précédemment considérées comme faisant partie de la mer territoriale ou de la haute mer, le droit de passage inoffensif prévu aux articles 14 à 23 s'applique à ces eaux.

Article 6

La limite extérieure de la mer territoriale est constituée par une ligne dont chaque point est à une distance égale à la largeur de la mer territoriale du point le plus proche de la ligne de base.

Article 7

1. Le présent article ne concerne que les baies dont un seul Etat est riverain.

2. Aux fins des présents articles, une baie est une échancrure bien marquée dont la pénétration dans les terres par rapport à sa largeur à l'ouverture est telle qu'elle contient des eaux cernées par la côte et constitue plus qu'une simple inflexion de la côte. Toutefois, une échancrure n'est considérée comme une baie que si sa superficie est égale ou supérieure à celle d'un demi-cercle ayant

territorialhav avstänges från det fria havet.

6. Kuststaten skall tydligt angiva räta baslinjer i sjökort, vilka skola offentliggöras.

Artikel 5

1. Vattenområdena på landsidan av baslinjen för territorialhavet utgöra del av statens inre vatten.

2. Där uppdragandet av räta baslinjer enligt artikel 4 medför att områden, vilka tidigare ansetts som delar av territorialhavet eller det fria havet, inneslutas som inre vatten, skall rätt till oskadlig genomfart enligt artiklarna 14 till 23 gälla i sådana vattenområden.

Artikel 6

Territorialhavets yttre gräns är den linje, på vilken varje punkt ligger på ett avstånd lika med territorialhavsbredden från närmaste punkt på baslinjen.

Artikel 7

1. Denna artikel avser endast bukter, vilkas kuster tillhöra en och samma stat.

2. I dessa artiklar avses med en bukt en väl markerad inbuktning, som tränger in i landet till ett djup, som står i sådant förhållande till mynningens bredd, att den innefattar ett vattenområde omslutet av land och utgör mera än en obetydlig inkrökning av kusten. En inbuktning skall emellertid icke anses som en bukt, om ej dess yta är minst så stor som ytan av en halvcirkel, vars dia-

mouth of that indentation.

3. For the purpose of measurement, the area of an indentation is that lying between the low-water mark around the shore of the indentation and a line joining the low-water marks of its natural entrance points. Where, because of the presence of islands, an indentation has more than one mouth, the semi-circle shall be drawn on a line as long as the sum total of the lengths of the lines across the different mouths. Islands within an indentation shall be included as if they were part of the water area of the indentation.

4. If the distance between the low-water marks of the natural entrance points of a bay does not exceed twenty-four miles, a closing line may be drawn between these two low-water marks, and the waters enclosed thereby shall be considered as internal waters.

5. Where the distance between the low-water marks of the natural entrance points of a bay exceeds twenty-four miles, a straight baseline of twenty-four miles shall be drawn within the bay in such a manner as to enclose the maximum area of water that is possible with a line of that length.

6. The foregoing provisions shall not apply to so-called "historic" bays, or in any case where the straight baseline system provided for in article 4 is applied.

Article 8

For the purpose of delimiting the territorial sea, the outermost per-

pour diamètre la ligne tirée en travers de l'entrée de l'échancrure.

3. Aux fins de l'établissement des mesures, la superficie d'une échancrure est celle qui est comprise entre la laisse de basse mer autour du rivage de l'échancrure et une ligne tracée entre les lasses de basse mer de ses points d'entrée naturels. Lorsque, en raison de la présence d'îles, une échancrure a plus d'une entrée, le demi-cercle est tracé en prenant comme diamètre la somme des lignes fermant les différentes entrées. La superficie des îles situées à l'intérieur d'une échancrure est comprise dans la superficie totale de celle-ci.

4. Si la distance entre les lasses de basse mer des points d'entrée naturels d'une baie n'exécède pas vingt-quatre milles, une ligne de démarcation peut être tracée entre ces deux lasses de basse mer, et les eaux ainsi enfermées sont considérées comme eaux intérieures.

5. Lorsque la distance entre les lasses de basse mer des points d'entrée naturels d'une baie excède vingt-quatre milles, une ligne de base droite de vingt-quatre milles est tracée à l'intérieur de la baie, de manière à enfermer la superficie d'eau la plus grande qu'il soit possible de délimiter par une ligne de cette longueur.

6. Les dispositions précédentes ne s'appliquent pas aux baies dites "historiques", ni dans les cas où le système des lignes de base droites, prévu par l'article 4, est appliqué.

Article 8

Aux fins de délimitation de la mer territoriale, les installations perma-

meter är en linje dragen tvärs över inbuktningens mynning.

3. Vid uppmätningen skall ytan av en inbuktning anses utgöra området mellan lågvattenlinjen utefter stranden i inbuktningen och en linje, som förbinder lågvattenpunkterna vid dess naturliga mynning. Därest till följd av förekomsten av öar en inbuktning har mer än en mynning, skall halvcirkeln dragas med en diameter motsvarande summan av längderna av linjerna tvärs över de skilda mynningarna. Öar inom en inbuktning skola inberäknas, som om de vore en del av vattenområdet i inbuktningen.

4. Om avståndet mellan lågvattenpunkterna vid en bukts naturliga mynning ej överstiger tjugofyra nautiska mil, må en linje dragas mellan dessa båda lågvattenpunkter och de vatten, som därigenom inneslutas, anses som inre vatten.

5. Därest avståndet mellan lågvattenpunkterna vid en bukts naturliga mynning överstiger tjugofyra nautiska mil, skall en rät baslinje på tjugofyra nautiska mil dragas inne i bukten på så sätt, att den innesluter största möjliga vattenområde.

6. Föregående bestämmelser skola ej gälla beträffande så kallade "historiska" bukter eller därest systemet med räta baslinjer enligt artikel 4 tillämpas.

Artikel 8 . .

Vid avgränsning av territorialhavet skola de ytterst belägna, perma-

manent harbour works which form an integral part of the harbour system shall be regarded as forming part of the coast.

Article 9

Roadsteads which are normally used for the loading, unloading and anchoring of ships, and which would otherwise be situated wholly or partly outside the outer limit of the territorial sea, are included in the territorial sea. The coastal State must clearly demarcate such roadsteads and indicate them on charts together with their boundaries, to which due publicity must be given.

Article 10

1. An island is a naturally-formed area of land, surrounded by water, which is above water at high-tide.

2. The territorial sea of an island is measured in accordance with the provisions of these articles.

Article 11

1. A low-tide elevation is a naturally-formed area of land which is surrounded by and above water at low-tide but submerged at high tide. Where a low-tide elevation is situated wholly or partly at a distance not exceeding the breadth of the territorial sea from the mainland or an island, the low-water line on that elevation may be used as the baseline for measuring the breadth of the territorial sea.

2. Where a low-tide elevation is wholly situated at a distance ex-

centes faisant partie intégrante du système portuaire qui s'avancent le plus vers le large sont considérées comme faisant partie de la côte.

Article 9

1. Les rades qui servent normalement au chargement, au déchargement et au mouillage des navires, et qui sans cela seraient situées, totalement ou en partie, en dehors du tracé général de la limite extérieure de la mer territoriale, seront compris dans la mer territoriale. L'Etat riverain doit délimiter nettement ces rades et les indiquer sur les cartes marines avec leurs limites, qui doivent faire l'objet d'une publicité suffisante.

Article 10

1. Une île est une étendue naturelle de terre entourée d'eau qui reste découverte à marée haute.

2. La mer territoriale d'une île est mesurée conformément aux dispositions des présents articles.

Article 11

1. Par hauts-fonds découvrants, il faut entendre les élévations naturelles de terrain qui sont entourées par la mer et découvertes, à marée basse, mais recouvertes à marée haute. Dans les cas où des hauts-fonds découvrants se trouvent, totalement ou partiellement, à une distance, du continent ou d'une île ne dépassant pas la largeur de la mer territoriale, la laisse de basse mer sur ces fonds peut être prise comme ligne de base pour mesurer la largeur de la mer territoriale.

2. Dans les cas où les hauts-fonds découvrants se trouvent totalement

nenta hamnanläggningarna, som utgöra en del av hamnen, anses utgöra en del av kusten.

Artikel 9

Redder, som normalt användas för lastning, lossning och ankring av fartyg och som eljest skulle bli belägna helt eller delvis utanför territorialhavets yttre gräns, skola inberäknas i territorialhavet. Kuststaten skall tydligt utmärka sådana redder och ange dem jämte deras gränser på sjökort, vilka skola offentliggöras.

Artikel 10

1. En ö är ett naturligt bildat landområde, som är omgivet av vatten och beläget över vattenytan vid högt tidvatten.

2. Territorialhavet vid en ö beräknas enligt bestämmelserna i föreliggande artiklar.

Artikel 11

1. En lågvattensupphöjning är ett naturligt bildat landområde, som är omgivet av vatten och beläget över vattenytan vid lågt tidvatten men under denna vid högt tidvatten. Där en lågvattensupphöjning är helt eller delvis belägen på ett avstånd, som ej överstiger territorialhavsbredden, från fastlandet eller en ö, må lågvattenlinjen på sådan upphöjning användas som baslinje för beräkning av territorialhavsbredden.

2. Där en lågvattensupphöjning är i sin helhet belägen på ett avstånd,

ceeding the breadth of the territorial sea from the mainland or an island, it has no territorial sea of its own.

Article 12

1. Where the coasts of two States are opposite or adjacent to each other, neither of the two States is entitled, failing agreement between them to the contrary, to extend its territorial sea beyond the median line every point of which is equidistant from the nearest points on the baselines from which the breadth of the territorial seas of each of the two States is measured. The provisions of this paragraph shall not apply, however, where it is necessary by reason of historic title or other special circumstances to delimit the territorial seas of the two States in a way which is at variance with this provision.

2. The line of delimitation between the territorial seas of two States lying opposite to each other or adjacent to each other shall be marked on large-scale charts officially recognized by the coastal States.

Article 13

If a river flows directly into the sea, the baseline shall be a straight line across the mouth of the river between points on the low-tide line of its banks.

Section III

Right of Innocent Passage

Sub-Section A

Rules applicable to All Ships

Article 14

1. Subject to the provisions of

à une distance, du continent ou d'une île, supérieure à la largeur de la mer territoriale, ils n'ont pas de mer territoriale propre.

Article 12

1. Lorsque les côtes de deux Etats se font face ou sont limitrophes, aucun de ces Etats n'est en droit, à défaut d'accord contraire entre eux, d'étendre sa mer territoriale au-delà de la ligne médiane dont tous les points sont équidistants des points les plus proches des lignes de base à partir desquelles est mesurée la largeur de la mer territoriale de chacun des deux Etats. Les dispositions du présent paragraphe ne s'appliquent cependant pas dans le cas où, à raison de titres historiques ou d'autres circonstances spéciales, il est nécessaire de délimiter la mer territoriale des deux Etats autrement qu'il n'est prévu dans ces dispositions.

2. La ligne de démarcation entre les mers territoriales de deux Etats dont les côtes se font face ou sont limitrophes est tracée sur les cartes marines à grande échelle reconnues officiellement par les Etats riverains.

Article 13

Si un fleuve se jette dans la mer sans former d'estuaire, la ligne de base est une ligne droite tracée à travers l'embouchure du fleuve entre les points limites de la marée basse sur les rives.

Section III

Droit de passage inoffensif

Sous-Section A

Règles applicables à tous les navires

Article 14

1. Sous réserve des dispositions

som överstiger territorialhavsbredden från fastlandet eller en ö, har den ej eget territorialhav.

Artikel 12

1. Där kuster tillhörande två stater ligga mitt emot eller intill varandra, är ingendera av de båda staterna, så vitt ej annat avtalats mellan dem, berättigad att utsträcka sitt territorialhav utöver en medianlinje, på vilken varje punkt ligger på lika stort avstånd från närmaste punkter på de baslinjer, från vilka bredden av vardera statens territorialhav beräknas. Bestämmelserna i denna punkt äga emellertid ej tillämpning där det till följd av historisk hävd eller andra särskilda omständigheter är nödvändigt att avgränsa de båda staternas territorialhav på annat sätt än som föreskrives i dessa bestämmelser.

2. Gränslinjen mellan territorialhav tillhörande två stater, som ligga mitt emot eller intill varandra, skall angivas i storskaliga sjökort, som äro officiellt erkända av kuststaterna.

Artikel 13

Om en flod rinner direkt ut i havet, skall baslinjen utgöras av en rät linje tvärs över flodmynningen mellan punkter belägna på flodsträndernas lågvattenlinje.

Kapitel III

Rätt till oskadlig genomfart

Underavdelning A

Regler gällande alla fartyg

Artikel 14

1. Med förbehåll för bestämmel-

these articles, ships of all States, whether coastal or not, shall enjoy the right of innocent passage through the territorial sea.

2. Passage means navigation through the territorial sea for the purpose either of traversing that sea without entering internal waters, or of proceeding to internal waters, or of making for the high seas from internal waters.

3. Passage includes stopping and anchoring, but only in so far as the same are incidental to ordinary navigation or are rendered necessary by force majeure or by distress.

4. Passage is innocent so long as it is not prejudicial to the peace, good order or security of the coastal State. Such passage shall take place in conformity with these articles and with other rules of international law.

5. Passage of foreign fishing vessels shall not be considered innocent if they do not observe such laws and regulations as the coastal State may make and publish in order to prevent these vessels from fishing in the territorial sea.

6. Submarines are required to navigate on the surface and to show their flag.

Article 15

1. The coastal State must not hamper innocent passage through the territorial sea.

2. The coastal State is required to give appropriate publicity to any dangers to navigation, of which it

des présents articles, les navires de tous les Etats riverains ou non de la mer, jouissent du droit de passage inoffensif dans la mer territoriale.

2. Le passage est le fait de naviguer dans la mer territoriale, soit pour la traverser sans entrer dans les eaux intérieures, soit pour se rendre dans les eaux intérieures, soit pour prendre le large en venant des eaux intérieures.

3. Le passage comprend le droit de stoppage et de mouillage, mais seulement dans la mesure où l'arrêt ou le mouillage constitue des incidents ordinaires de navigation ou s'imposent au navire en état de relâche forcée ou de détresse.

4. Le passage est inoffensif tant qu'il ne porte pas atteinte à la paix, au bon ordre ou à la sécurité de l'Etat riverain. Ce passage doit s'effectuer en conformité des présents articles et des autres règles du droit international.

5. Le passage des bateaux de pêche étrangers n'est pas considéré comme inoffensif si ces bateaux ne se conforment pas aux lois et règlements que l'Etat riverain peut édicter et publier en vue de leur interdire la pêche dans la mer territoriale.

6. Les navires sous-marins sont tenus de passer en surface et d'arborer leur pavillon.

Article 15

1. L'Etat riverain ne doit pas entraver le passage inoffensif dans la mer territoriale.

2. L'Etat riverain est tenu de faire connaître de façon appropriée tous les dangers dont il a connaissance,

serna i dessa artiklar skola fartyg tillhörande alla stater, vare sig dessa äro kuststater eller ej, åtnjuta rätt till oskadlig genomfart genom territorialhavet.

2. Med genomfart menas färd genom territorialhavet i syfte att aningen passera detta utan att anlöpa inre vatten eller att inlöpa till inre vatten eller att gå till havs från inre vatten.

3. Genomfart innefattar rätt att stoppa och ankra, dock endast så vitt detta sammanhänger med fartygets normala framförande eller nödvändiggöres av force majeure eller nöd.

4. Genomfart är oskadlig, därest den ej stör kuststatens lugn, ordning eller säkerhet. Sådan genomfart skall ske i enlighet med dessa artiklar och andra folkrättsliga regler.

5. Genomfart av utländska fiskefartyg skall ej anses som oskadlig, om dessa icke iakttaga de lagar och förordningar som kuststaten må utfärda i syfte att hindra dem från att fiska i territorialhavet.

6. Undervattensbåtar skola framföras i övervattensläge och föra flagg.

Artikel 15

1. Kuststaten får ej hindra oskadlig genomfart genom territorialhavet.

2. Kuststaten skall ge tillbörlig ofentlighet åt de faror för sjöfarten i dess territorialhav varom den har kännedom.

has knowledge, within its territorial sea.

Article 16

1. The coastal State may take the necessary steps in its territorial sea to prevent passage which is not innocent.

2. In the case of ships proceeding to internal waters, the coastal State shall also have the right to take the necessary steps to prevent any breach of the conditions to which admission of those ships to those waters is subject.

3. Subject to the provisions of paragraph 4, the coastal State may, without discrimination amongst foreign ships, suspend temporarily in specified areas of its territorial sea the innocent passage of foreign ships if such suspension is essential for the protection of its security. Such suspension shall take effect only after having been duly published.

4. There shall be no suspension of the innocent passage of foreign ships through straits which are used for international navigation between one part of the high seas and another part of the high seas or the territorial sea of a foreign State.

Article 17

Foreign ships exercising the right of innocent passage shall comply with the laws and regulations enacted by the coastal State in conformity with these articles and other rules of international law and, in parti-

qui menacent la navigation dans sa mer territoriale.

Article 16

1. L'Etat riverain peut prendre, dans sa mer territoriale, les mesures nécessaires pour empêcher tout passage qui n'est pas inoffensif.

2. En ce qui concerne les navires qui se rendent dans les eaux intérieures, l'Etat riverain a également le droit de prendre les mesures nécessaires pour prévenir toute violation des conditions auxquelles est subordonnée l'admission de ces navires dans lesdites eaux.

3. Sous réserve des dispositions du paragraphe 4, l'Etat riverain peut, sans établir de discrimination entre les navires étrangers, suspendre temporairement dans des zones déterminées de sa mer territoriale l'exercice du droit de passage inoffensif de navires étrangers si cette suspension est indispensable pour la protection de sa sécurité. La suspension ne prendra effet qu'après avoir été dûment publiée.

4. Le passage inoffensif des navires étrangers ne peut être suspendu dans les détroits qui, mettant en communication une partie de la haute mer avec une autre partie de la haute mer ou avec la mer territoriale d'un Etat étranger, servent à la navigation internationale.

Article 17

Les navires étrangers qui exercent le droit de passage inoffensif doivent se conformer aux lois et règlements édictés par l'Etat riverain en conformité avec les présents articles et les autres règles du droit interna-

Artikel 16

1. Kuststaten må vidtaga erforderliga åtgärder inom sitt territorialhav för att hindra genomfart, som ej är oskadlig.

2. Beträffande fartyg på väg till inre vatten skall kuststaten även ha rätt att vidtaga erforderliga åtgärder för att hindra överträdelse av villkor, som gälla för sådant fartygs tillträde till nämnda vatten.

3. Med förbehåll för bestämmelserna i punkt 4 må kuststaten, utan att göra åtskillnad mellan utländska fartyg inbördes, tillfälligt upphäva rätten till oskadlig genomfart för utländska fartyg i särskilt angivna områden av dess territorialhav, därest sådan åtgärd är av väsentlig betydelse för skyddet av dess säkerhet. Sådan åtgärd skall träda i kraft först sedan den blivit offentliggjord.

4. Rätten till oskadlig genomfart för utländska fartyg genom sund, som begagnas för internationell sjöfart mellan en del av det fria havet och en annan del därav eller en främmande stats territorialhav, får ej upphävas.

Artikel 17

Utländska fartyg, som utöva rätten till oskadlig genomfart, skola iakttaga de lagar och förordningar, som utfärdats av kuststaten i överensstämmelse med dessa artiklar och andra folkrättsliga regler, särskilt

cular, with such laws and regulations relating to transport and navigation.

Sub-Section B

Rules applicable to Merchant Ships

Article 18

1. No charge may be levied upon foreign ships by reason only of their passage through the territorial sea.

2. Charges may be levied upon a foreign ship passing through the territorial sea as payment only for specific services rendered to the ship. These charges shall be levied without discrimination.

Article 19

1. The criminal jurisdiction of the coastal State should not be exercised on board a foreign ship passing through the territorial sea to arrest any person or to conduct any investigation in connexion with any crime committed on board the ship during its passage, save only in the following cases:

- a) If the consequences of the crime extend to the coastal State; or
- b) If the crime is of a kind to disturb the peace of the country or the good order of the territorial sea; or
- c) If the assistance of the local authorities has been requested by the captain of the ship or by the consul of the country whose flag the ship flies; or
- d) If it is necessary for the suppression of illicit traffic in narcotic drugs.

tional et, en particulier, aux lois et règlements concernant les transports et la navigation.

Sous-Section B

Règles applicables aux navires de commerce

Article 18

1. Il ne peut être perçu de taxes sur les navires étrangers à raison de leur simple passage dans la mer territoriale.

2. Des taxes ne peuvent être perçues sur un navire étranger passant dans la mer territoriale qu'en rémunération de services déterminés rendus à ce navire. Ces taxes sont perçues sans discrimination.

Article 19

1. La juridiction pénale de l'Etat riverain ne devrait pas être exercée à bord d'un navire étranger passant dans la mer territoriale, pour l'arrestation d'une personne ou l'exécution d'actes d'instruction à raison d'une infraction pénale commise à bord de ce navire lors du passage, sauf dans l'un ou l'autre des cas ci-après :

- a) Si les conséquences de l'infraction s'étendent à l'Etat riverain ;
- b) Si l'infraction est de nature à troubler la paix publique du pays ou le bon ordre dans la mer territoriale ;
- c) Si l'assistance des autorités locales a été demandée par le capitaine du navire ou par le consul de l'Etat dont le navire bat pavillon ; ou
- d) Si ces mesures sont nécessaires pour la répression du trafic illicite des stupéfiants.

lagar och förordningar som avse transportverksamhet och sjöfart.

Underavdelning B

Regler gällande handelsfartyg

Artikel 18

1. Avgift må ej uttagas av utländska fartyg enbart med anledning av deras genomfart genom territorialhavet.

2. Avgift må uttagas av utländskt fartyg, som passerar genom territorialhavet, endast som ersättning för särskilda tjänster, som fartyget åtnjuter. Dessa avgifter skola uttagas utan diskriminering.

Artikel 19

1. Kuststatens straffrättsliga jurisdiktion får ej utövas ombord på utländskt fartyg under genomfart genom territorialhavet i syfte att anhålla en person eller utföra en undersökning i samband med brott, som begåtts ombord på fartyget under dess genomfart, utom i följande fall:

- a) om brottets följder sträcka sig till kuststaten;
- b) om brottet är av sådant slag att det stör lugnet i landet eller ordningen på territorialhavet;
- c) om de lokala myndigheternas bistånd begärts av fartygets befälhavare eller av flaggstatens konsul; eller
- d) om det är nödvändigt för att undertrycka olaga handel med narkotika.

2. The above provisions do not affect the right of the coastal State to take any steps authorized by its laws for the purpose of an arrest or investigation on board a foreign ship passing through the territorial sea after leaving internal waters.

3. In the cases provided for in paragraphs 1 and 2 of this article, the coastal State shall, if the captain so requests, advise the consular authority of the flag State before taking any steps, and shall facilitate contact between such authority and the ship's crew. In cases of emergency this notification may be communicated while the measures are being taken.

4. In considering whether or how an arrest should be made, the local authorities shall pay due regard to the interests of navigation.

5. The coastal State may not take any steps on board a foreign ship passing through the territorial sea to arrest any person or to conduct any investigation in connexion with any crime committed before the ship entered the territorial sea, if the ship, proceeding from a foreign port, is only passing through the territorial sea without entering internal waters.

Article 20

1. The coastal State should not stop or divert a foreign ship passing through the territorial sea for the purpose of exercising civil jurisdic-

2. Les dispositions ci-dessus ne portent pas atteinte au droit de l'Etat riverain de prendre toutes mesures autorisées par sa législation en vue de procéder à des arrestations ou à des actes d'instruction à bord d'un navire étranger qui passe dans la mer territoriale en provenance des eaux intérieures.

3. Dans les cas prévus aux paragraphes 1 et 2 du présent article, l'Etat riverain doit, si le capitaine le demande, aviser l'autorité consulaire de l'Etat du pavillon, avant de prendre des mesures quelconques, et faciliter le contact entre cette autorité et l'équipage du navire. En cas de nécessité urgente, cette notification peut être faite pendant que les mesures sont en cours d'exécution.

4. En examinant si l'arrestation doit être faite, et de quelle façon, l'autorité locale doit tenir compte des intérêts de la navigation.

5. L'Etat riverain ne peut prendre aucune mesure à bord d'un navire étranger qui passe dans la mer territoriale, en vue de procéder à une arrestation ou à des actes d'instruction à raison d'une infraction pénale commise avant l'entrée du navire dans la mer territoriale, si le navire, en provenance d'un port étranger, ne fait que passer dans la mer territoriale, sans entrer dans les eaux intérieures.

Article 20

1. L'Etat riverain ne devrait ni arrêter ni dérouter un navire étranger passant dans la mer territoriale pour l'exercice de la juridiction civile à

2. Ovannämnda bestämmelser beröra ej kuststatens rätt att vidtaga lagenliga åtgärder i syfte att företa ga arrestering eller undersökning ombord på ett utländskt fartyg, som passerar genom territorialhavet efter att ha lämnat inre vatten.

3. I de fall, som avses i punkterna 1 och 2 i denna artikel, skall kuststaten, om fartygets befälhavare anhåller därom, underrätta flaggstatens konsulära myndigheter, innan några åtgärder vidtagas, samt underlätta kontakt mellan dessa myndigheter och fartygets besättning. I händelse av nödläge må sådan under rättelse överbringas medan åtgärder na vidtagas.

4. Vid övervägande huruvida eller hur en arrestering skall företagas, skola de lokala myndigheterna taga vederbörlig hänsyn till förhållanden i samband med fartygets framförande.

5. Kuststaten må ej vidtaga några åtgärder ombord på ett utländskt fartyg under genomfart genom territorialhavet i syfte att arresteras en person eller genomföra en undersökning i samband med brott, som har begåtts innan fartyget inlöpte på territorialhavet, därest fartyget efter att ha kommit från utländsk hamn endast passerar genom territorialhavet utan att anlöpa inre vatten.

Artikel 20

1. Kuststaten äger ej stoppa eller omdirigera ett utländskt fartyg under genomfart genom territorialhavet i syfte att utöva civilrättslig juris-

tion in relation to a person on board the ship.

2. The coastal State may not levy execution against or arrest the ship for the purpose of any civil proceedings, save only in respect of obligations or liabilities assumed or incurred by the ship itself in the course or for the purpose of its voyage through the waters of the coastal State.

3. The provisions of the previous paragraph are without prejudice to the right of the coastal State, in accordance with its laws, to levy execution against or to arrest, for the purpose of any civil proceedings, a foreign ship lying in the territorial sea, or passing through the territorial sea after leaving internal waters.

Sub-Section C

Rules applicable to Government Ships other than Warships

Article 21

The rules contained in sub-sections A and B shall also apply to government ships operated for commercial purposes.

Article 22

1. The rules contained in sub-section A and in article 19 shall apply to government ships operated for non-commercial purposes.

2. With such exceptions as are contained in the provisions referred to in the preceding paragraph, nothing in these articles affects the immunities which such ships enjoy under these articles or other rules of international law.

l'égard d'une personne se trouvant à bord.

2. L'Etat riverain ne peut pratiquer, à l'égard de ce navire, de mesures d'exécution ou de mesures conservatoires en matière civile que si ces mesures sont prises à raison d'obligations assumées ou de responsabilités encourues par ledit navire, au cours ou en vue de la navigation lors de ce passage dans les eaux de l'Etat riverain.

3. Les dispositions du paragraphe précédent ne portent pas atteinte au droit de l'Etat riverain de prendre les mesures d'exécution ou les mesures conservatoires en matière civile que peut autoriser sa législation, à l'égard d'un navire étranger qui stationne dans la mer territoriale, ou qui passe dans la mer territoriale en provenance des eaux intérieures.

Sous-Section C

Règles applicables aux navires d'Etat autres que les navires de guerre

Article 21

Les règles prévues aux sous-sections A et B s'appliquent également aux navires d'Etat affectés à des fins commerciales.

Article 22

1. Les règles prévues à la sous-section A et à l'article 19 s'appliquent aux navires d'Etat affectés à des fins non commerciales.

2. A l'exception des dispositions auxquelles se réfère le paragraphe précédent, aucune disposition des présents articles ne porte atteinte aux immunités dont jouissent ces navires en vertu desdits articles ou des autres règles du droit international.

diktion beträffande en person ombord på fartyget.

2. Kuststaten äger ej vidtaga exekutiva åtgärder mot fartyget eller taga detta i beslag utom med anledning av förpliktelser eller skulder som fartyget har ådragit sig i samband med dess genomfart genom kuststatens sjöterritorium.

3. Bestämmelserna i föregående punkt inskränka ej kuststatens lagliga rätt att vidtaga exekutiva åtgärder mot ett främmande fartyg eller taga detta i beslag, när fartyget ligger stilla på territorialhavet eller passerar genom detta efter att ha lämnat inre vatten.

Underavdelning C

Regler gällande andra statsfartyg än örlogsfartyg

Artikel 21

Reglerna i underavdelningarna A och B skola även gälla statsfartyg, som nyttjas i kommersiellt syfte.

Artikel 22

1. Reglerna i underavdelning A och i artikel 19 skola gälla statsfartyg som nyttjas i icke-kommersiellt syfte.

2. Med undantag av de bestämmelser, som anges i föregående punkt, beröra dessa artiklar ej den immunitet, som sådana fartyg åtnjuta enligt dessa artiklar eller andra folkrättsliga regler.

Sub-Section D
Rule applicable to Warships

Article 23

If any warship does not comply with the regulations of the coastal State concerning passage through the territorial sea and disregards any request for compliance which is made to it, the coastal State may require the warship to leave the territorial sea.

Part II
Contiguous Zone

Article 24

1. In a zone of the high seas contiguous to its territorial sea, the coastal State may exercise the control necessary to:

(a) Prevent infringement of its customs, fiscal, immigration or sanitary regulations within its territory or territorial sea;

(b) Punish infringement of the above regulations committed within its territory or territorial sea.

2. The contiguous zone may not extend beyond twelve miles from the baseline from which the breadth of the territorial sea is measured.

3. Where the coasts of two States are opposite or adjacent to each other, neither of the two States is entitled, failing agreement between them to the contrary, to extend its contiguous zone beyond the median line every point of which is equidistant from the nearest points on the baselines from which the breadth of the territorial seas of the two States is measured.

Sous-Section D
Règle applicable aux navires de guerre

Article 23

En cas d'inobservation par un navire de guerre des règles de l'Etat riverain sur le passage dans la mer territoriale, et faute par ce navire de tenir compte de l'invitation qui lui serait adressée de s'y conformer, l'Etat riverain peut exiger la sortie du navire hors de la mer territoriale.

Deuxième Partie
Zone Contiguë

Article 24

1. Sur une zone de la haute mer contiguë à sa mer territoriale, l'Etat riverain peut exercer le contrôle nécessaire en vue :

a) de prévenir les contraventions à ses lois de police douanière, fiscale, sanitaire ou d'immigration sur son territoire ou dans sa mer territoriale ;

b) de réprimer les contraventions à ces mêmes lois, commises sur son territoire ou dans sa mer territoriale.

2. La zone contiguë ne peut s'étendre au-delà de douze milles à partir de la ligne de base qui sert de point de départ pour mesurer la largeur de la mer territoriale.

3. Lorsque les côtes de deux Etats sont adjacentes ou se font face, aucun de ces deux Etats n'aura le droit, à défaut d'accord contraire entre eux, d'étendre sa zone contiguë au-delà de la ligne médiane dont chaque point est équidistant des points les plus proches des lignes de base à partir desquelles est mesurée la largeur de la mer territoriale de chacun des ces Etats.

Underavdelning D
Regler gällande örlogsfartyg

Artikel 23

Om örlogsfartyg icke iakttaget kuststatens bestämmelser rörande genomfart genom territorialhavet och ej beaktar framförd anmodan om att rätta sig därefter, må kuststaten kräva, att fartyget skall lämna territorialhavet.

Avdelning 2

Tilläggszonen

Artikel 24

1. Inom ett område av det fria havet, som gränsar till dess territorialhav (tilläggszonen), må kuststaten utöva erforderlig kontroll för att

a) hindra överträdelser av dess tull-, skatte-, immigrations- eller hälsobestämmelser inom dess territorium eller territorialhav;

b) bestraffa överträdelser av ovan nämnda bestämmelser begångna inom dess territorium eller territorialhav.

2. Tilläggszonen får ej sträcka sig utöver tolv nautiska mil från den baslinje, varifrån territorialhavets bredd beräknas.

3. Där kuster tillhörande två stater ligga mitt emot eller intill varandra, är ingendera av de båda staterna, därest ej annat avtalats mellan dem, berättigad att utsträcka sin tilläggszon utöver en medianlinje, på vilken varje punkt ligger på samma avstånd från närmaste punkter på de baslinjer, från vilka vardera statens territorialhav beräknas.

Part III
Final articles
Article 25

The provisions of this Convention shall not affect conventions or other international agreements already in force, as between States Parties to them.

Article 26

This Convention shall, until 31 October 1958, be open for signature by all States Members of the United Nations or of any of the specialized agencies, and by any other State invited by the General Assembly to become a Party to the Convention.

Article 27

This Convention is subject to ratification. The instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 28

This Convention shall be open for accession by any States belonging to any of the categories mentioned in article 26. The instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 29

1. This Convention shall come into force on the thirtieth day following the date of deposit of the twenty-second instrument of ratification or accession with the Secretary-General of the United Nations.

2. For each State ratifying or acceding to the Convention after the deposit of the twenty-second instru-

Troisième Partie
Articles finals
Article 25

Les dispositions de la présente Convention ne portent pas atteinte aux Conventions ou aux autres accords internationaux en vigueur dans les rapports entre Etats parties à ces Conventions ou accords.

Article 26

La présente Convention sera, jusqu'au 31 octobre 1958, ouverte à la signature de tous les Etats Membres de l'Organisation des Nations Unies ou d'une institution spécialisée, ainsi que de tout autre Etat invité par l'Assemblée générale à devenir Partie à la Convention.

Article 27

La présente Convention sera ratifiée. Les instruments de ratification seront déposés auprès du Secrétaire général des Nations Unies.

Article 28

La présente Convention sera ouverte à l'adhésion de tout Etat qui appartient à l'une des catégories mentionnées à l'article 26. Les instruments d'adhésion seront déposés auprès du Secrétaire général des Nations Unies.

Article 29

1. La présente Convention entrera en vigueur le trentième jour qui suivra la date du dépôt auprès du Secrétaire général des Nations Unies du vingt-deuxième instrument de ratification ou d'adhésion.

2. Pour chacun des Etats qui ratifieront ou adhéreront après le dépôt du vingt-deuxième instrument de ra-

Avdelning 3**Slutartiklar****Artikel 25**

Bestämmelserna i denna konvention skola ej påverka redan gällande konventioner eller andra internationella överenskommelser, så vitt angår förhållandet mellan de till dem anslutna staterna.

Artikel 26

Denna konvention skall intill den 31 oktober 1958 vara öppen för undertecknande av envar stat, som är medlem i Förenta Nationerna eller i något av dess fackorgan ävensom av varje annan stat, som inbjudes av generalförsamlingen att biträda konventionen.

Artikel 27

Denna konvention skall ratificeras. Ratifikationsinstrument skall deponeras hos Förenta Nationernas generalsekreterare.

Artikel 28

Denna konvention skall vara öppen för anslutning av envar stat, som tillhör någon av de i artikel 26 omnämnda kategorierna. Anslutningsinstrument skall deponeras hos Förenta Nationernas generalsekreterare.

Artikel 29

1. Denna konvention träder i kraft den trettionde dagen efter den dag, då det tjuogoandra ratifikations- eller anslutningsinstrumentet deponerats hos Förenta Nationernas generalsekreterare.

2. För envar stat, som ratificerar eller ansluter sig till konventionen efter deponerandet av det tjuogoandra

ment of ratification or accession, the Convention shall enter into force on the thirtieth day after deposit by such State of its instrument of ratification or accession.

Article 30

1. After the expiration of a period of five years from the date on which this Convention shall enter into force, a request for the revision of this Convention may be made at any time by any Contracting Party by means of a notification in writing addressed to the Secretary-General.

2. The General Assembly of the United Nations shall decide upon the steps, if any, to be taken in respect of such request.

Article 31

The Secretary-General of the United Nations shall inform all States Members of the United Nations and the other States referred to in article 26:

(a) Of signatures to this Convention and of the deposit of instruments of ratification or accession, in accordance with articles 26, 27 and 28.

(b) Of the date on which this Convention will come into force, in accordance with article 29.

(c) Of requests for revision in accordance with article 30.

Article 32

The original of this Convention, of which the Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations, who shall send certified

tification ou d'adhésion, la Convention entrera en vigueur le trentième jour après le dépôt par cet Etat de son instrument de ratification ou d'adhésion.

Article 30

1. Après expiration d'une période de cinq ans à partir de la date à laquelle cette Convention entrera en vigueur, une demande de révision de la présente Convention peut être formulée en tout temps, par toute Partie Contractante, par voie de notification écrite adressée au Secrétaire général.

2. L'Assemblée générale de l'Organisation des Nations Unies statue sur les mesures à prendre, le cas échéant, au sujet de cette demande.

Article 31

Le Secrétaire général des Nations Unies notifie à tous les Etats Membres de l'Organisation des Nations Unies et aux autres Etats visés à l'article 26

a) Les signatures apposées à la présente Convention et le dépôt des instruments de ratification ou d'adhésion, conformément aux articles 26, 27 et 28.

b) La date à laquelle la présente Convention entrera en vigueur, conformément à l'article 29.

c) Les demandes de révision présentées conformément à l'article 30.

Article 32

L'original de la présente Convention, dont les textes anglais, chinois, espagnol, français et russe font également foi, sera déposé auprès du Secrétaire général des Nations Unies, qui en fera tenir copie certifiée con-

ratifikations- eller anslutningsinstrumentet, skall konventionen träda i kraft på den trettionde dagen efter deponerandet av den statens ratifikations- eller anslutningsinstrument.

Artikel 30

1. Efter utgången av en tid av fem år från den dag, då denna konvention träder i kraft, må begäran om översyn av konventionen göras när som helst av envar fördragsslutande part genom skriftlig framställning till generalsekreteraren.

2. Förenta Nationernas generalförsamling skall besluta om de åtgärder, vartill sådan framställning må föranleda.

Artikel 31

Förenta Nationernas generalsekreterare skall underrätta alla Förenta Nationernas medlemsstater samt de övriga stater, som avses i artikel 26 om:

a) undertecknande av denna konvention och om deponering av ratifikations- eller anslutningsinstrument jämlikt artiklarna 26, 27 och 28;

b) den dag då denna konvention träder i kraft jämlikt artikel 29;

c) framställning om översyn jämlikt artikel 30.

Artikel 32

Originalt till denna konvention, vars engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texter äga lika vitsord, skall deponeras hos Förenta Nationernas generalsekreterare, som skall sända bestyrkta kopior därav

copies thereof to all States referred to in article 26.

In witness whereof the undersigned Plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Convention.

Done at Geneva, this twenty-ninth day of April one thousand nine hundred and fifty-eight.

forme à tous les Etats visés à l'Article 26.

En foi de quoi les Plénipotentiaires soussignés, dûment autorisés par leurs Gouvernements respectifs, ont signé cette Convention.

Fait à Genève, le vingt-neuf avril mil neuf cent cinquante-huit.

till alla stater, som avses i artikel 26.

Till bekräftelse härav ha undertecknade, av respektive regeringar vederbörligen befullmäktigade ombud undertecknat denna konvention.

Som skedde i Genève den tjugonionde april nittonhundrafemtioåtta.

STATENS
OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1965

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen)

Utrikesdepartementet
Sveriges sjöterritorium. [1]

EMIL KIHLSSTRÖMS TRYCKERI AKTIEBOLAG
STOCKHOLM 1965

